

LIEKKU

Inkerin eepos

Inkerinmaalta kerätyn kansanrunouden pohjalta koonnut
Mirja Kemppinen

JUMINKEKO

Juminkeon julkaisu nro ____

ISBN
ISSN

PESÄ

ALKURUNO

*Lapos mie laulella alotan,
 Alan virttä vieretellä,
 Alan saatella sanoja,
 Suusta ko sulan kynästä,
 Päästä ko päivän nousennosta!
 Kehannenko, kelvannenko,
 Ruvenenko, ruohinenko
 Suurta suutain avata,
 Levitellä leukojaini?
 A ko suu sulettane,
 Kieli kelläjeltäne,
 Suu tehhään suen pesäksi,
 Kieli karhun kartanoksi?
 Monikoha noin sannoo:
 Laiska on luotu laulamaan,
 Tuhma virttä tuntemaan.
 Laiska ei laulella ossaakaan,
 Tuhma ei virttä tunnekaan.
 Tulkaat virret miun tuppään
 Ikkunista, reppänistä,
 Suuremmat tuvan ovesta;
 Pannaan paikalle hyvälle,
 Pannaan paperin päälle,
 Kyll miull' virsii olis,
 Paljon saatuja sanoja,
 Valitui, valmehii:
 Suussain on sannoin saraja,
 Pääläella on laulun kirjat,
 Virsivihko vyön alla,
 Ei lopu miun lorruiin,
 Ei sanat sanellen puutu,
 Virret laulaen vähene,
 Sanat puuttuut saamattuuen,
 Virret viikon laulamatta.
 Kun mie nousen laulamaan
 Ja saan sanelommaan,
 Niin laulan yheksän yötä
 Yhen paian panolla,
 Yhen vyön vyötännällä,
 Säppälin säätännällä,
 Yhen hengen huokunall'.
 Laulan meroihin metsot,
 Suolaksi meron somerot,
 Meron kivet killingiksi
 Meron paaet paistamaan;
 Urot nurmelle nukutan,*

*Pojat puolamättähelle,
 Tytöt kylän kaulle
 Sanohilla salkahilla,
 Virsillä viekkahilla.
 Niin mie laulan liittelen
 Kun vetonen vierettelen,
 Laulan pieleksen pihalle,
 Tammen keskitanhualle,
 Tammehen tasaiset oksat,
 Joka oksalle omenan,
 Omenalle kultapyörän,
 Kultapyörälle käkösen.
 Kuin käki kukahteloo,
 Kulta suusta kumppuaa,
 Vaski parralle valuu,
 Kultasehen kuppisehen,
 Vaskisehen vakkasehen.*

*Alan lapsi laulatella,
 Tyttöi pienoi poimotella,
 Sanojani salkkahii,
 Virsiäin viekkahii.
 Moni kehtanee sannoo,
 Järest ajatteloo:
 Tuo tyttö on opis olt,
 Seist seppien pajas,
 Särpant teräksen lientä,
 Syönt rauan suurimoi.
 En mie opissa ollut,
 Seist en seppien pajassa,
 Takojien tanterella,
 Särpent en teräksen lientä,
 Syönt en rauan suurimoi,
 Sepon lientä en liekutellut,
 Sepon pihtii en pitänt.
 Ei oo virret vellon saamat,
 Ei sisaren sirkuttamat,
 Sanat saamain on omat,
 Tievierist' tempomain,
 Kanervist' katkomain.
 Ei oo virret miun tekemät,
 Virret on viisaamman tekemät,
 Laatusamman laittelemat.*

*Käi meil eklen virsiseppä,
 Ajoin mein katua myöten,
 Hallassa hevoisen harja,
 Huurtehess' ol' ruunan tukka,
 Veti virsiä re'ellä,
 Saatto saanilla sanoja*

Meiän ikkunan alatse,
 Vellon seinän vieriytse.
 Kilkahti rekoi kivvoon,
 Saani meiän salvameen.
 Kaatui reko kallelleen,
 Sysähys syrjälleen,
 Virret vierivät reest,
 Sanat saanista lumelle.
 Mie tyttö pikkarainen,
 Kesenkasvuinen kanainen,
 Joutumatoim juomukainen
 Katsoin ulos ikkunast.
 Tuost' mie poimin polleheen,
 Otin olkamuksehein,
 Hihan varteen valitsin,
 Panin virteni kerälle,
 Panin pasmalle sannain,
 Panin parven kolkaseen.
 Tuost mie sain sanalliseksi,
 Tulin virren tuntiaks.
 Kons' tulloo mokoma tunti,
 Päätyy mokoma päivä,
 Astuu mokoma aika,
 Otan virteni kerältä,
 Puren pasmalta sannain.
 Jos mie lauluille rupean,
 Virren työlle työntelegen,
 Laulan päivät päälletysten,
 Yhytyksen yöt sanelen,
 Laulan vaik' yheksän yötä,
 Päivän päälle kymmenennen.
 Kyl' on miulla virtosii
 Niinku seinän hirtosii,
 Ko puran virteni kerältä,
 Laulan vaik' merehen metsän,
 Järvehen kopian korven,
 Laulan pihlajat pihalle,
 Tammen keskitalhualle,
 Laulan kuuset kukkalatvat.
 Mie laulan meren mesiksi,
 Meren maat on maltasiksi,
 Somerot sokurpaloiksi,
 Meren kaislat kakkaroiksi,
 Meren hiekat hernehiksi.

Vieläk' laulan, vain on kyllä?
 Vasta mie vähäisen lauloin,
 Pikkaraisen pillittelin.
 Hot mie laps tiiän laulaa,
 Em mie virttä veärin laula,

Sannaa ristie rapase.
 Miull' ois virret viiet, kuuvet
 Ja sanat kahen kaheksat.
 Eivät miulta virret puutu,
 Ennen puuttuvat metsät puita,
 Metsät puita ja maat kiviä.
 En väsy mie väkevä,
 Vaikk' laulan yhdeksän yötä,
 Päivän päälle kymmenettä.
 Soi metsä, kumaja korpi,
 Miu lapsen laulajes,
 Hullukkaisten huutaes!
 Mie en voi iloita olla,
 Laps en laulutta elellä.
 Mie elin ilokylässä,
 Kasvoin laulukankahalla,
 Pillit seisot seinän peällä,
 Urut aitan uksen peällä.
 Kanteleet kammarin ovell',
 Palalaikat lattialla,
 Porokellot portin piällä;
 Kons mie tahoin, silloin tantsin,
 Kons suvaitsin, silloin survoin.
 Nyt mie laulan, kons mie jouan,
 Nyt jouanki laulamaa,
 Nyt jouan iloitemmaa,
 Nyt ei oo kesoinen kiire,
 Nyt ei oo hellä heinäaika,
 Nyt on viikatteet vivussa,
 Sirpit aitan seinän peällä,
 Ei oo rukkehen rutina
 Eikä kauroihen kahina.

Mitä otan virrekseini,
 Kuta saan sanellakseini?
 Otan siitysen sisoni.
 Ei siso sanoiksi jouva
 Eikä virsissä ve'ellä,
 Sisko on sivelijäini,
 Lakin päähän laittajaini.
 Mitäs otan virrekseini,
 Kuta saan sanellakseini?
 Otan vietron velloseini.
 Ei vello sanoiksi jouva
 Eikä virsissä ve'ellä,
 Vello on vetelijäini
 Sekä viejäni vihille.
 Mitä otan virrekseini
 Kuta saan sanellakseini?
 Otan ismaron isäini.

*Ei isä sanoiksi jouva
 Eikä virsissä ve'ellä,
 Isä on elättäjäni,
 Toisin päivin toittajaini.
 Mitäs otan virrekseini,
 Kuta saan sanellakseini?
 Otan mie emoni vanhan.
 Ei emo sanoiksi jouva
 Eikä virsissä ve'ellä,
 Emo on nähnyt suuren vaivan,
 Kärsinyt kovan kipiän
 Synnytellessä mijuista,
 Kun ol' ohkaen olilla,
 Voivotellen vuotehella,
 Monet yöt unetta vietti,
 Monet illat iltasetta
 Vaaliessansa mijuista.
 Mitäs otan virrekseini,
 Kuta saan sanellakseini?*

*A mie laulan uuvven virren,
 Uuvven virren uutukkaisen,
 Tokin vanhan vastumaisen!
 Muille kiitän muita maita,
 Itselle omia maita
 Meijän ihanaa Inkerii,
 Rakkaita Nevan rantoi:
 Suotta sannoit meijän maita,
 Meijän soita soimasiit,
 Jott' ei kannu suot varista,
 Suot varista, maat jänistä,
 Pellot pienii kannoi,
 Nurmet nuorta morsianta.
 Kyll' ne kantaat maat jänistä
 Maat jänistä, suot varista,
 Pellot pienii kannoi,
 Nurmet nuorta morsianta.
 Suot kasvaat solijoi koivui,
 Kangas kauniita petäjii,
 Kasvaat kuuset kukkalatvat,
 Lepät leinavaattehissa,
 Koivut korvarenkahissa!
 Muille kiitän muita maita,
 Itselle omia maita:
 Ne ei kasva kastikkaista,
 Ne ahtaat apilasheinää,
 Tenkaheinää tempasoot.
 Meiän maat mesille maistaat,
 Aijat ahvenen kalalle,
 Seipäät sian lihalle,*

*Kallaat kananmunalle.
 Muien maat muholle maistaat,
 Kallaat kanansitalle.
 Meiän maat on mansikkaiset,
 Lehot leipäkannikkaiset,
 Muihen maat on mustikkaiset.
 Maat vieraat veripunaiset.
 Kuin katson omille maille,
 Tuhat tuohusta palaapi
 Tuhannen tuvan ovilla,
 Sa'an saunan salvamilla.
 Katson maille vierahille:
 Sata sauvua näkyy,
 Tuhat tulta tulta tuikkii
 Tuhannen tuvan ovilla,
 Sa'an saunan salvamilla,
 Sata nälkää näkky,
 Tuhat tuskaa kovvaa,
 Kuuluu kurjaa kevättä.
 Katson maille vierahille,
 Selin puut, selin petäjät,
 Selin hongat huolanniekat,
 Selin on ilman lintusetki,
 Kuin katson omille maille,
 Sylin puut, sylin petäjät,
 Sylin hongat huolanniekat.
 Sylin on ilman lintusetki,
 Mikä meitiil on elläis,
 Meri meitille näkky,
 Meri suattaa suappahii,
 Meri verkaa vettää,
 Vesi meille vehnät tuopi,
 Mylly ryynit rylläjää.
 Oi näitä omia maita,
 Omia maita, omia soita!*

ENSIMMÄINEN RUNO

*Inkerissä eletään pimessä, kunnes pääsky
 munii munan laivan mastoon. Laiva kaatuu
 kovassa tuulessa, ja muna vierähtää veteen.
 Pääsky pyytää sepän tekemään haravan ja
 löytää sen avulla mereen pudonneet munansa,
 joista syntyvät taivaankappaleet. Laulaja lyö
 vetoa siitä, kumpi ehtii nousta ennen, neito
 vai aurinko. Neito herää, tekee kaikki
 emännäntyöt, mutta aurinko vain nukkuu.
 Neito hoksaa, ettei Sämpsälle, auringolle,*

*löydy herättäjää. Sitä yrittävät herättää
talvi, susi, ja jänis, mutta vasta kesä saa
Sämpsän nousemaan vuoteestaan.*

Toisin eklen, toisin ennen,
Oli meiän Inkerissä.
Elettii enne meillä
Ilman kuutta, päiväyettä,
Jumalaisen valkiatta;
Ei olt kuu kumottamassa,
Päivyykkäinen paistamassa.
Elettii ojan takanna,
Ojan puita poltettii,
Juotii ojasta vettä,
Syötii ojan kaloja,
Kirvehellä keitetiin,
Kattilalla leikattiin;
Käsin tietä etsittii,
Käsin tietä, sormin maita,
Vaaksalla vaonväliä,
Varpahin jalansijoja.
Tehtii kylvö kynttelillä,
Touko tuohuksen nojalla,
Vaottii vahan varalla,
Ilman kuutta, päiväyettä.

Pääskyläinen päivälintu
Yölintu, lepakkolintu,
Lenteli kesoisen päivän,
Syksyiset yöt pimeät;
Kiitelevi, lentelevi
Ympäri Nevan jokea,
Nevan nientä kierettävi;
Etsi maata maataksaan,
Lehtoa levätäksään,
Mätästä muniakseen.
Lensi suurelle mäjelle,
Korkialle kukkulalle.
Näki laivasen merellä,
Punamastin purjehtivan
Lensi siitt' meren selälle,
Lakealle lainehelle,
Lensi laivan mastin peähä,
Valo vaskisen pesäsen,
Muni kultasen munasen,
Hopiaisen peähkinäisen
Kolmannen kullankarvallisen.
Asetteli hautomahan.
Hauto viikon, hauto toisen,
Hauto kolmatta vähäisen.

Toi Jumala suuren tuulen,
Lännen kolkalta lähetti.
Tuli tuuli aivan tuima,
Viihkuri meren vihainen,
Koato laivan kallellee
Ja sysäsi syrjällee.
Munat vierivät vetehen,
Pesä pyörähti perästä
Meren mustahan muttaa
Sakian saven sekkaa.
Täytyi pääsky itkemään,
Lensi seppälän katolle:
”Sepposein, oi, selvyein,
Takojaani, tammueni,
Taoit eilen, taoit ennen,
Tao tänäkin päänä,
Tao kultanen harava,
Hopeainen heinähanko,
Teräksestä piit panele,
Millä mie meret haravoin,
Meren kaislat karhehille
Meren ruo’ot ruopostelen!
Ei voint seppä kylmän’ olla,
Takoi kultaisen haravan,
Hopeaisen heinähankon
Teräksestä piit paneli.
Pääsky merelle kiiti,
Lakehille lainehille,
Haravoi meren kokkoo,
Meren kaislat karhehille,
Meren ruo’ot ruoposteli.
Löysi puolet ruskulaista –
Sen tähiksi taivosehen,
Toisen puolen valkulaista –
Sen pan’ kuuks’ kumottamahan.
Kolmannen koko munaisen –
Sen päiväksi paistamaan.
Käin mie ulkonna ussein
Uutta kuuta katsomassa,
Ilmoa ihhailemassa,
Otavaista oppimassa.
Taivas tantsi, kuu iloitsi,
Tähet löivät leikari.

Löin mie päivälle vettoo,
Kilpaelin kuun keralla,
Annoin kättä auringolle,
Annoin auringonpojalle:
Kumpi ehtii ennen noussa
Ja kumpi enne havaita,

Neitonenko, päivynenkö?
 Neito ehti ennen noussa
 Sekä ennen ennätellä,
 Ehti ennen päiväyttään
 Ja ennen kuutamoistaan.
 Nousi aamulla ylläälle,
 Pesi pienet silmänsä,
 Karsi kaiat kämmeneens,
 Avvais arinan lau'an,
 Lieslau'an liekahutti,
 Otti kuiveet kiukohast',
 Segloill' kuiveet siepoitteli;
 Seglalla teräksisellä,
 Valoi kuiveet vakkaseen,
 Vakkaseen vaskiseen,
 Vei kuiveet kivoikottaan,
 Saatoi hummarhuonehesen.
 Jauhoi kuiveet jaarotteli
 Katajaisell' kivolla,
 Honkasell' hummarella,
 Jauhoi kontin kuivehii,
 Vakan vehnii veteli,
 Kulin suolsi suurimoja.
 Meni katsoon päiväyään,
 Tähystämään kuutamoistaan.
 Vielä päiväyt makajaa,
 Aurinko lepäjellöö;
 Viel ei päivä päätä nosta,
 Kuu ei kulmii ylennä.
 Tuli neitonen kottiin,
 Toi hän viiet vietrat vettä,
 Kuu et uhluet kulutti,
 Pesi piimoihuonehuen,
 Maitolattian lakasi,
 Vei rikoit yli veräjän,
 Yli laipion lasetti,
 Rikoilleen seisahtaihe;
 Rikat seiso rummeniks',
 Rummenet tohuks' seiso,
 Tohut seiso tuoksevak',
 Tuoksevat seiso herave'eks,
 Herave'et lähteheksi,
 Lähen lämmiksi vesiksi.
 Meni katsoon päiväyään,
 Tähystämään kuutamoistaan;
 Vielä päiväyt makajaa,
 Kuutamo kuiskuttelloo,
 Aurinko lepäjellöö,
 Sääret sängystä näkkyyt,
 Varpahaiset vaipan alta,

Jalat viljot vuotehest',
 Kylet kyllin kattehest'.
 Tuli neitonen kottiin,
 Keri sinervon uutin,
 Talvilampahan takelsi,
 Karttais sinervon villat,
 Viskoi langat viipsin päälle,
 Sakan orrelle ojensi.
 Meni katsoon päiväyttä,
 Tähystämään kuutamoista.
 Vasta päivä päätä nosti,
 Kuu kohotti kulmiaan.
 Tuosta neito tuumailoo,
 Kassapää ajattelloo:
 "Sill ei kasva meijen kagrat,
 Rukkiit ei ylös ylleene,
 Ei kasva kasessakaa
 Eikä noise notossakaa,
 Sämpsän mättähälläkää,
 Pellervoin mäelläkää.
 Sämpsä sängyssä makajaa,
 Selällä seitsenristi,
 Kylellä kymmennypä,
 Sääret sängystä näkkyyt,
 Rikoista rivat punnaiset.
 Ei ole Sämpsän nostajaista,
 Pellervoin ylentäjäistä."
 Kuka on Sämpsöin kutsujain,
 Pellervoin veättäjäin?
 Talvipoika poissikkain
 Nois tuo Sämpsän nostajaksi,
 Pellervoin ylentäjäksi.
 Otti tuuloisen oroin,
 Ahavaisen sälköväisen,
 Alkoi tuulella aijaa,
 Ahavalla löyhyttää.
 Puhui puut lehettömiksi,
 Heinät hempehettömiksi,
 Neitoiset verettömiksi,
 Mäni Sämpsän sängyn luoksi:
 "Noise, Sämpsä, sängystäis,
 Selältäis, seitsenristi,
 Kyleltäis, kymmennypä!"
 Sämpsä vaite vastaeli:
 "En noise sinnuua varte,
 Noisen toista miestä varte.
 Pahoin teit tullessais,
 Vielä pahemmin ollessais:
 Puhuit puut lehettömiksi,
 Heinät hempehettömiksi,

Neitoiset verettömiksi,
 Kaalit kotsinattomiksi,
 Nagriit navattomiksi.”
 Kenpä Sämepsän nostajaksi,
 Pellervoin ylentäjäksi?
 Sutoi Sämepsöin nostajaksi,
 Pellervoin ylentäjäksi.
 Mäni Sämepsöin sängyn luokse;
 Sämepsöi sängyssä makajaa,
 Kylellään kymmennyplä,
 Selällään seitsenristi.
 ”Nouse, Sämepsöi, sängystääs,
 Läkkä meilen vierahisse,
 Rukihia ruttamaan,
 Toukoja tomottamaan!”
 Sämepsöi vassen vastaeli:
 ”En mää sinnuu myöte.
 En nouse sinnuu varte,
 Nousen toista miestä varte.
 Mään toisen miehen myöte.
 Pahoin tekit tullessaas,
 Pahemmin palattuaas:
 Kaottelit lammaskarjan,
 Levittelit lehmikarjan,
 Heitytit hevoistapunan.”
 Kuka Sämepsöin kutsujaksi,
 Pellervoin ylentäjäksi?
 Jänöi Sämepsöin kutsujaksi.
 Jänöi kepiäin kerstämään
 Mäni Sämepsöin sängyn luokse.
 Sämepsöi sängyssä makajaa,
 Selällään seitsenristi,
 Kylellään kymmennyplä.
 ”Nouse, Sämepsöi, sängystääs,
 Läkkä meille vierahisse!
 Eivät kasva meillä kagrat,
 Ei tomaha toukokaan,
 Ei ruta rukihetkaan,
 Ei kasva kaseskaan,
 Eikä nouse notoiskaan
 Sämepsöin mättöisilläkään,
 Pellervoin sioillakaan.”
 Sämepsöi vassen vastaeli:
 ”En mää sinnuu myöte,
 Pahoin tekit tullessaas,
 Pahemmin palattuaas:
 Kagrat kaaoit kannoiltaan,
 Rukkiit poljit sijoiltaan.”
 Kenpä Sämepsän nostajaksi,
 Pellervoin ylentäjäksi?

Kesäpoika, poissikkain
 Nois tuo Sämepsän nostajaksi,
 Pellervoin ylentäjäksi.
 Otti tuuloisen oroin,
 Ahavaisen sälköväisen,
 Alkoi tuulella ajjaa,
 Ahavalla löyhyttää,
 Puhui puut lehellisiksi,
 Heinät hempehellisiksi,
 Kaalit kotsinallisiksi,
 Nagriit navallisiksi,
 Neitoiset verellisiksi.
 Ajoin Sämepsän sängyn luo:
 ”Noise, Sämepsä, sängystäis,
 Selältäis, seitsenristi,
 Kyleltäis kymmennyplä!”
 Sämepsä vasse vastaeli:
 ”Nyt nousen sinnuu varten,
 Vaa en toista miestä varten,
 Hyvin teit tullessais,
 Vielä paremmin ollessais,
 Puhuit puut lehellisiksi,
 Heinät hempehellisiksi,
 Kaalit kotsinallisiksi,
 Nagriit navallisiksi,
 Neitoiset verellisiksi!”

Sitt’ vast kasvoit mejän kagrat,
 Rukkiihet ylös yleniit!
 Ku mänet uksesta ulos
 Ja mänet pois porstuasta,
 Nii vihertää viljapellot,
 Karehteloot kaurapellot.
 Lehottaat mein leipäpellot.
 Ko tulloo kesoine päivä
 Ja se hellyt heinäaika,
 Näin ne laulaat mejän tytöt,
 Meiän kanaset saneloot:
 ”Niittäkäämme, ruttakaamme,
 Ajakaamme, joutukaamme,
 Saakaamme sarat lopehen,
 Pellot pitkät pientarille!
 Siit’ saamme makiat marjat,
 Saamme puolat puolikypset,
 Saamme lillukat lihavat,
 Saamme juomukat jolavat.
 Kenen lillukat lihavat?
 Sison lillukat lihavat,
 Veikon puolat puolikypset,
 Emon juomukat jolavat,

Mamman mantsikat makiat.
 Läkkään laulellen kotiin,
 Iloiten isän majoille,
 Vierten veikon vainiolle!
 Kenen tuo kylä näkyypi,
 Kennen linna liklottaa?
 Meiälän kylä näkyypi,
 Meiän linna liklottaa.
 Kenen paistavat petäjät?
 Meiän paistavat petäjät.
 Kenen verkaset veräjät,
 Kenen aiat aivinaiset?
 Meiän verkaset veräjät,
 Meiän aiat aivinaiset,
 Oho tätä meiän kylästä,
 Meien kyläiset, peret hyväiset!
 Tuo on pantu paikolleen,
 Asettettu ankaroille,
 Suin pantu Sulinjokeen,
 Päin on päivän nousentoo.
 Kuin vaan päivä pilkahtaa,
 Nii istumme ikkunoille.
 Niitut alla, pellot päällä,
 Keskellä kylä kopea,
 Pellon pääll' on päähkönikkö.
 Oi maita, meien maita,
 Perin hyvvi peltoloi,
 Niin hyvvi niittumaita,
 Katsot ulos ikkunoista,
 Vihoittaa viljapellot,
 Kajastavat kakrapellot,
 Kasoittaa meien rukiit.
 Mosno tulla meillä minniän,
 Mosno lähtä morsiammin
 Meien potrill pojiill.”

TOINEN RUNO

Seppä Inkeroinen ajautuu Kuikkuran mäen lähistölle ja loihtii sinne saaren. Saarelle ilmestyvät kuusikko, kartano, karja ja sille emäntä, jolle kasvaa kaunis tytär. Neidolle alkaa käydä kosijoita, mutta hän ei suostu menemään yhdellekään.

*Mitä virttä mie nyt laulan,
 Kuta virttä kuitenkin.
 Miull ei virttä mietitty,
 Ei oo ennen etsitty,*

*Valmiiks ei varustettu.
 En mie virttä viikon etsi,
 Tuon iloja en kauvan tutki.
 Mie saan virret vierestäin,
 Otan virret otsastain,
 Nenästään etsin neuvon,
 Tiiru liiru tiion annan.*

Manteren seppä mattaala,
 Itse seppoi Inkeroinen
 Kulki vuoena kultinee,
 Vierin verkatorvinee
 Selvällä meren selällä,
 Lakiolla lainehella.
 Ujui Kukkuiran mäelle,
 Saaren kylän korvaiselle,
 Heloitti hopehiaa,
 Kumahutti kultiaa,
 Muru kultaa murahti,
 Siru saarelle sirahi
 Sakkiaan saven sissää,
 Mustii meroin muttii.
 Tuoho kasvoi kaunoi saari,
 Kultoi kuusikko virrois,
 Kaunis kartano yleni.
 Kartanolle karjoi kasvoi,
 Karjalle emäntä kasvoi,
 Emännälle neitoi nuori,
 Neito nuori ja verevä,
 Pää valkoi, poset punaiset,
 Hiukset kullon kutriavoit.
 Hyvä on tässä nuoren nousta,
 Kaunis kassapään korota,
 Nuoren nousta ja yletä,
 Kahen kasvavan korota,
 Kunis on vanhemmat varana.
 Meri on alla, metsä päällä,
 Liivakko liki kyllää
 Katajikko kaivotiellä,
 Petäjikko pellon päällä
 Kultakuusikko kujalla.
 Tuota neittä kiitettiin,
 Halki maijen haassettii;
 Maa kiitti, kuningas kiitti,
 Rahvas kaikki rakkahaksi,
 Muu suku suvaittavaksi,
 Heimoi helteinen hyväksi.
 Alkoi tuolle kosjot kävvä,
 Piippumiehet pistiellä,
 Välimiehet väyhykällä.

Neitoi vaite vastaeli:
 ”Ei meitä pahoille panna,
 Tiheille ei tilkutella,
 Rajukengille ei ravata,
 Panna ei paikkakukkaroille.
 Ne tulkaa meitä kossii,
 Kell’ on viisi vitsisia
 Ja kell’ on kuusi kutsaria
 Seitsemän selän takkaana,
 Ja kaheksan kannoillista,
 Se tulkaa meitä kossii!”

Tultii kosjot kolmialta,
 Neion viejät neliältä,
 Ottajat yheksiältä,
 Katsojat kaheksialta.
 Yhet tulliit kuuhuelta,
 Toiset tulliit päivyeltä,
 Kolmannet perä-Viroista,
 Laisat tulliit Laukahalta.
 Iso mieli kuuhuelle,
 Emo mieli päivyelle,
 Paras päivän paistehelle,
 Vello perä-Virro,
 Siso mieli Laukahalle:
 Saisi kävvä Laukkaalla,
 Syöä Laukkaan kallooja.
 Neitoi vaite vastaeli:
 ”En miä lähe kuuhuelle,
 Kurjus mänkää kuuhuelle!
 Kuu kurjen kiertelee,
 Välistä pistäjää yläälle,
 Välistä pistäjää alaalle,
 Välistä pistäjää pilven alle,
 Välistä pilven reunan alle.
 Enkä lähe päivyelle
 Päivyeiksi paistamaa.
 Päivyt polttaa paljo maata,
 Silmiä sitä enemmän,
 Otrat pelloille polettaa,
 Kaurat rypsymä kuristaa,
 Rukiit vaon väliin,
 Pavut kuivattaa palolle,
 Herneet kuiventaa kukalle.
 Kurjus mänkää päivyelle,
 Pahus päivän paistehelle!
 En lähe perä-Virro;
 Perkele perä-Virro!
 Kytöksiä kyttämään,
 Soruja polettamaan;

Kytöksillä kynnet katkon,
 Sorulla poletan sormet.
 Paha on rannalla ellää,
 Paha rannan kallaalla;
 Rannalla on kaikkiin nälkä:
 Vehnän nälkä, leivän nälkä,
 Puun nälkä, pärreen nälkä.
 En miä lähe Laukahalle:
 Laukaalla on laisat miehet,
 Laukaalla on laisat naiset,
 Viikon versoja tekkööt,
 Päivän pagloja pannoot,
 Kuukauven kannustaat,
 Miehet laivoissa lammoit,
 Saavat viisi viitikaista,
 Kävvööt Kaarassan katuja
 Kuollut kukko kainalossa,
 Jäättynyt jänis selässä.
 Hyvä tyttöin lellä,
 Kaunoi olla kassapäänä!
 Lusti syyä, lusti juua,
 Lusti luita liikutella,
 Jäseniä järkytellä.
 Neitoi issoihin koissa
 Ku kuningas linnassaan,
 Taherhoi vallassaan,
 Pajassaan paras seppä;
 Aina voli oma volihen
 Sekä valtoi vanhempanne.
 Ku männöö marjoi muille maille,
 Juomukka yli jokkiin,
 Puola muille kankaille,
 Siit voli voitetaa, itseä itetetää.
 Itettää ihhaalat silmät,
 Vetyttää poset verröövät;
 Ei voli oma volihen
 Eikä valtoi vanhempani,
 Siit on voli vuorohisen,
 Valta kaikki vaihtolaisen.
 Siit pittää kiviset kengät,
 Kivikengät, vaskikannat,
 Millä kuunteloo kujassa,
 Seisoo seinän vieryessä,
 Kunis hittoi hirnakkoi,
 Paha puoli pauhakkoi.
 Parempi on omassa koissa
 Syyvvä otrat olkineen,
 Kakrat kaikki ripsineen,
 Ropeesta vettä juuvva,
 Versun kannasta viellä,

Kuiten koissa vierahassa
Rukehista roisutella
Ja välin vehnäistä viellä,
Juuvva tuopista olloja,
Pikarista pimpoitella.”

Käivät hovin hoikat herrat,
Käivät kosjot kaikenlaiset.
Ei se neito nuori mennyt,
Neito uotteli omaansa,
Ajatteli armastansa.
Neioin mieli manteree
Manterelle seppylene.

KOLMAS RUNO

*Laulajan veli laatii laivan, joka alkaa heti
pyrkiä vesille. Veli työntää laivan vesille ja
lastaa sen täyteen väkeä. Soudetaan Pentin
linna, jossa saadaan runsaasti ruokaa.*

*La mie laulan uuvven virren,
Uuden virren vastamaisen!
Vast’ nyt kuulin itsekin
Tuusinasta tullessain,
Saaprinassa käyvessäin:
Vilu miulle virren virkko,
Pakkanen sano sanasen.*

Velloni venosen seppo,
Laivanseppä laklueni
Vesti kirvolla venoo,
Kirvehellä kultasella,
Vartuella vaskisella;
Terällä hopiaisella,
Kirves kellona helisi,
Varsi vaskikalkkalana.
Iski kerran kirvehellä,
Toisen kerran topparalla,
Kolmannen koko terällä.
Iski kerran, synty laita,
Toisen kerran, syntyi toinen,
Kolmannen, koko venonen.
Synty veno vestämättä,
Laiva lastun lohkomatta,
Pisarien pilkkomatta.
Kappaleen katkematta.
Tuo venoi monitappain
Laivoi kolmin kossalliin,

Nenä neljin pruusalliin
Viemätä vesille pyrki,
Laskemata lainehelle,
Ajamata allon päälle.
Nii laivoi läkäellä:
”Muut laivat sotia kävvät,
Muut laivat rahhooja saavat,
Verkoi-vuoria vetää,
Saavat Saksan palttinoi
Mie rannoilla lahoitun.
Veoin pinnoilla pihoitun.
Ei oo viejäistä vesille,
Laskijaista lainehelle,
Ajajaista allon päälle.”
Miun viljo velvyeen
Noisi tuo laivoin laskijaksi,
Venoin viejäksi vettee.
Lykkäisi venon vesille,
Satalaian lainehille,
Tuhatlaian tuulen päälle.
Nosti purjeen punaisen
Pielille petäjäisille,
Toisen purjeen sinisen
Kaarille katajaisille,
Kolmannen aivan aivinaisen
Tervanuorien nojalle,
Tervavanttien varalle.
Kukkaali punnain purje,
Sikkääli meroi punnain;
Kukkaali sinniin purje,
Sikkääli meroi sinniin.
Miun viljo velvyeen
Lastais laivoi väkiä,
Lastais puolet laivojaa
Sukavöitä sulholoja,
Toisen puolen laivoja,
Sukavöitä sulholoi,
Toisen laian laivoistaa
Tinavöitä tyttölöjä,
Tinavöitä, vaskipäitä,
Keskipaikan laivoistaa
Vanhoja tutilahhi.
Laati laivaa väkkee
Ku saralle kuilahia,
Antoi airoo kättee
Ku lyhettä kuilahasse.
Pani vanhat soutamaa,
Nuoret päältä katsomaa.
Vanhat sousiit, päät vapisiit,
Hyppi harmaat hyppäret.

Nii vanhat rukoelevat:
 ”Tee hyvin, hyvä Jumala,
 Tee tassaisin taivoin herra,
 Paa siä nuoret soutamaa,
 Vanhat päältä katsomaa!”
 Pantii nuoret soutamaa,
 Vanhat päältä katsomaa.
 Nuoret sousiit, aivot notkui,
 Hyppiit valkiat hyppeenet,
 Keikkui kellankarvallist,
 Vesi kiehui keltanaa,
 Vaahto pallona pakkeeni.
 Sousiit Pentin linnan alle,
 Kyssyit linnasta lihutta:
 ”Onko linnassa lihutta
 Ilman hällöin tappamata,
 Mulliken murentamata,
 Kaalisarven kaatamata?”
 Pentti pieni linnan vanhin,
 Kaisa kaunis Pentin vaimo,
 Nuopa vaite vastaeliit:
 ”Ohto linnassa lihutta
 Ilman hällöin tappamatta,
 Mulliken murentamatta,
 Kaalisarven kaatamatta.
 Päivän lensi pääskylintu
 Hällöin sarvien välitse,
 Tokk’ ei päässyt pääraijaa.
 Kuukavven orraava juoksi
 Hällöin selkäpiitä myöte,
 Tokk’ ei päässyt pääraijaa.”
 Kyssyit linnan leipoisii:
 ”Onko linnassa leipoisii
 Ilman leivän leipomatta,
 Taikinan alustamatta?”
 Pentti pieni linnan vanhin,
 Kaisa kaunis Pentin vaimo,
 Nuopa vaite vastaeliit:
 ”Kyllä on linnassa leipoisii
 Ilman leivän leipomatta,
 Taikinan alustamatta.”

NELJÄS RUNO

Oute-neito menee taittamaan luutavarpuja ja näkee metsässä tappelevat hirvet. Oute kutsuu paikalle veljensä, jotka tappavat hirvet ja antavat niiden sarvet siskolleen. Oute vie sarvet sepälle ja pyytää tekemään niistä

kanteleen. Monet yrittävät soittaa kannelta, mutta vasta sokea saa sen soimaan lumoavasti. Vietrikkä ottaa kanteleen pois sokealta, nukuttaa väen ja menee Kaisan huoneeseen. Kaisa tappaa tunkeilijan. Häntä syytetään taposta, mutta hän sanoo puolustaneensa kunniaansa.

*Mitä sie sittanen siriset
 Pöräkärpänen päriset,
 Anna miun paremman laulaa,
 Tukevamman tuiskutella!
 Tukevamp’ oon tuulta vasten,
 Verevämpi vettä vasten.
 Laulan laulajat mokomat,
 Laulan suohon sannikkoon,
 Mist’ itse yli kävelen,
 Ettei kastuis kauhtanani,
 Ryvettyis hyvät ripani.*

*Oute, Kouthe neitsykkäin,
 Tinahelmi tiltukkain,
 Vaskihelmi vaapukkain
 Mäni luutaa lehosta,
 Vassaksee varvikosta.
 Taittoi luuvvan, taittoi toisen,
 Taittoi kolmatta vähhäisen.
 Koivun oksia kovviia.
 Kuuluu sumu lehosta.
 Nosti päätään yllää:
 Missä summuin, missä kummuin,
 Mikäpä sumu lehossa,
 Kumu kurja kivikossa?
 Oute, Kouthe neitsykkäin,
 Tinahelmi tiltukkain,
 Juoksi sinne katsomaa:
 Hirvoin sarvet tappeloot,
 Kankisarvet kaateloot,
 Luusarvet lutaelloot.
 Ei voinut mitäkään tehä,
 Kovin sarvet tappeliit.
 Juohtui hänel mielohee
 Ja syttyi syämmellee:
 Koissa on kolme velloo.
 Yks on pyssylle pyrriä,
 Toin on veitselle verriä,
 Kolmas kirveelle kerkäs.
 Män kiireest kottii:
 ”Oi miun vedroit velvyeeni,
 Ehtoisat emmoini lapset,*

Kumpa on pyssylle pyriiä,
 Puhastele suuri pyssy!
 Kumpa on veitselle verriiä,
 Hiuta veitsi valmiheksi!
 Kumpa on kerkäs kirveelle,
 Laai kirves valmiheksi!
 Määmmä sinne katsomaa:
 Luusarvet lutaelloot,
 Hervoin sarvet tappeloot,
 Kankisarvet kaatelloot.”
 Männiit velloit katsomaa.
 Kankisarvet kaaettii,
 Luusarvet lutaeltii,
 Hirvoin sarvet leikottii.
 Velloit vaite vastaelliit:
 ”Mihi sarvet, kuhu sarvet?”
 Sanoi velloi nuorempain:
 ”Annamma sarvet sisoille.”
 Sisoi sarvet seppoilaa
 Vei seppyen pajjaa:
 ”Seppyen, selvyen,
 Takojaan, tammueen,
 Taoit enne, taoit egle,
 Tao tänäpäinki,
 Tao tuosta miulle kannel,
 Hirven sarvesta illoin!”
 Seppä takoi traksutteli,
 Polvin liettä liekutteli.
 Takoi seppoi kantelon,
 Hirvoin sarvista ilon.
 Muites kaikk ol’ kannel valmis,
 Vaan oli kansii vaijaa.
 Mäni kansii etsimään,
 Mäni matkoi vähhäisen,
 Teki hiä tietä pikkaraisen,
 Näki suolla suuren koivun,
 Niityllä nivveerän koivun;
 Sai hiä kannet kanteloon.
 Muites kaikk ol’ kannel valmis,
 Vaan oli kielii vaijaas,
 Kannel uupui kahta kieltä,
 Yhtä kieltä keskimäistä,
 Toista kieltä reunimaista.
 Mäni kielii etsimään,
 Mäni matkaa vähhäisen,
 Tek hiä tietä virssan verran,
 Neitoi vastaan tulloo.
 Hiä vaan vassen vassaeli:
 ”Anna, neitoi, tukkiaais,
 Sileii hiuksiais!”

Neitoi hälle tukkiaan,
 Sileii hiuksiaan;
 Sai hiä kielet kanteloon.
 Sai tuo kannel valmiheksi.
 Mistä nuo kanteloin kielet pantu?
 Tuonen tyttären tukista.
 Mistä nuo kanteloin naaglat pantu?
 Suuren havven hampahista.
 Soitti Untoi, soitti Ventoi,
 Soitti viisi vellojaan,
 Seitsemän siaruttaan.
 ”Miksei kantelo kummiise,
 Hirvensarvine helliise?”
 Sokkiia sopesta lausui,
 Nurkasta epänäkköin:
 ”Tuokaa sormille sokkiian,
 Näpille vähänäkköisen!”
 Vietii käsille sokkiian,
 Sormille epänäkköisen;
 Alkoi soitella sokia,
 Väännellä epänäkköin.
 Alkoi kanteloi kumissa,
 Hirvensarvine helissä.
 Sokialle sai silmät päähän,
 Rammalle sai jalat molloomat.
 Mitä miehiä tuvassa,
 Nuo tantsiit vettoisin silmin,
 Mitä naisia tuvassa,
 Nuo lauloit vettoisin silmin.
 Jäniksell on väärät sääret,
 Kokkapolvet kovveerat,
 Nekin silloin oikeniit
 Kanteloja kuullessasse,
 Hirvoinsarvista iloista.
 Repo reiet revitti
 Juossessa Neva-jokia,
 Susi särki suuret luut
 Suurta suota juossessaan,
 Karhu kankiat nissaat
 Kangasta karatessaa
 Kanteloa kuulomaa.

Vietrikkä verröövä poika,
 Mannun poika, mies mattaala
 Tempas kanteleen sokijalt,
 Näpeistä epänäköisen.
 Soitti kauvan kannelta,
 Viikon vihmoi pillillä,
 Nuoria nukuttelloo,
 Vanhoja väsyttellöö.

Sai nuoret nukuttanee,
 Sai vanhat väsyttäne,
 Akat nurmelle nukutti,
 Miehet vaivutti vaolle,
 Pojat puolamättehille,
 Tytöt mansikka-mäelle.
 Pani pillin pielen päähän,
 Kanteleen kammarin ovelle.
 Kaisoi neittoi, kaunoi neittoi,
 Säärsi sängyn kammarii,
 Sängyn toisee tuppaa,
 Pani veitset vuotehesse,
 Kurakset kupehen alle,
 Orat olkien sekkaa.
 Mannun poika, mies mattaala
 Voisi hän ukset viertehellä,
 Kastoi kaljalla sarreenat,
 Jott'ei ulvois uuet ukset,
 Vierii ei verkkiset sarreenat
 Kaisun luokse männessää.
 Itse kaaloi Kaisan luokse.
 Mäni Kaisoin kammarii,
 Kaisa makas kammarissa
 Yhdeksän lukun takana,
 Takasalpa kymmenäis.
 Iski usta polvellaan,
 Kapahutti kannallaan.
 Jo helähti helmilukko,
 Luulukko lumahteli,
 Takasalpa taittui poikki.
 Kaisa vasten vastaeli:
 ”Onkos se oma urroin,
 Vain oot mies muukalainen?
 Kuin oot oma urroin,
 Siit tunki tupasehein,
 Kaala Kaisan sängyn luokse!
 Kuin et oma urroin,
 Siit tunki pois tupasestain,
 Kaala Kaisan kammarista!”
 Vietrikkä verröövä poika,
 Mannun poika, mies mattaala
 Kaisoin luo luotteloo,
 Kaisoin vieree vetiis.
 Nosti Kaisulta katetta.
 Tuo oli vieras ventolain,
 Ei olt oma uroi.
 Kaisoi neittoi, kaunoi neittoi
 Tempais veitset vuotehesta,
 Kurakset kupehen alta,
 Orat olkien seasta.

Sen syssäis syämmelle,
 Alle rintojen asetti.
 Mäni rikki rintaluista,
 halki hartian perästä,
 katki kaglaluun kohasta.
 Puhkeis veri punnain
 Kahen puolen Kaisan sängyn.
 Kaisoi neittoi, kaunoi neittoi
 Tempais pojoin kujalle
 Nii tuli kumu kujalle,
 ääni äijän tanhuvalle.
 Äijä kolkasta sannoo,
 Nurkasta epänäkköin:
 ”Minjyeen, marjueen,
 Neitoinen, minjohueen,
 Määpä katso kartanolle,
 Mikä on kumu kujalla,
 Ääni on äijän tanhavalla!
 Vai on varsat vallallasse,
 Suitsita emähepoiset,
 Lehmät liean taittaneet?”
 Nii mäni minnoi kujalle,
 Nii seisoi Kaisoi neittoi,
 Seisoi seinän vieryessä
 Verriin veitsi käessä.
 Poika on maassa polvillaan,
 Puhkiaa veri punnain.
 Nii minnoin sannoo:
 ”Kaisa, kavala neittoi,
 Jo teit, mitä ei pitäänt,
 Teit verran veljillees,
 Suvullees suuren soiman,
 Itsellees ikihäppiän.”
 Kaisa vaimo, kaunoi vaimo,
 Tuopa vaite vastaeli:
 ”En teht mie tuhoa työtä,
 En tuhhoon, en pahhaa;
 Päästin päältään häppiän,
 Veljiltään vertauksen,
 Suultaan suuren soiman,
 Itseltään ikkäisen häppeen.”

Mihe Kaisoi, kuhu Kaisoi?
 Kaisoi kaivoo pakkoo.
 Nii sanoi Kaisoi-neittoi:
 ”Oi kaivo Jumalan luoma,
 Ota hoitaa minnuua!”
 Kaivo vastaa sannoo:
 ”En ota hoitaa sinnuua,
 Siis ku tulloo iltapäivä,

Tulloo ilta vierumaa,
 Siis tulloot kylläist naist,
 Tulloot vettä ottamaa,
 Siis he katsoot kaivon päälle,
 Katsoot kaivolle sissää,
 Ottaat Kaisoin uhluillaa,
 Kaivaat Kaisoin kaivosta pois.”
 Mihe Kaisoi, kuhu Kaisoi?
 Kaisoi metsää pakkoo.
 Nii sannoo Kaisoi neittoi,
 Kaisoi neittoi, kauno neittoi:
 ”Oi metsä Jumalan luoma,
 Ota hoitaa siä minnuua!”
 Metsä vastaa sannoo:
 ”En ota hoitaa sinnuua,
 Ku tulloo syvä sykyys,
 Kova talvi tallajaa,
 Haavat hallii mennööt,
 Nii tulloot kylläisen miehet,
 Tulloot kervehen keralla,
 Tulloot metsää leikkoimaa,
 Kaskiloja kaatamaa,
 Nii löytää sinuisen täältä,
 Vievät talvella kottii.”

VIIDES RUNO

*Seppä Inkeroinen tekee reen, matkustaa
 perheensä luo ja saa kolkon vastaanoton.
 Häntä moititaan naimattomuudesta. Seppä
 kysyy saaren vanhemmalta lupaa kosia
 saaren neittoa. Hän saa vaikeita tehtäviä,
 joista selviytyy. Inkeroinen lähtee kosimaan
 saaren neittoa ja kuulee matkalla surmien
 neuvonpidon.*

Saaren maat saroin jaetut,
 Piennar piustoin mittaeltu,
 Jäi maata jakamatonta,
 Ahon nurkka arpomatta,
 Peltoo jäi pitämätöntä,
 Aian arvan lyömätöntä.
 Siihen seppä seisatteli,
 Takojainen tarkkaeli,
 Teki pienoisen pajaisen,
 Matalaisen maatupaisen.
 Yhen miehen mahtuvaisen,
 Kahen käen kääntyväisen,
 Vasaran yleneväisen.
 Pani paitahan pajaksi,

Kaatiahen katteheksi,
 Rätit lietsaksi levitti.
 Tuossa takoi traksutteli,
 Tako niitä, tako näitä,
 Takoi kirkon kirvehiä,
 Valtakunnan valjahia,
 Maakunnan kuraksen päitä,
 Seurakunnan sirkkilöitä.
 Kirkko ei kiittänt kirvehiä,
 Valtakunta valjahia,
 Maakunt’ ei kuraksen päitä,
 Seurakunt’ ei sirkkilöitä.
 Sepyt suuttu ja vihastu,
 Viskas suolle seppyesen,
 Arolle alasimensa,
 Pihit pisti räystähäsen,
 Vasaran maahan vajotti.
 Sytytti pajan tulella,
 Lietsoit lemminen nojaan.
 Käi seppä reen sepäksi,
 Saanikkaisten salvajaksi;
 Kuukauven teki rekkii
 Kaksi kuuta kaplasteli,
 Kissan luilla kirjutteli,
 Takoi hauven hampahilla.
 Pani paatiset jalakset,
 Kaplaat munakiviset.
 Viel’ jäi kolmee vajaa:
 Aisaa hanenpajuista,
 Luokkaa jukovapuuta,
 Piesaspuuta pihlajaista.
 Seppo huusi orjilleen,
 Parku palkkalaisilleen:
 ”Oi minun orjani omani,
 Rahan paljon palkattuni,
 Enemmän luvattuni,
 Etsikää esiset metsät,
 Tallokaat tasaiset metsät,
 Tuokaa se jukova luokka,
 Aisa hanenpajuinen,
 Piisavarsi pihlajainen!”
 Tuotiin tuo jukova luokka,
 Aisa hanenpajunen,
 Piisavarsi pihlajainen.
 Sai rekkeen tehneheksi,
 Saanikkeesen salvatuksi.
 Vei reen tuvan etehen,
 Kantoi kamarin eteen.
 ”Tule, Tuomas, tuo hevonen,
 Palkollinen paa satula,

Käske jalka, käännä saani!
 Läksis sepyt soittamaan,
 Soittamaan, loittamaan
 Su'ulleen, heimolleen,
 Armahille omilleen,
 Seselleen vierahiksi.”

Mantereen seppä mattaala,
 Itse seppä Inkeroinen
 Matkas päivän, ajo toisen,
 Ajo vielä kolmannenki.
 Meni seppoi vierahisse
 Ämmilleen, äijilleen,
 Näpehille näälilleen.
 Muistotteli veljilleen,
 Arvatteli siarilleen:
 ”Muistakaa, velvyeeni,
 Arvaelkaa, siarueeni,
 Millä on saani salvaeltu
 Sekä kirjoin kirjuteltu?”
 Ei siaret muistellu
 Eikä veljet arvaellu.
 Kiistoin seppoi vastattiin,
 Kiistoin halli riisuttiin,
 Kiistoin vietiin tupaan,
 Kiistoin seppoo syötettiin,
 Kiistoin seppoo juotettiin.
 Siellä sepyt soimattiin,
 Soimattiin, toimattiin:
 Puut kuluut leikatessa,
 Maat kuluut kyntäessä,
 Veneet vettä soutuessa,
 Sepyt naiset kuluu,
 Emännättä vanhenee.

Mantereen seppä mattaala,
 Itse seppä Inkeroinen
 Sanan saaree lähetti,
 Sanan saaren vanhemmille:
 ”Saapika naija saaren maasta,
 Naija saaren sukkuua,
 Tuutermaaha tuttavias?”
 Saaren vanhin vastaeli:
 ”Saapa naija saaren maasta,
 Saapa saaren sukkuua,
 Tuutermaaha tuttavias,
 Kuin käyt minun käskyni,
 Astut jalka-askeleeni,
 Kuin taot teräksen sillan,
 Rauoittelet rauta-aian

Selvälle meren selälle,
 Lakialle lainehelle,
 Siis saat naia saaren maasta,
 Saat saaren neitoloista,
 Saat sie saareen sukua,
 Kiviseinille setiä,
 Tuharmiin on tuttavias.
 Manteren matala seppä,
 Itse seppä Inkeroinen
 Ottipa tuon tehdäksensä
 Kuiten ilman ollaksensa,
 Naisetta elelläkseen;
 Paha naisetta elää,
 Paha pai'an sotkiatta.
 Mäni aikoja vähhäisen,
 Kului kuuta pikkarain,
 Viipyi viikko, sai netelä.
 Manteren matala seppoi
 Sanan saarehen lähetti:
 ”Jo kävin käskyissäsi,
 Astuin jalka-askeleesi,
 Taoin teräksen sillan,
 Rauoitteletin rauta-aian
 Selvälle meren selälle,
 Lakialle lainehelle.
 Joko ainoi annetaan,
 Tyttöi helle heitetään?”
 Saaren vanhin vastaeli:
 ”Ei oo aino annettuna,
 Tyttö helle heitetynä,
 Siit vasta aino annetaan,
 Helletukka heitetään,
 Käpeepää kääritään
 Kuin käyt käskyni miun,
 Astut jalka-askeleeni,
 Punot nuoran ruumenista,
 Ruumenen rajallisista.
 Sitte ainoi annetaan,
 Tyttöi helle heitetään.”
 Manteren matala seppoi,
 Itse seppoi Inkeroinen
 Otti tuonki tehdäkseen
 Kuiten ilman ollakseen,
 Naisetta elelläkseen;
 Paha naisetta elää,
 Paha pai'an sotkiatta.
 Mäni aikoja vähhäisen,
 Kului kuuta pikkarain,
 Viipyi viikko, sai neteläs,
 Manteren matala seppoi,

Itse seppoi Inkeroinen
 Sanan saareen lähetti:
 ”Jo kävin käskyissäsi,
 Astuin jalka-askeleesi,
 Punoin nuoran ruumenista,
 Ruumenen rajallisista.
 Joko aino annetaan,
 Tyttöi helle heitetään?”
 Saaren vanhin vastaeli:
 ”Ei oo aino annettuna,
 Tyttö helle heitetynä,
 Suku on suuri neitoisella,
 Suku suuri, saapassääri,
 Heimo korkiakypärä.
 Kuin käyt käskyni miun,
 Astut jalka askeleeni:
 Tao helminen heponen,
 Mies helminen rekehen,
 Helmiruoska miehen vyölle!”
 Itse seppoi Inkeroinen,
 Manteren matala seppoi
 Otti tuonki tehdäkseen
 Kuiten ilman ollakseen,
 Naisetta elelläkseen;
 Paha naisetta elää,
 Paha pai’an sotkiatta.
 Mäni aikoja vähhäisen,
 Kului kuuta pikkarain,
 Viipyi viikko, sai neteläs:
 Takoi helmisen hepoisen,
 Miehen helmisen rekehen,
 Helmiruoskan miehen vyölle.
 Manteren matala seppoi,
 Itse seppoi Inkeroinen
 Sanan saareen lähetti:
 ”Joko ainoi annetaan;
 Tyttöi helle heitetään?”
 Saaren vanhin vastaeli:
 ”Jopa ainoi annetaan,
 Tyttö helle heitetään.”

Manteren matala seppoi,
 Itse seppoi Inkeroinen
 Kengitti jalat keppiiät,
 Käpiästä kääri paglat,
 Sääret silkillä sitteeli,
 Veran reunalla vetteeli,
 Nahkaisilla nappaeli.
 Niin valjasti oroisen
 Vaskiseen valjahisse

Kultakukkien kera.
 Niin istui rekoihesse,
 Sai saanikkaisehee;
 Löi ruosall’ orooja,
 Helmiruosall’ löi hevoist’,
 Sulkkusiimall’ sippais,
 Olkivarrell’ vammais,
 Alkoi mennä tietä myötä.
 Oroj juoks’, matka joutui.
 Eessä oli ilosa metsä,
 Takana oli paksu metsä,
 Siellä kasvoit kaset koverat,
 Lepät linganlangalliset,
 Kuuken kutteen kierolliset.

Meni matkaa vähäistä,
 Seisottaissi tien selälle,
 Kuuntelis, kääntelis:
 Surmat suutoa pitää,
 Kovat taudit tappeloot:
 ”Minkä tapan mie talosta,
 Kumman kuoletan kylästä,
 Vai tapan ukon kylästä,
 Ukon kuoletan kylästä?”
 ”Elä tapa tauikkeni,
 Jäävät kirkon ukset auki,
 Ikkunat ikilukoille!”
 ”Minkä tapan talosta,
 Kumman kuoletan kylästä?
 Akan kuoletan kylästä.”
 ”Elä tapa tauikkeni,
 Jäävät läävän ukset auki,
 Jäävät lehmät syöttämättä!”
 ”Minkä tapan mie talosta,
 Kumman kuoletan kylästä?
 Mie tapan pojan talosta,
 Pojan kuoletan kylästä.”
 ”Elä tapa tauikkeni,
 Jäävät tallin ukset auki,
 Hevoset jääpi juottamatta!”
 ”Vaa tapan tytön talosta?”
 ”Tapa, tapa tauti raukka,
 Jääpi sulhanen surulla,
 Mies nuori miel’pahoilla!”

Mantereen seppä matala,
 Itse seppä Inkeroinen
 Löi ruoskalla hevoist’,
 Rapaeli rahnikoll’.
 Näin luati ja saneli:

”Livukka reko lipiä
Lipiäistä tietä myöten,
Koliaista jäätä myöten!”
Oro juoksi, matka joutui,
Reko liukui, tie lyheni.

KUODES RUNO

*Saaren neito odottaa sulhasta, mutta taloon
tuleekin kuolema, joka vie tytön Tuonelaan.
Seppä Inkeroinen saa tietää neidon
kuolemasta tultuaan kosimaan tätä. Hän
surkuttelee kohtaloaan ja saa neuvoksi tehdä
itselleen vaimon kullasta.*

*Viel on virret laulamatta,
Koko virret koskematta,
Vast on reunasta revätty.
Mie kuin avaan arkun kannen,
Laululaatikon alotan,
Sielt mie virsii virutan,
Lasen laulut vallalleen.
Siit on virttä viikommaksi,
Pitemmäksi piisajaapi.*

Saaren tyttö, aino neito
Vuottelepi sulhastansa,
Kassapää ottajaansa.
Lensi lintu akkunalle,
Siipiniekka ikkunalle:
”La mie laulan laiha lintu;
Kuiva lintu kuikuttelen,
Vesilintu vierettelen!
Tyttö, tyttö, sie sisoni,
Ehtosa emoni lapsi,
Kysytellä miun tuleepi,
Kysytellä lausutella:
Mitä sie tyttö surussa,
Alla päin pahoilla mielin?
Ootko sulhoa surussa,
Miestä mieliharmiloilla?
Mie kyselin kyyhkysiilt,
Kyselin kyntörastahiilt,
Tijaseelt on tiijustin:
”Kumpaan on paremp olla,
Minjaan miehelääs
Vai tyttöön ison koton?”
Tijane miul tiijjon anto,
Kyntörastas raksahutti:

”Nii tyttö ison koton,
Ko kuningas linnassaan,
Tahi herroin vallassaan.
Nii minja miehelässä,
Ko vank’ Vennäin maas,
Tahi orja Suomen puol’,
Kytäkoira kahleheassa.
Kuin kuka pahan tekköö,
Se minjän syyksi sysätään,
Asiaksi arvataan.
Sika rikkoo sieklan poikki,
Lammas kattilan kaluvaa,
Se on kaikki minjan syytä,
Minjän syyksi syytetää,
Asiaksi arvataa.
Sika vinkuu silmäpuol’,
Lammas miäkyy, piä mārānt,
Se on tuasen minjan syytä,
Minjan syyksi syytetää,
Asiaksi arvataa.”
Siihen neito vastaeli,
Kassapää arveli:
”Ei niin pientä ojoista ole,
ettei merelle mieli,
Ei niin pientä piikalasta,
jottei mieli miehelään;
Joka tyttö tuota toivoo,
jotta nuorna naitasiin,
vihantanna vietäsii.
Naiaanha likat navakat,
viiään likat verevät,
hyvät naiaan naapurii,
otetaan omille maille,
pahat viiään vierahii,
muill maill muutetaan.
Hyv’ ois tyynnä tyttölapsen,
raisunna orihevosen.”

Kissa nauku kiukuvalla,
pankon laialla pajatti:
”Kohta kuolema tulloo,
lähestyy hengenlähtö.”
Sopesta sokia haastoi,
valitteli vanha vaimo:
”Kui ois surma suorin tehnyt,
tauti ois oikein osannut,
surmalle sukat tekisin,
kalsut kalman neitoselle,
kui ei surma suorin tehnyt,
tauti ei oikein osannut,

olkoon sukitta surma,
kalma ilman kalsuloitta.”
Talon vaari vastajaa:
”Kohan mie milloin kuolen,
pittää panna piippu kanssa,
mie kun hauasta havaitsen
saisin savvuu vettä.”
Vaimo vaste vastajaapi:
”Älä tuumi tuolasii,
ei ole tulta Tuonelassa;
tuonne pitää tulukset panna.”

Tuli kylään Nurmi-Tuomas,
Astui tupaan Hiekka-Heikki
Istutti neion rekeen,
Kassapään on kannuksille,
Silmät silkillä siteli,
Jalat katto kankahalla;
Löi vaa ohjalla orroo,
Helmivarrella hevost’.
Hevone juoksi, matka joutu,
Reko vieri, tie lyheni,
Jalas kuusanen kumaili,
Vemmel piukku pihlajaine,
Reki rautane rämisi,
Kangas kultane kumisi,
Veri juoksi vempeleestä,
Rasva rahkehen nenästä,
Tuli suihki ruunan suusta,
Vinkuit Viipurin veräjät,
Ulvoit Uuenlinnan ukset
Tuota neittä vietäessä,
Kultaa kulettaessa.
Ajo Tuonelan kujalle.
Tuonelan tytöt kujalla,
Kuttoot vyötä kullallist’,
Luovat vyötä luokallist’,
Punnoot punapanimii.
Katkes’ yksi kultalanka,
Helkähti hopialanka.
Täyty neito itkemää,
Vesi silmist’ vieremää.
Neito itki, kyynel vieri
Sinisiltä silmäluilta
Punaisille poskipäille,
Punaisilta poskipäiltä
Rikkahille rinnoillee,
Rikkahilta rinnoilta
Punaiselle pollen päälle,
Punaiselta pollen päältä

Sulkkuvarsille sukille,
Koreille kottiloille
Alemmaks’ jalatanalustal.
Tuoho tuli kolt jokkee,
Kolt jokkee, kolt mäkkee,
Kolme koivuu mäell’,
Kolme lintuu koivun päällä;
Yksi kukku kullen kukku,
Toinen hopia hokel’
Kolmas sirkkona sikers’.

Mantereen seppä mattaala,
Itse seppä Inkeroinen
Ajo päivän, ajo toisen,
Ajo kohta kolmannenki.
Alko kylä näkkyy,
Kylän kuuset kuumettii.
Kenen tuo kylä näkkyy,
Kenen kuuset kuumoittaa?
Saaren tuo kylä näkkyy,
Saaren kuusen kuumoittaa.
Silloin seppo Inkeroinen,
Koiviston korkea senihka
Huusi saanista orolleen
Reestä ruunalle saneli:
”Juokse, juokse, musta ruuna,
Hölkytä, hyvä hevone,
Ilma ruoska roimimatta,
Nahkasiiman nauhomatta!”
Juoksoo tämä orone
Ilma ruoska roimimatta,
Nahka-siiman nauhomatta.
Syöteltä tämä hevone
Lessin leivin, lessin kauron.
”Tehkää lahti lautaportti,
Lahti lautaiset veräjät!
Laskaa suojaa väkkee
Uppoomasta, uinoomasta,
Vihma silmäni viruttaa,
Räntä räpsyy rätsinäni!”

Kylänvanhin uksen avaa,
Appiukko raottaapi.
”Ei oo neitoa koissa,
Emon luona tyttöparkaa,
Kui tuo tuli Nurmi Tuomas,
Istutti neion rekeen,
Kassapään on kannuksille,
Reki rautanen rämisi,
Vinku Viipurin veräjät

Ulvoit ukset Uuenlinnan
 Tuota neittä vietäessä.”
 Vaimo tuvassa valittaa,
 Vanha ämmä kammariassa:
 ”Tuutin lasta Tuonelahan,
 alle nurmen nukkumahan,
 maan alle makajamahan,
 tupa on suuri Tuonelassa,
 manalan majat avarat,
 Tuonen kätkyt on parempi,
 manan kätkyt kauniimpi.”

Mantereen matala seppä,
 Itse seppä Inkeroinen,
 Alko iänehe valittaa,
 Surkutella kohtaloaan:
 ”Jumalall’ on onnen ohjat,
 Kelle tahtoi, sille antoi,
 Kenen loi, sille lupasi.
 Minun on onneni ojassa,
 Säästini pahassa säässä;
 Ei onni osin jaeta,
 Jumala käsin pietä,
 Punaa ei panna puntarilla,
 Verta ei viessoilla mitata.
 Min onnen Jumala antoi,
 Minen antoi armollinen?
 Antoi onnen ohuen,
 Lykky kertoo lyhyen.
 Kuin mie onneni näkisin,
 Haltiani huomajaisin,
 Selin seinään sitoisin,
 Päin panisin patsahasen,
 Siinä mie vitsoin vinguttaisin,
 Nahkaruoskin nau’uttaisin,
 Ottaisin paremman onnen,
 Valitsisin valkeaisen,
 Muille mustan hylkeäisin,
 Muien mustien sekaan.
 Eipä ollut miun emoni,
 Eipä ollut ottajani,
 Ei ollut osan otolla
 Eikä säästin sääynnöllä;
 Muut olliit osan otolla.
 Uni petti miun emoni,
 Uni petti, vuode voitti,
 Vaate lankainen vajotti.
 Säästi lensi pääni päältä,
 Onni ohitse pakeni,
 Mie jäin osatta ilman,

Jäin säästittä poloinen.”

Äijä vaite vastaeli:
 ”Älä itke, poika raukka
 Potr’ on poikoina elellä,
 Naast on olla naimatoinna,
 Holostoinna huoletoinna,
 Kuin ei oo naista naukumassa,
 Vitukasta vinkumassa,
 Poika ei potki pään povessa,
 Laps’ ei itke lattialla.
 Kuin viel voisit vuoena olla
 Holostoinna huoletoinna,
 Käisit piikojen pioissa,
 Tyttölöiten kutsuloissa.
 Toin on naasti naisen kanssa.
 Akka hosj ajoin toruupi,
 Ajoin toisin armahtaapi.
 Älä itke poika raukka,
 Mies molotsa valita
 Siull on kullat kuun ikkäiset,
 Hoppiaat iänikkäiset,
 Vaset vallan aikahiset,
 Tao neitoi kultaisesta,
 Neitoi vaskesta valleele!”

SEITSEMÄS RUNO

Seppä Inkeroinen pystyttää pajan ja ryhtyy takomaan itselleen vaimoa. Monen epäonnistuneen yrityksen jälkeen tulesta ilmestyy neito. Inkeroinen pettyy kuitenkin elottomaan kumppaniinsa ja lähtee kosimaan Tuonelan tytärtä. Hänelle annetaan taas mahdollisuuksia tehtäviä. Hän suoriutuu niistä ja saa morsiamen, jonka tuo kotiin.

Näin miä saaren maan pallaavan
 Koiviston kylän kyttöövän.
 Ei oo siäli saaren maita,
 Siäli on saaren neitoloja.
 Saaren maat saroin jaeltu,
 Pellot piussoin mittaeltu,
 Vako vaaksoin arvaeltu.
 Tuoho seppo seisattais,
 Asettais artsallain,
 Teki pienen pajan,
 Yhen miehen mahtuvaisen,
 Käsivarren kääntyväisen,
 Pani paitahan pajaksi,
 Rätit lietsoiksi levitti,

Polvehen alatsimmeksi.
 Se on seppo Inkeroin,
 Tarkka entine takoja
 Tunki kultii tuleen,
 Ajoin ahjoon hopeat
 Syksyisen vuonan verran,
 Talvisen karitsan verran.
 Pani orjat lietsomaan,
 Väki vuoret vääntämään.
 Ei orjot hyväst lietso.
 Käi hän itse lietsomaan:
 Itse lietso löyhytteli,
 Väki vuoret väänetteli.
 Tunkiis sika tulesta,
 Kumennoo kultakärsä,
 Kultakärsä, vaskiharja.
 Pere mielille hyville,
 Seppoi mielille pahoille,
 Syämmille karkeille.
 Seppoi kultaa tullee,
 Vakan verran valkiaan,
 Seppoi takoi traksutteli,
 Orjoit lietsoit löyhättivät.
 Tunkii lehmä tulesta,
 Vaskikapia valkiasta
 Kultasarvi kumennoo.
 Pere mielille hyville,
 Seppoi mielille pahoille.
 Se on seppo Inkeroinen,
 Tarkka entinen takoja
 Tunki kultia tuleen,
 Ajoin ahjoon hopeat:
 Oro tunki tulesta,
 Karva kulloin kummottaa,
 Toinen hohtaa hopeainen.
 Muu pere ihastu,
 Itse Inkeroin pelästy.
 Suin sanoi saneli:
 ”Susi ko sinua toi?
 Toivon mie kultakumppalin,
 Hopiaisen puolison.”
 Seppoi kultaa tullee,
 Hopiaa lietyee.
 Alkoi neitoa takoa
 Hopeaista kumppalia.
 Seppoi takoi traksutteli,
 Orjot lietsoit löyhättivät,
 Vasarat käkönä kukkuivat,
 Lietsi lehmänä mölliis.
 Tunkeusi tyttö tulesta,

Kultakassa kuumehesta.
 Takoi silmät, ei terriä,
 Takoi korvat, ei kummuua,
 Takoi sormet suonettomat,
 Varpaat jäsenettömet.
 Pere mielille pahoille,
 Syämmille karkeille.
 Seppoi mielille hyville,
 Syämmille armahille,
 Jo sai kulta kumpalisen,
 Hopeaisen puolison.
 Jäipä kolmea vajaa:
 Kieltä suuhun, mieltä päähän,
 Silmiä pään sisähän.
 Vietiin tyttö makaamaan,
 Luutioitiin lepäämään
 Hopiaisille tiloille,
 Kultasille päänaloille.
 Mantereen matala seppoi
 Itse seppo Inkeroinen
 Alkoi kullalle konella,
 Hopiaiselle haastella.
 Ei tuo kulta kuullutkaan,
 Hopia havannutkaan.
 Makkais yheksän yötä
 Yhen kullan kainalossa;
 Ei kultoi käännellytkää,
 Hoppiia läelleytkää.
 Kumpa kylki kulloin luona,
 Se oli kylki kylmä kylki,
 Kumpa kylki vaipoin alla,
 Se oli kylki suoja kylki.
 Nousi siitten makkaamast,
 Herkeni leppäämäst.
 Sannoo itse itselleen:
 ”Ai mie poloine poika,
 Ku tein kullasta emännän,
 Hopiasta vaalin vaimon!”
 Siis kysy kylän akoilta:
 ”Tullook’ naine neitosesta,
 Ammuuk’ lehmä lähtemästä,
 Varsasta hyvä hevone,
 Tullooks’ kullasta emäntää,
 Hopiasta vaites vaimoo?”
 Akat vaite vastaeliit:
 ”Tulloo naine neitosesta,
 Varsasta hyvä hevone,
 Ammuu lehmä lähtemästä;
 Ei tule kullasta emäntää,
 Hopiasta vaites vaimoo.”

Löi hän kahta kämmentä
 Niin ku kahta karmanusta,
 Löi hän viittä sormea
 Niin kun viittä Viron vippuu.
 Suin sanoi sukijalle,
 Suin sanan läkkäis:
 ”Jo tein mitä en luvann,
 Jo tein mitä ei pitänt,
 Takoin korvat, ei hiä kuule,
 Takoin silmät, ei hiä näke,
 Paremp on kulta kukkarossa,
 Vaset valloissa veoissa,
 Rahamarkka massinassa,
 Kuin vaan kullasta emäntä,
 Hopeasta vaali vaimo.”

Manteren mattaala seppä
 Seppä itse Inkeroin
 Satuloi sata hevoista
 Sattoi sattulavöihe,
 Tuhattii valjahisse,
 Valjahat vaselle paistoit,
 Suitset kullin kuumoittiit.
 Mäni Tuonelta tytärtä,
 Manalalta morsianta,
 Maan alta marjukkaista.
 Kielsi iso, kielsi emo,
 Kielsit vellot keskimäiset,
 Kielsit nuoremmat sisaret:
 ”Älä mää, et sie saa,
 Vasta eglen koisot käivät,
 Käivät korkeat kolovat;
 Ei lähtent millekkää
 ei lähe kellekkää.”
 Meni toki, ei totelt,
 ajoi vasten, ei varant.
 Ajoi viikon metsikköä,
 Toisen viikon tuomikkaa,
 Kuukauven katajikko;
 Alkoi Tuonela näkyä,
 Tuonen koti kuumoitella,
 Tuonen lippu liklatella.
 Ajoi Tuonen ikkun’alle,
 Pyysi Tuonelta lupoa
 Kysyi Tuonelta tyärtä,
 Manalalta morsianta.
 ”Annat sie, Tuoni, tyttöjäsi,
 Manalainen, marjojasi?”
 Tuoni vaite vastaeli:
 ”Ei oo Anni annettava,

Helle tyttö heitettävä.
 Kun sie tiet miun tehtäväni
 Ja miun käskyni kävelet
 Ku käyt verriisen verssan
 Niegloin nenniiä myöte,
 Kirvehen terriä myöte,
 Kassurin kassooja myöte,
 Naskalin nassooja myöte.
 Sit vast lienet miun vävvyin
 Ja miun mielivierahani.”
 Mantereen matala seppä
 Itse seppä Inkeroinen
 Otti tuonki tehäksee
 Kuite ilma ollaksee,
 Naisetta elelläksee;
 Paha on naisetta elellä,
 Paha paijan sotkijatta,
 Hiki hipjän leikkajaapi,
 Hiki hipjän, ruoste rauvan.
 Kurja naisetta ellää,
 Kuite ilma kumppalita.
 Nii juoksi verriisen verssan
 Niegloin nenniiä myöte,
 Kirvehen terriä myöte,
 Kassurin kassooja myöte,
 Naskalin nassooja myöte.
 Mäni Tuonelta tytärtä,
 Manalalta morsianta;
 Tuoni istui tien selällä,
 Manalain maan rajalla:
 ”Heitä helle tyttöjäas,
 Itetä isottuaas!”
 Tuoni vaite vastaeli:
 ”Ku siä teet miun tekkoon,
 Ja siä käyt miun käskyyn,
 Assut jalkoi askeloont,
 Punot nuoran ruumenesta,
 Akanasta sään asetat,
 Ku teet munnaa solmen,
 Solmen tuntumattomaksi.
 Sit vast lienet miun vävvyin
 Ja miun mielivierahani.”
 Mantereen matala seppoi,
 Itse seppo Inkeroinen,
 Otti tuonki tehäksee
 Kuite ilma ollaksee,
 Naiseta elelläksee.
 Nii punoi nuoran rummenista,
 Akanasta sään asetti,
 Nii solmi munnaa solmen

Solmen tuntumattomaksi.
 Mäni Tuonelta tytärtä,
 Manalalta morsianta;
 Tuoni istui tien selällä,
 Manalain maan rajalla.
 ”Anna, Tuoni, tyttöjääs!”
 Tuoni vaite vastaeli:
 ”Ku teet miun tekkoon,
 Ja käyt miun kässyyn
 Assut jalkoi askeloont,
 Ku kylvöt tulliisen saunan,
 Ku siä ujut uhluessa,
 Alle pangan painuttaat.
 Sit vast lienet miun vävvyin
 Ja miun mielivierahani.”
 Otti tuonki tehäksee
 Kuite ilma ollaksee.
 Kylpi tulliisen saunan,
 Tuli tuiskais ovelta,
 Lemmen löyhkäis ikkunasta;
 Ui hiä vielä uhluessa,
 Alle pangan painutti.
 Mäni Tuonelta tytärtä,
 Manalalta morsianta.
 Kysy kynnyksen ylitse,
 Lausui lakkapuun alta:
 ”Anna nyt, Tuoni, tyttöjäis!”
 Tuoni vaston vastaeli:
 ”Terve kuu, terve päivä
 Terve kuu kumettimasta,
 Päivyt päältä paistamasta!
 Terve kuu yli vessien,
 Tähti taivaha tassaine,
 Yli maijen matkalaine,
 Yli soien solkkirinta!
 Terve vastaine vävvyini,
 Terve teeltäs tultuasi,
 Matkoiltas ajettuasi!
 La mie kysyn kannoittelen,
 Perin pohjin poimittelen:
 Ken siu tiellä tervehytti,
 Ken antoi aroilla kättä?
 Luojo tiellä tervehytti,
 Luoja antoi aroilla kättä.
 Terve hattu päälajelta,
 Hiuksilta hiettomiltä,
 Kulmilta kunitsa nahka,
 Silmiltä repo siliä!”
 Tuonelan tytöt lauloit,
 Tuonen neijot koneliit:

”Istu sulho suorallansa,
 Elä lynkä älänkä länsii,
 Ei oo meidän penkit väärät,
 Sulhoin sivulta väärä,
 Vähän väärä saroinista.
 Kuules, sulhoi, kuin mie laulan,
 Kuin mie oikein opetan:
 ”Elä meidän siiskujamme,
 Elä piekse pellon päälle,
 Elä kaljuta kadulle,
 Kuin ei kyntäjät näkisi,
 Astunoijat ei arvajais,
 Kylän ämmät ei naurahtais.
 Ota olki vuotiheist,
 Sido sulkkuu otsiiseis,
 Tuoll sie neuois neitojais,
 Opeta omenueis,
 Neuo neljäs kolkkasiis,
 Sa’o sammalhuonehies.”
 Morsii, siitonen sissoin,
 Katso yli olkapääsi,
 Oikialle puolelleis,
 Kuin on sulho suojusain,
 Vereväinen vieressäis!
 Hyvän sait, hyvän tapaisit,
 Hyvän antoi Jumala,
 Hyvän Luoja lohdutteli,
 Silmät maksant sinisen,
 Posket maksant punaisen,
 Varsi valkeen paperin
 Hiukset maksaat hiiden verran.
 Kuin tuo kulkoi kuusiassa,
 Liikku linnan tietä,
 Tuop’ tuo tuolta tuomusii,
 Omalleis tuop’ omenan,
 Kaunoillein tuop’ kalutsin.
 Morsii, siitonen sissoin,
 Kuin olit omassa koissa,
 Luona ehtosen emmois,
 Luona ilmeroin issois,
 Olit kuin orithevoinen,
 Taikka tamma sälköväinen,
 Kysymättä käit kylässä,
 Tantsien talon välillä,
 Lepäisit leipäkamarissa,
 Makaisit maitohuonehessa,
 Voille haisoi huoneheisi,
 Päälisille pään alloisi,
 Siiais sianlihalle,
 Kamaralle katteheis,

Voin munalle muu ellois.
 Kuin me tuomme toisillaan,
 Tuomme toiseen talloon,
 Toisin tuolla torvet soivat,
 Toisin paukkuut pasuunat,
 Et ossaa ovissa käydä,
 Kuin ei ukset ulvottais
 Eikä sanois saranat.
 Tulet ulkont tupaan:
 Keski maalle on kierut silmät,
 Peräss on peri vihauset,
 Apin perkelän perässä
 Kieretty vitsa kädessä.
 Ruohi et katsoo puloista,
 Korjan kolkast kuvaista.
 Anopin saatana sannoo,
 Mien karhu kaahnajaa,
 Kylän kumma kuhnajaa:
 ”Joks sie, raato, paljon raavoit,
 Vällein käit välipaloille,
 Ennen muita murkinalle.”
 Paremp on kymmänen kyttyy,
 Ennen kuin yks naonnapela,
 Kytyt männööt kyntämään,
 Nato nappaja torruu,
 Tuo kämäärä hernyttää.
 Morsii, siitonen sissoin,
 Elä itke ensinkäänä,
 Elä sure suottakaana!
 A kuin auttaa Jumala,
 A kuin Luoja lohduttaa.
 Morsii, siitonen sissoin!
 Mitä siull on mielessäis,
 Kuta alla kulmiais?
 Sytämme on syttä vakka,
 Mieles tulikipuna.
 Eik’ se haasta haikialle,
 Kuin ei ois siivon siunausta,
 Huomess aamuna varahin,
 Ketäs kurjanen kumarrat,
 Armahainen armastelet.
 Vain sie kuusii kumarrat,
 Armastelet aidaksii.
 Kuka istuuja jakulle
 Ilmaroin isoin siaan,
 Ehtosen emon siaan?
 Kuka siivoi siunaja
 Ehtosen emon sanoilla?
 Ei oo oikein onnejais,
 Kuin ei siivon siunajasta

Siun vihille mennesäis,
 Paetessas mieholahan.
 Läksit portist poloinen,
 Kalintkast kaunoi neitoi,
 Korpit huusiit kohtahais,
 Hanhet huusiit haikiasti
 Siun poloisen päiviäis.
 Ohitsies on onni käynnyt,
 Sivutsies siivot päivät.
 Ois tietänt siun emmoi
 Näitä päivii nähryheis,
 Tehnyt ois saunan tervaksiist,
 Lain ois lastuist latonut
 Olkisen oven etteen,
 Siun ois laitant lautaselle,
 Tuikkant ois tulen sissään.
 Nyt pannaan päätä palmikkoon,
 Ikkää kuluttamaan,
 Vartta vanhennutamaan!
 Ken tuon rihmoin ketrännöön,
 Millä hiusta hirtetään,
 Sykerslieska syökään sormet,
 Palakaan palmikon alukset
 Miehelään mennessään,
 Vaa ei mielille hyville,
 Pään aloille heltehillä,
 Vaa ei päiville hyville.

Siis vast Anni annettii,
 Helle tyttöi heitettii,
 Pää kassoi kaotettii,
 Satulalle saatettiin.
 Neito katsoi merohen,
 Itse katso, itse itki
 Soreutta sulhoismiehen,
 Puhemiehen puhtautta,
 Kesollisen kemppehyttä.
 Matereen matala seppä,
 Itse seppäin Inkeroinen
 Näin sanoi saneli:
 ”Yksin tulin, kaksin menen,
 Sylen täyen, saanin täyen.
 On mitä hevosen viättää,
 Liinaharjan liikutella:
 Neittä helminta vetää,
 Panimista taluttaa.
 Ihastukko mejän ennee,
 Ihastu, elä pelästy!
 Jo tuon tulen puhujan,
 Jo tuon saunan lämmittäjän,

Jo tuon veen tuojan!”

Mantereen matala seppä,
Koiviston korea senihka,
Itse seppä Inkeroinen,
Ajo portista kottii,
Karautti kartanol:
”Katsokaa työ karjapoissit,
Silmätkää kylän sikurit,
Toin kottii kosjottuun!
Yksin mänin, kaksin tulín,
Minen tahoin, sen tapasin,
Sylen tävven, saanin tävven,
Rikkaan rekyven tävven.”
Inkeraisen sisar nuori,
Kaunis kotikanane,
Noin sanoi saneli,
Virkkoi vieraat nähtyänsä:
”Ihastukkoo, mejän emo,
Ihastu, älä pelästy!
Yksin mäni velvyeni,
Kaksin tuli ku kasakka.
Saimma saunan lämmittäjän,
Saimma selän kylvettäjän,
Yks ol’ ounapuu kylässä,
Yks ol’ oksa ounapuussa,
Yks ol’ oksassa omena,
Senki otti mejän vello,
Senki tammemme tapasi.
Manitteli marjuein.
Eipä luultu naista saavan,
Otti vallasta valitun,
Valtakunnast kuuluisamman.
Minjyein marjuein,
Minjä marjakkaisuein,
Ihastu, elä pelästy,
Hot on tanhua retuista,
Puurolehmän purtsikoita.

Kuule, vietroi velloiseni,
Kysytellä mein tuleepi,
Käittäks tienne tervehenä?
Miten olliit langot tuolla,
Ottivatko hyö omaksi,
Vaiko vento vierahiksi?
Oliks siel kuusista kujaa,
Katajaista kartanoa,
Näppiäistä näälämiestä,
Mikä riisui rinnukseisi,

Aisasi maahan alensi;
Nakkiaikkaista natoa,
Mikä päästi kussakkosi,
Hatun naaklaa nappaeli,
Rievun alle, rievun päälle,
Jot ei kaatuis kapukka,
Eika pölly lankiaisi?
Kuule, vietroi velloiseni,
Kysytellä mein tuleepi,
Toit sie tuolta torujaneijon
Sekä riskin riitelijän,
Vain toit tulen puhujan,
Sait sie saunan lämmittäjän?
Jos toit torujaneijon
Sekä riskin riiteliän,
Pankoo torvelle toransa,
Paasmalle pahat tapansa,
Kääriköö kaasen kainalohon,
Torukoo koissa käyvvessänsä,
Oljamissa ollessansa.
Sinä vietroi velloiseni,
Kuule tänne, kuin sanelen,
Opi tänne, kuin opetan!
Kuin sie neuvoit neitoasi,
Opetat omenuttaisi,
Yksi vuosi suusanalla,
Toinen silmän iskennällä,
Kolmas sit jalan polulla.
Kun ei neitoi tuosta huoli,
Sit sie kule kuusikkohon
Sekä viere vitsikkohon
Ja kaala katajikkohon,
Tuo sielt vitsat viitan alla,
Millä neuvoit neitoaisi,
Opetat omenuttaisi!
Opetä oven takana,
Kurita kujan perässä,
Älä silmiä sivalla
Sekä korvia koseta,
Sie vaa hauvo hartijoja,
Pehmitä perälihoja!
Älä vaa kalju kavulla,
Älä pieksä pellon päällä,
Jot ei kyntäjät näkisi,
Astuvoijat arvajaisi,
Monikahtane sanoisi,
Jot sie pieksät akkajasi,
Halon kanssa sie hakkaat.
Siä neitoi, mejen minnoi,
Nyt olet tuotu toiselaan,

Toisin neitoi toiselassa,
 Toisin toisessa talossa.
 Ku määät makkaamaan,
 Emännälle kummartai,
 Jot nostais aamulla yllää.
 Elä oota nostajaa,
 Itse tallaa tanhavalle!
 Sian läävässä makkaat,
 Lehmän huonuessa leppäät.
 Ku tallaat tanhavalle,
 Elä oottele kukkoja!
 Ei oo kuussa oik kukoissa,
 Otavass on nuoren nousu.
 Ku tulet aamulla tuppaan,
 Kummeasti kummartai,
 Parahiks siit painuttai
 Pesetä siit emännän silmät,
 Ja pesetä isännän silmät,
 Ky'yn silmät kylvettele!
 Ku lakaset lattiaa,
 Kytyn lapsi on lattialla;
 Elä käännä lapsen kättä,
 Nosta lapsi lastusista,
 Lastusista laavitsalle,
 Käännä leipoi kätteen,
 Käännä känkky voita päälle!
 Kun läikyt lääväteitä,
 Kun on länget lääväteillä,
 Kyty kun on tult kyntämästä,
 Siä elä harppaa ylitse,
 Elä hiero helmoillaas,
 Siä nossa länget läävän päälen,
 Nappaele naagloin päälen!
 Siä neitoi, meijen minnoi,
 Siit ku määät vettä ottamaan,
 Ku määät kylän kaulen,
 Kurjillekin kummartai;
 Pahaisillekin painuttai!
 Kurja siulen kuuloitteloo,
 Pahhain panettelloo.
 Siit ku määät vettä ottamaan,
 Elä kaivoon kuvvaatais!
 Anoppes ajattelloo:
 Mihen viipyi meijen minnoi,
 Pata jo vettä palpattaa,
 Kattila jo kakottelloo?
 Siä tyyt juosseella kottii,
 Siit novvat miehen mielet.
 Mistä siä tunsit tänne tulla,
 Kuka teilen tietä näytti?

Sikako siun tietä näytti,
 Porsas porttia avvais?"

Itse seppo Inkeroinen,
 Koiviston korkea senihka
 Näin emolle virkko,
 Vastas valta vanhemmalleen:
 "Oi emoi, vanha emoini,
 Vanha akka vaalijain,
 Jo toin tulen puhujan,
 Sain saunan lämmittäjän,
 Saunan lämmittää sanatta,
 Veen viepi virkkamatta,
 Tulen puhhuu tuiskamatta,
 Vihan hautoo haukkumatta.
 Veen tuopi, löylyn lyöpi,
 Vassan hautoo valmeheksi.
 Mää ämmä kylpömää,
 Mää äijä kylpömää,
 Korenta koan takana,
 Vasta vanhan läävän päällä!"

KAHDEKSAS RUNO

Inkeroinen Maijo-tytär joutuu varastetuksi ja löytyy lopulta taivaalta. Hän pääsee vapaasti vasta kun hänen äitinsä keittää pilvelle olutta. Pilvi kaata oluen hiivan Maijon ikkunan alle, paikalle kasvaa valtava tammi. Tammelle ei löydy kaatajaa, niinpä Maijo lähtee etsimään veljeään. Veli kaataa tammen ja tekee siitä erilaisia tarve-esineitä sekä saunan sisarelleen. Saunassa kylpee paljon väkeä, mutta Virpoi jää kylpemättä. Hän suuttuu siitä, vie saunan merenselälle ja nostaa sodan.

*Laulust' ei lakkiin käyvä,
 Virsist' ei sakolle saaha,
 Mitä häiss lauletaan:
 Viisas on virsiin tekijä,
 Laiska lauluin latoja.
 Älä virsistä vihastu,
 Älä suutu suusanoista,
 Ei oo virret teistä tehty;
 Teistä tehty, meistä tehty,
 Kahta vast, ei kaikkiaan,
 Virret tehty viisi vuotta,
 Tehty toissa torstakinna.*

Inkeröisen sorja vaimo,
 Synnytti tytärtä kuusi,
 Toista kuusi poikalasta;
 Viijet vihkihi lähetti,
 Kuuvenne kotihe heitti,
 Heitti Maija-tyttärensä
 Kultia kuluttamaa,
 Hopehia hoitamaa.
 Sai kullat kuluttanee,
 Hopeat hoitaneet.
 Maija koria neito,
 Kui koria nii kepiä
 Otti koivuse korenon,
 Otti pangi patsahasta,
 Vieri vettä ottamaa.
 Kaivosta kylän takanta,
 Pellolta kylän periltä;
 Kaikk' oltii kaivot kuivaneet,
 Ojan pohjat sortuneet.
 Viskas kaivoho katikan,
 Ojan pohjalle omenan.
 Siell' Maija varassettii,
 Vesitieltä temmattii,
 Kaivotieltä kannettii.
 Kenen vuoro etsimmää?
 Ved ei kene kui emon.
 Kengitti jalan kynnyksel',
 Toisen Maijan kirstun pääl',
 Juoksi Maijaa etsimää
 Juoksi juoksulla, kävi kävelyllä:
 Kävi sutena suuret metsät,
 Harakkana harvat metsät,
 Oravana hongan oksat.
 Jäniksenä järven rannat,
 Kärppänä kämärän juuret,
 Mykränä maan alukset
 Nousi suurelle mäelle,
 Korkialle kalliolle;
 Huusi kerran Maijoa
 Huusi kerran, huusi toisen.
 Käänsi päätä päivyelle,
 Iski silmyttä ijälle,
 Näki Maijan pilvilöistä.
 "Oi miun Maijoi tyttäreni,
 Anna kättä, käy kottii,
 Tule maaha, Maijaseni!"
 Maija vaite vastaeli,
 Vaite vastaa saneli:
 "Oi miun ehtoisa emoni,
 Ehtoisa ehottajani,

En mie täältä pois pääse,
 Pilvi pittää hiuksista,
 Pilven poika polvista,
 Hattaraine hartiasta.
 Mää kottii emoni,
 Tee otrista olutta,
 Makeista mallasvettä;
 Tuo pilvelle pikari,
 Toine pilven poikaiselle,
 Kolmas hattaraiselle!
 Sit pääsen mie kottii!"
 Emo kiireesti kottii,
 Keitti otrista olutta,
 Maltahista makuvettä.
 Ei ala olut kävellä,
 Kupaella miehen kurna,
 Metoi miehen mellikoija.
 Mehiläin oli mieloj lintu,
 Mieloi lintu, kieloi lintu
 Lensi hän keittäjän käsillen,
 Parentajan peukaloillen:
 Siit alkoi oloi kävellä,
 Kupaella miehen kurna,
 Metoi miehen mellikkoja.
 Niin vei pilvelle pikarin,
 Toisen pilven poikaselle,
 Tilkukkaisen hattaralle.
 Pilvi heitti hiuksiist',
 Hattaraine harteist',
 Pilven poika polvista.
 Maijoi pilvistä pimahti,
 Taivoin reunasta remahti.
 Siitä suuta suikkaisiit,
 Tuossa kättä käppäisiit.
 Siit pääs Maijonen kottiin.

Mihi pilv hiivan herutti,
 Hattara vaahtrueen valutti?
 Valoi Maijon ikkun'alle,
 Etehen oven tyttösen.
 Siihe kasvo tarkka tammi,
 Pitkä pihlaja yleni,
 Ojenteli oksiaa,
 Harotteli haarojaa,
 Levitteli lehtiää,
 Peitti päivän paistamasta,
 Kuun jumalan kumottamasta
 Päältä ei päässyt pääskölintu,
 Alta ei hautova harakka.
 Ei oo tammen tallajaista,

Pitkän puun lyhentäjäistä.
 Maija-tyttö, tarkka tyttö.
 Mäni velloo etsimään.
 Etsi viikon velloaan,
 Kuukauven kalervuttaan,
 Etsi Suomet, etsi saaret,
 Etsi Viron viipin vaapin
 Moskovan molommin puolin.
 Kahen puolen Kaprio,
 Pienen Petterin selältä,
 Kaijan Kaarassan selillä,
 Uuenlinnan uulitsailla.
 Löysi sieltä velvyeen
 Homesuijen huonehesta,
 Kollesuijen kornitsasta,
 Nattasuijen naatalasta.
 Kultia lunastelloo,
 Hopehia ostelloo.
 Antoi kättä vellolleen:
 ”Käy pois, velloni, kottii!”
 Vello vastoi vastaeli:
 ”Mikä kumma on kotona?”
 ”Kasvo tammi tanhuvalle,
 Puu pitkä oven ettee,
 Ei voi risusta kävvä,
 Tammen oksist’ tallaella;
 Tule tamme tagromaa,
 Puu pitkä lyhentämmää!”
 Tuli vello kotihin
 Tagro tammen tanhavalta,
 Pitkän pihjalan lyhensi
 Tyvet teki tynnyriksi,
 Koukuksi kovveerat oksat,
 Väärät oksat värttänäksi.
 Latvasta laati kätkyen
 Mit murut jälellä jäivät,
 Niistä salvo sisolle saunan,
 Salvoi saunan saaruelle,
 Toisen saunan ikkunan alle,
 Kolmannen liki kottia
 Teki linnan linttipäälle.
 Kysyt kyläsen miehet:
 ”Kenen linna liivakolla,
 Kateri kalamäellä?”
 Vello vaiten vastaeli,
 Vaiten vastaa sano:
 ”Se on sauna linttipäien,
 Kateri oman sisaren.”
 Kylpi Unto, kylpi vento,
 Kylpi viisi venäläistä,

Seitsemän emän lasta;
 Jäi Virpoi kylpemättä,
 Virvoin vasta hautomatta,
 Virpoi suuttui ja vihastui,
 Otti saunan selkähä,
 Lauvat laati hartioille,
 Tuhat mätti tuppehen.
 Kekälehet kenkähää,
 Hiilet hipiä-seslähää,
 Vei saunan venoisehee
 tuo vei saunan meren selälle.
 Nosti soan sormistaa,
 Kansan kantasuonistaa.
 Tehtii tappelo tarelle,
 Uuenlinnan uulitsalle,
 Narvan kaialle kaulle,
 Pienen Petterin selälle.

YHDEKSÄS RUNO

*Inkerissä joudutaan elämään pimeässä, kun
 Viron noidat ovat varastaneet auringon.
 Sepän tytär lähtee hakemaan sitä ja vaaroja
 uhmaten tuo sen takaisin. Hän kiinnittää
 auringon isänsä ikkunan alle kasvaneeseen
 puuhun. Säätelyn jälkeen aurinko saadaan
 paistamaan kaikelle kansalle.*

Vanha rahvas muistelee
 Nykyen ihmetellessä,
 Kuin ennen on päiväittä eletty,
 Kupaeltu kuutametta.
 Vain ei nyt nykyinen rahvas
 Voi ei päiväyttä elellä,
 Kupaella kuutametta.
 Elettii enne meillä,
 Oltii ojan perillä,
 Ojan puita poltettii,
 Syötii ojan kalloja,
 Juotiin ojaesiä,
 Syötiin kasen kapusta,
 Lepän lientä särvettiin;
 Karkeat kasen kapustat,
 Lepän liemi karkeampi.
 Kenpä meiltä päivän peitti,
 Kenp’ on kuun salaisi?
 Viron noiat, suuret noiat,
 Ne päiväyden varastiit,
 Saksan noiat kuun salasit.
 Heitti kuu kumettimasta,

Päivyt pääsi paistamasta,
 Elettiin silloin meillä
 Ilman kuutta, päiväyettä,
 Ilman Luojoin valkiata,
 Käsini maita etsittiin,
 Käsini maita, sormin soita,
 Peukaloin jalan sijoja,
 Tehtiin kylvö kynttelillä,
 Touko tuohuksen nojalla
 Valettiin vahan nojalla,
 Kirvehellä keitettiin,
 Kattilalla leikattiin.
 Ei ollut kuun etsijäistä,
 Päivien tähystäjäistä.
 Kenpä kuuta etsimää,
 Päivöjä tähystämää?
 Sepoin tyttö, selvä tyttö,
 Sepon piika pikkurainen,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Lyhytliitsa linnukkainen,
 Kaitahartia kanainen
 Se nois kuun etsijäksi,
 Päivien tavottajaksi,
 Pani sieran seslähää,
 Otti harjan hartiallee,
 Otti kannun kailahaa,
 Nii otti unikerräisen.
 Otti sieran, otti harjan,
 Otti kannusen olutta,
 Härän sarveen metoja,
 Kolmanteen viihaisen viinoin.
 Mäni kuuta etsimää,
 Päivöjä tähystämää
 Alko mennä tietä myöten.
 Mäni matkaa vähäsen,
 Teki tietä virstan verran:
 Hako oli tiellä poikkipuolin,
 Poikin tietä, pitkin tietä;
 Ei voinut ylitse mennä,
 Eikä ympäri paeta.
 Sepoin tyttö, selvä tyttö,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Otti kannusta olutta,
 Härän sarvesta metoja,
 Oluttaan liikahutti,
 Metoan läikähytti,
 Halkeisi hakoi kaheksi,
 Synty tie iänikinen,
 Raju rannan polvellinen.
 Mäni matkaa vähäsen,

Teki tietä virstan verran,
 Kivi tiellä poikin puolin;
 Ei pääse kiven ylitse,
 Ei ylitse eikä alaitse,
 Ympäri pakenommaan.
 Sepoin tyttö, selvä tyttö,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Viskaeli viinojahan,
 Metojahan tyrsähytti.
 Tuo kivi kahan harrois,
 Tuli tie iänikkäin,
 Ratoi rannoin polvehiin.
 Sepoin tyttö, selvä tyttö,
 Sepon piika pikkurainen,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Mäni matkaa vähäisen,
 Teki tietä virstan verran:
 Oja tiellä poikinpuolin,
 Ei pääse ojan ylitse,
 Ei ylitse eikä alitse,
 Ympäri pakenommaan.
 Sepoin tyttö, selvä tyttö,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Viskaeli viinojahan,
 Metojahan tyrsähytti.
 Oja suoksi suottelis,
 Mättähiksi muuttelis.
 Tuli tie iänikkäin,
 Ratoi rannoin polvehiin.
 Sepoin tyttö, selvä tyttö,
 Sepon piika pikkurainen,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Mäni verssan, mäni toisen,
 Mäni kolmatta vähäisen;
 Iittovan kylä näkky,
 Hiitoi koit kuumattaat.
 Hiien huonehet näkkyt,
 Hiien portti kuumoittaa.
 Sepoin neitoi, selvoi neitoi,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Viskais unikerräisen,
 Nukutteli Hiioin miehet,
 Vaivutteli Hiioin naiset,
 Ei kuulis koiran haukkuva
 Eikä heppoisen hirnuva
 Eikä lapsen itkövä.
 Eivät kuule Hiien miehet
 Hepoisiesse hernukkia,
 Eivät kuule Hiien naiset
 Lehmissesse myyikkiä,

Eivät kuule Hiien työt
 Lampahiin määikkiä.
 Kolt on aittaa mäellä,
 Mäni aittaa mäelle,
 Yheksän lukun takkaaks.
 Kaks oli Hiien morsianta:
 Yksi päivöjä pessöö,
 Toin kuuta valkajaa.
 Sepoin neitoi, selvoi neitoi,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Otti päivöin pääläelle,
 Kuun silmäkulmillee;
 Lähti pois lähtömää.
 Tuli verssan, tuli toisen,
 Tuli kolmatta vähhäisen,
 Nii katsoi jällelle,
 Katsahti takkaaksee;
 Iittovan miehet tulloot,
 Ollaa kiinni ottamassa
 Ja kiinni tavoittamassa.
 Viskais sieran seslästää,
 Niin sanoi visatessaa:
 ”Kasvakaaha paksu paasi,
 Suuri paasi ja järriä,
 Jottei pääsis Iiton miehet,
 Ei yläitse eik’ alaitse
 Eik’ pääsis kukkaalikkaa!”
 Tuli verssan, tuli toisen,
 Tuli kolmatta vähhäisen,
 Katsoi jällellehee,
 Katsahti takkaaksee:
 Ollaa kiinni ottamassa
 Ja kiinni tavottamassa.
 Viskais harjan hartialta,
 Nii sanoi visatessaa:
 ”Kasvakaaha paksu metsä,
 Syntykää kommiia korpi,
 Kuusikko suuri ja järriä,
 Kasvaka kuiva kuusi,
 Kuiva kuusi, rautaotsa,
 Jott’ei pääsis Iiton miehet,
 Ei yläitse eik’ alaitse
 Eik’ pääsis kukkaalikkaa!”
 Mäni verssan, mäni toisen,
 Mäni kolmatta vähhäisen,
 Nii katsoi jällellehee,
 Katsahti takkaaksee:
 Ollaa kiinni ottamassa
 Ja kiinni tavottamassa.
 Viskais kannun kailastaa,

Sanoi visatessaa:
 ”Syntykää suuri jokkiin,
 Suuri jokkiin, suuri mäkkiin,
 Jott’ei pääsis Iiton miehet,
 Ei yläitse eik’ alaitse,
 Eikä keskipaikkaisest’,
 Eik’ tultais venehilläkää,
 Eik’ laivoilla ajettais.”
 Sepoin tyttöi, selvä tyttöi,
 Sepon piika pikkainen,
 Tuo tarkka takojan neitoi
 Nii joutui omille maille.
 Oli isoin ikkunalla,
 Oli kasvant kultain koivu,
 Oli kasvant hoppiia honka,
 Sinne tuo laati päiväyteen,
 Ja laati kuun kumattammaa.
 Oksille ylempäisille.
 Noisi päivä paistamaa,
 Ja läksi kuu kumattammaa.
 Päivöi paistoi sirkiäst,
 Kuu kumoitti valkiast
 Rikkahille, rakkahille,
 Ei köyhille, ei kerrääjille.
 Köyhät rukoelliit.
 Keräjäiset palveliit:
 ”Sepoin tyttöi, selvä tyttöi,
 Miks päivä ei tasaisin paista,
 Kuu tasaisin kuumoita?
 Laai siä päivä paistamaa,
 Kuu Jumalan koittamaa
 Rikkahille, rakkahille,
 Nii köyhille ja kerrääjille!”
 Ei voint kovvaana olla,
 Sepoin tyttöi, selvä tyttöi
 Otti päivön paistamasta,
 Otti kuun kuumoittamasta
 Oksilta ylempäisiltä.
 Siis tuo laati uuvvestaa,
 Laati päiväin paistamaa,
 Pani kuun kuumoittamaa
 Oksille alempaisille;
 Päivöi paistoi köyhösille,
 Ei rikkaille paistakkaan,
 Rikkaat rukoelliit.
 Viisahat palveliit:
 ”Sepoin tyttöi, selvä tyttöi,
 Miks päivä ei tasaisin paista,
 Kuu tasaisin kuumoita?
 Laai siä päivä paistamaa,

Kuu Jumalan koittamaa
Rikkahille, rakkahille,
Nii köyhille ja kerrääjille!”
Ei voint kovvaana olla,
Sepoin tyttö, selvä tyttö
Otti päivön paistamasta,
Otti kuun kuumoittamasta
Oksilta alempaisilta.
Siis tuo laati uuvvestaa,
Laati päivöin paistamaa,
Pani kuun kuumoittamaa
Oksille keskimmäisille:
Nyt päivöi tasaisin paistoi,
Kuu tasaisin kuumoitti,
Päivöi paistoi sirkiäst,
Kuu kumoitti valkiast.
Köyhille, kerrääjille,
Rikkahille, rakkahille.
Rikkahan oven eteen,
Köyhän kartanon takaakse,
Niin kuin muille vaivasille,
Ja Jumalan nähnehille,
Luojoin suurille lohille.

OSA

KYMMENES RUNO

*Ei miun laulella pittäis,
 Iloella ensinkään,
 Kukkuella ei kelpajais
 Sen suuren surun perästä,
 Haikean halun perästä:
 Emoi vaipui vuotehen,
 Emoi kaatui kattehesse,
 Pätyi pään aloilen,
 Oli vuoan vuotehessa.
 Kaks oli kyllin kattehessa.
 Mitä tehnen miä polloin,
 Mitä tehnen, kui elänen?
 Mie piika pikkarine,
 Matalaine marjukkaine,
 Kesen kasvaine kanaine,
 Isyen vyön tasane,
 Setän polven korkukkaine,
 Mie noijille Virroo,
 Alle linnan arpojille.
 Eivät noiju nuoret noijat,
 Vanhat arpojat avita
 Akan vanhan vaalijaksi.
 Annoin niitä, annoin näitä,
 Annoin ainoont avinaan,
 Annoin viljaant viimeiseent,
 Annoin kultaa piolla,
 Hopiiaa kahmalolla.
 Noisi yksi noijan poika,
 Vanha arbuli asettui
 Akan vanhan vaalijaksi.
 Tuo sitoi sinisen langan,
 Tuo puhui punaisen langan,
 Keitti kellankarvallisen.
 Sano sairaan pääsevännä,
 Potevan parenevanna.
 Miulla mieli ku metoine,
 Syän sies kui sirkkuisella.
 Mie kiireest kottii,
 Juoksin juossult, kävin kävvelt,
 Hyppäsin jänön hypyllä,
 Kävin kärpän varpailla.
 Kuulin koissa kolkataa,
 Naapurissa naklataa,
 Luulin venettä veissetää,
 Asetellaa airopuita,
 Pantavanna parraspuita;*

*Ei se tehtykää venettä
 Eikä pantu parraspuita,
 Tehtii kuolleelle kottii,
 Matkan männeelle maijaa,
 Kaonneelle kammarii.
 Kysyin mie vellolta:
 ”Kussa, vello, meijen mamma,
 Meijen mamma, teijen mamma?”
 Vello vastaan vastaeli:
 ”Kylässä kylpömässä,
 Vallassa vallaamassa.”
 Kysyin mie minnoltani:
 ”Kussa on minno meijen mamma,
 Meijen mamma, teijen mamma?”
 Minno vaston vastaeli:
 ”Mammais on Tuonelan tuvassa,
 Matkan männeen majassa,
 Kaonneen kammarissa.”
 Miä vaa tuisahin tuppaa,
 Ahavana porstuaa:
 Emoi on pesty penkin päällä,
 Laaitettu laavitsalla.
 Miä vaa luoks’ luoteliin,
 Likemmäs likenteliin.
 Aloin äänin äikytellä,
 Aloin versin vieretellä,
 Sanoin heltehin sanella:
 ”Oi miun ehtoisa emmoin,
 Nii lakkaisit miun isolle,
 Ku linnun lihan isolle;
 Nii lakkaisit miun halulle,
 Ku harakan veren halulle.
 Oi miun ehtoisa emmoin,
 Anna ääni armottoman,
 Viime sana vierettele,
 Tuonen maalle mäntyääs,
 Liivoisehe liikkuaas!”
 Mie vad yllyn itkemää.
 Isyt tuli kieltämää:
 ”Älä itke, tyttärein,
 Maan tasane marjukkaine!
 Taatta tuopi toisen naisen,
 Toisen naisen viel paremman.”
 ”Oi isyt, vanha isoni,
 Vanha taatta, vaalijani,
 Tuot itselles morsiamen,
 Et tuo entistä emyttä;
 Viikoss’ antaa viiet vitsat,
 Nätälässä neljät vitsat,
 Kahetkymmenet kesossa,*

*Selin seinää sittoo,
Päin patsasta pannoo.”*

*Piennä petti miun emoni,
Valehteli vanhempani,
Sanoi kuuksi kuolevansa,
Kaheksi katoavansa;
Ei tuo kuuksi kuollutkana,
Kaheks ei kaonnutkana,
Kuoli kuuksi päiväksensä,
Katos’ kaikeksi ijäksi.
Jänö jätti kolm’öiseks’,
Miun emoni yks’öiseks’,
Jänö jätti juoksemaa,
Miun emoni itkemää.
Tul’ tuo kesoinen päivä,
Soriainen suntak’päivä,
Tuli miull’ emoa ikävä,
Vaikea tul’ vanhemmaista.
Mänin kiirehee kirkkoo;
Issuin kirkon penkin päässä,
Kuuntelin emosen ääntä,
Valitusta vanhempani.
Muut kuuliit emosen äänen,
Valituksen vanhempani,
Mie en kuullut ensinkää.
Tulin itkien takasii;
Menin emon hau’an päälle
Istumahan, itkemähän.
Tuoss’ mie istuin, tuossa itkin,
Tuossa haastelin haluni,
Haastoin tuossa hau’an kanssa,
Ritajin siin’ ristin kanssa.
Emo havvasta havahtu,
Kuopan pohjasta kolahti.
Emyt enäten kyseli:
”Mitä itket, tyttäreni,
Maan-aluinen marjueni?”
Mie siih vaiten vastaelin:
”Sitä itken mie, emoni,
Sitä valun, vanhempani:
Käin mie eilen kirkkoisessa,
Käin mie eilen, käin mie ennen,
Issuin kirkon penkin päässä,
Kuuntelin emosen ääntä,
Valitusta vanhempani;
Muut kuuliit emosen äänen,
Valituksen vanhempani,
Mie en kuullut ensinkää.”
Emo vasten vastaeli:*

*”Elä itke, tyttäreni.
Maan-aluinen marjueni;
Elä säre uksiani,
Pirottele pienojsani,
Rikkoele ristiäni,
Ei ole tehnyt teijen seppä,
Teijen kirves kilkutellut,
Teijän tappara takonut
Tään on tehnyt Luojan seppä,
Luojan kirves kilkutellut,
Luojan tappara takonut.”
Tulin itkien kotihin.
Iso istui pöyän päässä,
Siitä minulta kyseli:
”Mitäs itket, tyttäreni,
Maan-alainen marjueini?”
Mie vaa vaiten vastaelin:
”Sitä itken mie, isoni:
Ku muut kuulee emosen äänen,
Mie en kuule ensinkänä,
Ku muut näkee emosen näön,
Mie en näe ensinkänä.”*

*Isyt kielsi itkemästä:
”Elä itke, tyttäreni,
Maan-aluine marjueni!
Mie tuon paremman mamman,
Kolmi-kertasen kovemman.”
Mie vaa vaiten vastaelin:
”Et sie tuo miulle emyttä,
Tuot sie tukan repijän,
Hienon hiuksen hierelijän,
Tukat tuulelle jakaapi,
Hienot hiukset hierielepi;
Kui pääätäni laittaa,
Nii hiukset hillajaa,
Kui poskesta silottaa,
Nii vereni viepi.”*

*Vieras maammo, viekas maammo,
Vieras kantaja kavala
Vieraalle tyttärelle,
Lapselle emättömälle,
Pani kiven kiintereksi,
Paaen suuren painajaksi;
Paasi rikko rintojani.
Ei luullut väsyneeni
Eikä tuomen toipuneeni.
Kivi rikko rintaluuni,
Paasi paino hartiani;*

Minä noitille Virroin,
 Alle aroon arpojille.
 Eivät noiat nuoret aseta,
 Vanhat arpojat avita,
 Noitoot nuoret keskimmäiset.
 Minä juoksin kotiin.
 Kuulin koissa kolkettavan,
 Luulin tehtävän venettä,
 Parraspuuta paineltavan;
 Tehtii kuolleelle kotia,
 Matkan männeelle majoo,
 Kaonneelle kammarii.
 Minä kysyin minjältäin.
 ”Kuss’ on, minja, miun isoni,
 Miun isoni, siun isosi?”
 Eipä minjä miulle vastant.
 Mie kysyin velloltani:
 ”Kuss’ on, vello, miun isoni,
 Miun isoni, siun isosi?”
 ”Tehhään kuolleelle kotia
 Matkaan menneelle majjaa.”
 Minä nousin itkemään;
 Itin päivän, itin toisen,
 Itin kohta kolmannenki.
 Mie uon isotoin tyttö,
 Isotoin uon emotoin,
 Varatoin uon vanhemmista;
 Jo ne on kuolleet kuusi vuotta,
 Kaonneet kaheksan vuotta.
 Mikä lie miunki luont,
 Kuka lie kurja synnytellet,
 Vai lie varis muninnt,
 Vai lie hautont harakka?
 Ei itku isolle kuulu,
 Haleus ei hautojalle.
 Mie olen isotoin tyttö
 Isotoin uon, emotoin uon,
 Varatoin uon vanhempiista.
 Jo ne on kuolleet kuusi vuotta,
 Katonneet kaheksan vuotta;
 Jo ne on männeet silmiistäni,
 Vaa ei nuo männeet mielestäni:
 Syämell’ on syvessäni,
 Maatess’ on maksoissani,
 Käen pääll’ on kävessäni.
 Kun miull’ oltais sirkun siivet,
 Sirkun siivet, sääsken sääret,
 Leppälinnun lennättimet,
 Lentelisin, koittelisin,
 Lentäsin lehottelisin

Kuorijani kuopan päällä,
 Hautojani havvan päällä;
 Käsini liivat kääntelisin,
 Sormill’ sirkoisin somerat,
 Liivat veisin linnateille,
 Somerat sotirajolla,
 Nostasini nuorien nojalla,
 Tervas-vantujen varalla.

Oi miun ismaroi issooin,
 Ku jätit piennä piikuveeis
 Ojateille ortumaa,
 Kaivoteille kaatumaa,
 Huonon lasta hoitamaa,
 Ved’man lasta vaalimaa.
 Huono itse lapsen hoisi,
 Laiska lapsen liekutteli,
 Miun pani raukan raatehee,
 Kurjan kiven kääntehee
 Uottamaa illan tulloo,
 Päivöini mailleen mennoo.
 Nossatteli oma emmooiin
 Pehmoisiilt päänsijoilt:
 ”Nouse, nouse, tyttärein,
 Mää, sorsain, saata karja,
 Paa, lintuin, pata tulelle!”
 Ku nossattaa vieras ved’ma,
 Saastaine sanoiksi saapi:
 ”Nouse, nouse, nuori huora,
 Mää, saatana, saata karja,
 Paa, piru, pata tulelle!”
 Itku ei isoille kuulu,
 Kauan kaljunta emoille.
 Jo miä itkin ihhaalat silmät,
 Kaunon kasvoista kaotin,
 Itku ei auta isoin isosta,
 Kantajan ei kaiholoist.
 Etähääl on miun issoin,
 Etähääl ja ylähääl,
 Pitkän pilven reunaisel,
 Harmaan hattaran välis.
 Jos miun issäin tulis,
 Vanhempaini vaaetaais,
 Virssan vastaa mänisin,
 Toisen virstan toivottaisin,
 Kolmannen kokottelisin,
 Kulkisin kupehellain,
 Puolet matkat polvillain,
 Veräjiä purkamaan,
 Aitoja alentamaan,

Rikkoisin risuiset sillat,
 Ratkon rautaiset veräjät.
 Kaikk ois verkaset veräjät,
 Kaikki aijat aivinaiset.
 Vaskipatsahat panisin,
 Tinasillat tiettelin.
 Vaik' ois suu suen veres',
 Siitkin suuta suikkajaisin;
 Vaik' ois karhu kaulan pääl',
 Siitkin kauloin kaapsahtaisin,
 Vaik' ois käärme kämmeneel,
 Siitkin kättä käppäjäisin.
 Siintas ei issoi nähty,
 Ku lie kirstu kiini pantu,
 Tinanakloil tikattu,
 Vaskinakloil valettu,
 Rautanakloil hakkaeltu.
 Kaik' on muut Luoja luonut,
 Miksei tuota Luoja luonut:
 Isoin hauhasta havaita,
 Emoin tulla tuonelast!
 Etähääl on miun issäin,
 Etähääl maan aloil,
 Kova kivi pään aloil,
 Nurmi kaunoi katteheen,
 Silmiil on sinine multa.

YHDESTOISTA RUNO

Laulaja harjaa hiuksia meren rannalla,
 pudottaa sukansa mereen ja sukeltaa sen
 perään. Hän löytää merestä miekan ja tuo sen
 moisioon. Miekka kertoo, että on ollut
 sodassa.

Emo synnytti minua,
 Mie vaan syitä synnyttelin,
 Emoi hellytti minua,
 Mie vaan hiusta hellyttelin.
 Iso kasvatti minua,
 Mie vaan kassan kasvattelin.
 Kasvo miulle kassa pitkä,
 Kassa pitkä, tukka tuima,
 Hius heliä hienokkainen,
 Pellava pion pituinen,
 Lumi vaahen valkehuinen.
 Ei voinut suka sukia,
 Sian harjus harjaella.
 Meni velloni Viroon,

Viemään verorahoja,
 Maarahoja maksamaan,
 Päärahoja päättämään.
 Toi tuolta suan suloisen
 Sian harjaksen siliän,
 Toi suan sukoimäeltä,
 Harjan harjusmättähältä.
 Menin rannalle kesolla,
 Kesk'kesolla hein'ajalla,
 Parahalla paistehella,
 Puhetessa putken juuren,
 Lehen kannan kasvaessa.
 Kuin menin liki meroja,
 Meren rannalle rajahin,
 Istusin meren kivelle,
 Meren paaelle pamahin.
 Päästin kassan kaunokkaisen,
 Hajotin haluset hiukset,
 Halusille hartioille.
 Laain lau'an polvelleni,
 Aloin pääätäni sukia,
 Hiuksia harjaella,
 Kiirehesti kampaella.
 Sulpahti suka merohon,
 Tälautta lainehesen,
 Kampa pieni kalavetehen.
 Mie vaan tyttö pikkurainen,
 Matalainen marjukkainen,
 Katalainen karpaloinen,
 Alahainen armotoinen
 Kallistaisin katsomahan,
 Painuttaisin ottamahan,
 Kampojani katsomahan;
 Sulpahin suan jälestä,
 Kaglast' saa kalaveteen,
 Kulkust' saa kalakutuun.
 Ujuin virssan, ujuin toisen,
 Ujuin kolmatta vähäsen,
 Puuttu miekka purstohoni,
 Miekan kannin kaulalleni.
 Mihin miekka kuhun miekka?
 Mie vaan miekan maalle kannoin.
 Mihin miekka, kuhun miekka?
 Sain mie miekan vellolleni,
 Kultaveitsen kullalleni.
 Vello miekan moisioon,
 Moision pojat kysyyt,
 ”Uotko, miekka, miestä syönyt,
 Miestä syönyt, verta juonut,
 Kylänmiehen kylkiluita,

Vallanmiehen varvasluita,
 Sotamiehen sormiluita
 Kalamiehen kaulaluita?”
 Mie vaan vasten vastaelin,
 Vaiten vastahan sanelin:
 ”Ei oo miekka miestä syönyt,
 Miest’ ei syönyt, vert’ ei juonut,
 Raut’ ei raiunnut uroa,
 Teräs ei miestä tempaellut,
 Tuo tuli tupen sisässä,
 Uju umpinahkasessa,
 Nauku nahkanauhasessa.
 Puuttu miun purstohoni,
 Kaatu miun kaulahani.”
 Miekka tunsu miehen kielen,
 Miehen syntisen syämen:
 ”On tää miekka miestä syönyt,
 Miestä syönyt, verta juonut
 Niin on siellä alla linnan,
 Niin on alla armion,
 Niin on siellä ihmisiä,
 Kuin metsässä puita;
 Niin on siellä päätä maassa,
 Kui kankahalla kantosia;
 Niin on siellä hiusta maassa,
 Kuin on niityllä kuloja;
 Niin on siellä silmäsiä,
 Kuin on suossa karpaloja;
 Niin on siellä korvosia,
 Kuin on koivun lehtoisia,
 Niin on siellä sormoisia,
 Kuin on vitsan varpuisia;
 Siell’ on verta vyöhön asti,
 Talmaa jalan tasalta,
 Rattaat vierit veressä,
 Rummut ulvoot uutikeessa.”

KAHDESTOISTA RUNO

Lintu lentää Laurin talon portin päälle ja ilmoittaa, että sisaren on lähdettävä sotaan. Viestiä kummastellaan. Pian kuitenkin toinen lintu tuo oikean viestin, jonka mukaan sotaan pitääkin mennä perheen pojan. Veli pyytää lämmittämään saunan, jossa kylpiessään hän saa perheenjäseniltään lupauksia sodassa tarvittavista tavaroista ja neuvoja. Lauri lähtee sotaan, josta lähettelee äidilleen murheellisia viestejä sodan kauhuista. Lopulta isän ruuna tuo hänet kotiin vakavasti

haavoittuneena, mutta äiti pelastaa hänet loitsun avulla.

Lenti kokko Kuurinmaalta,
 Laskis Lapista lintu,
 Sulka valkia Vaista,
 Sinisulka Suomen maasta.
 Sill oli silmät alla siiven,
 Näkkiimet sulan nenissä.
 Lensi Laurin portin päälle
 Kaalo tuvan kynnykselle.
 Toi valesanommat,
 Valeviestit vieretteli:
 Sisaren sottaa männä,
 Velloin kottii jäähhä.
 Isoi mielille hyville,
 Syämille heltehillä,
 Emoi mielille pahoille,
 Syämmille raskaille.
 Nii Laurin emoi sannoo:
 ”Eihän tuota enne ollut
 Linttipäitä alla linnan,
 Solkirintoi rintamalla,
 Sormussormia soassa,
 Kassoipäitä Kaarassassa.
 Tanupäitä tappeluss’.”
 Lensi tuolta toinen lintu.
 Se toi toemmat viessit,
 Toemmat sanat saneli:
 Sisaren kottii jäähhä,
 Velvyen sottaa männä.
 Vello mielille pahoille,
 Syämmille raskahille;
 Kattila kokassa musta,
 Pata musta permannolla,
 Vello muuttui mustemmaksi,
 Emon lapsi laihemmaksi.
 Nii sanoi polloin poika:
 ”Oi miun siityisä sissoin,
 Ainavoi emoini lapsi,
 Lämmitä metoinen sauna
 Metoisilla aijaspuilla,
 Metoisilla metsäpuilla,
 Lisäele linkkipuilla!
 Tuo vesi meon sekainen,
 Hauo vasta vaahterinen,
 Lyö löyly meon sekainen
 Vellolleis ainoalle,
 Vellon mennessä sotaan,
 Tanumartin tappeloon!”

Sisoi sanan kuulovain
 Lämmitti mettoisen saunan
 Metoisilla aijaspuilla,
 Metoisilla metsäpuilla,
 Lisäeli linkkipuilla!
 Toi veen meonsekaisen,
 Hauto vastan vaahterisen.
 ”Määkä vello kylpömaa!”

Poika kylpöö lavolla,
 Sisoi istuu kynnyksellä
 Löylyä lisäellöö,
 Kahmalolla karkiata.
 Poikoi sanoo lavolta:
 ”Oi miun siityisä sissoin,
 Elä löylyä lissää,
 Kahmalolla karkiata!
 Mingän annat, min avitat
 Velloillees ainovalle
 Sotoitielle mäntyää?”
 Sisoi vaite vastaeli:
 ”Annan, annan, velvyeen,
 Annan ainavoisueen,
 Annan paijan aivinaisen,
 Vyöhö asse verkoitelle,
 Maaha asse markoitelle.”
 Poikoi kylpöö lavolla,
 Isoi istuu kynnyksellä
 Löylyä lisäellöö,
 Kahmaloilla karkiata.
 Poikoi sanoo lavolta:
 ”Oi miun ismarut issoin,
 Elä löylyä lissää,
 Kahmaloilla karkiata!
 Minen annat, min avitat
 Pojoillees ainovalle
 Sotoitielle mäntyää?”
 Isoi vaite vastaeli:
 ”Annan, annan, poikueen,
 Annan ainavoisueen,
 Annan ainavoin heppoisen,
 Annan tamman tanvahalta,
 Mussan ruunan rummenelta.
 Mää tallihe mäelle,
 Tallihe mäelliselle,
 Lyö sie usta nyrkilläis,
 Kavahuta kannoillais,
 Lukut lummin luottelese,
 Takarampit taittelesse!
 Sielt’ ota orosistaisi

Ja valitse varsoistaisi,
 Joll’ on lammi lautasella,
 Omena oroin selällä!”
 Poikoi kylpöö lavolla,
 Emoi istuu kynnyksellä,
 Löylyä lisäellöö,
 Kahmalolla karkiata.
 Poikoi sanoo lavolta:
 ”Oi miun ehtoisa emmoin,
 Elä löylyä lissää,
 Kahmalolla karkiata!
 Mingän annat, min avitat
 Pojoillees ainovalle
 Sotoitielle mäntyää?”
 Emoi vaite vastaeli:
 ”Annan ristinnallees,
 Haaran hartiaisellees,
 Heitän sanan heltiäisen,
 Annan neuvon kultahaisen:
 Oi miun poikaan ommaan,
 Käsky lapseen käppiä,
 Kuuntele emoin sanna!
 Kun määts suuree sottaa,
 Ja tapahut tappeloo,
 Älä oo uhkea soassa,
 Aivan tarkka tappelussa,
 Älä mää etehe muista
 Äläkä jää jälle muista!
 Etimmäiset leikotaan,
 Takimmaset tallotaa.
 Käy keskellä väkkee,
 Liki lipun kantajaa;
 Lipun kantaja kattoo,
 Siis kuulet soassa soitut,
 Pambariinit tappelossa,
 Siulle lippu liitetään,
 Sulka suuri annetaan.”

Lauri poika, laatu poika
 Mäni tallihin mäelle
 Tallille mäelliselle;
 Siell’ oli seitsen henkestii.
 Sen otti ison oroista,
 Sen valitsi varsoistaan,
 Sen paatin isohen ruunan,
 Hyppäis hyvän selälle,
 Mäni poikoinen sottaa.

Katri kuuluisa kuningas,
 Se viekas Venäen huora

Teki kirjat kiirehesti,
 Paperit pakon perästä,
 Laitto surun Suomen maalle,
 Surun Suomen poikoisille:
 Korjattii pojat kokohon,
 Valittii valkopääköt,
 Vietii sepon pajoihin,
 Jalat rautoihe ravattiin,
 Käet kiini käärittihin;
 Vietiin pojat Pietarihin,
 Vietiin Pietarin perille,
 Vietii ottajan ovelle,
 Katsojiin kartanoille,
 Mitoittii, mielittii,
 Arssinoisin arvoittii.
 Viel oli verskaa pitemp,
 Käsivartta vartevamp,
 Olenkortta oikiamp.
 Nii sanoi polloin poika:
 ”Mitä miusta on mittoimista,
 Arssinoilla arvoimista?
 Kyllä miussa miehen verran,
 Urrooja urroisen verran.”
 Pantii poikanen pakolle,
 Istutettii tuolin päälle,
 Kerittii hyväiset hiukset,
 Tukka maahan tuulettiin,
 Liemenet levitettihin;
 Tuotii hattu päälaelle,
 Tuotiin paita päälle polven,
 Tuotiin viitta vyöhön asti,
 Tuotiin saappaat vaskikannat;
 Tuotii Turkinmaan tuluppa,
 Saatii Saksanmaan sametti.
 Pantii poikoi mynterii,
 Kiusattii kivärii.
 Tuotii tuline pyssy,
 Saatii verine miekka,
 Pyssy akaksi annettii,
 Miekka mieliksi hyväiksi.
 Vietii oppii omena,
 Vietii marja marssimaa;
 Ei ossaa opissa olla,
 Maha ei kävvä marssimassa.
 Pantii poika pitkin maata.
 Nii tuotii vihhaist vitsat
 Ja saatii pahat platukat
 Ympäri pojoin polloisen,
 Haluisilla hartioilla.
 Nosti päättään päivyee:

Lensi yksi joutsen joukko
 Ja halliia hanhiparvi.
 Poikoi viessit vieretteli,
 Poikoi saatteli sannaist:
 ”Joutsueent, juomueent,
 Kuuklueent kuvalliseent,
 Lintuunt naolliseent,
 Viekkää emoille viesti,
 Sana saunan hautojalle!
 Elkkää itkeä emmoin,
 Kaihoella kantajaan!
 Hyvä on olla soltattina,
 Kaunoi on olla kapralina,
 Kaunoi krassin kantajana:
 Meroi on lehmäks levviää,
 Pyssyn krassi kartanoksi,
 Suma suureksi koiksi,
 Miekka mieliksi hyväiksi.
 Sen vert on pahennostyötä:
 Aret on kävvä ampumassa,
 Pyhät pyssyä puhassa.
 Ku tulloo pyhhäin ilta,
 Tulisaua kylvetää,
 Vitsat vinkuut vaahteriist
 Ympäri pojoin polloisen,
 Ne on löylyiksi pojoille:
 Huuhtiin kyllillä kyynelillä.
 Muille paiat vaihetää,
 Miulle musta heitetää.
 Ei pese miun emmoin,
 Valkaele ei vaalijain.
 Sen vert on pahennustyötä:
 Ku tulloo pyhhäin huomes,
 Suuhkaria syötetää,
 Merivettä juotetää,
 Meri on lehmäksi leviää,
 Vesi on maijoksi makia.
 Emoi viessit vieretteli,
 Emoi saatteli sannaist:
 ”Kui en ite poikueen,
 Kaihoele kannettuon,
 Illat iten ikkunoissa,
 Aamut aitan rappusilla,
 Muut päivät mutamäellä
 Kyntäjään, kylväjään,
 Atraan viejään vaolle,
 Kagravakan kantajaa
 Ruisvakan lunastajaa.
 Katson muita poikoloja,
 Kontiit kottoist pojoit

Kotoisilla uulitsoilla.
 Ei hauku kottoist koirat
 Kotoisia poikoloja,
 Kyntävät kottoist pojat,
 Kyntäät sarkoja isoin.
 Mie vaa mietin tuskaelen:
 Kussa kulkoo kuvvaan,
 Vieröö oma verreen,
 Ollook maalla vai merellä,
 Vai soassa soljunoo,
 Vai vahissa vaarunoo,
 Vai joessa juoksenoo,
 Seisoo linnan vieryessä?”
 Poika viessit vieretteli,
 Teki kirjaisen emoille:
 ”Elkää itkeä emmoin,
 Kaihoella kantajaan!
 Pyssy ei kessä kirkkahana,
 Pyssyn rauta ruossettui
 Emoin suuresta itusta,
 Isoin suuresta halusta.
 Oi miä polloin poika,
 Oi miä polonallain,
 Jovvuin maille vierahille,
 Maille tuntemattomille!
 Elkää antaa Jummaala
 Näille päiville piättymää,
 Näille teille joutumaa,
 Näitä verstoi vierömää,
 Näitä matkoja marssimaa,
 Näitä teitä tietämää,
 Näihe oppii oppimaa,
 Kui miä jovvuin polloin,
 Jovvuin polonallain,
 Jovvuin suuree surruu,
 Suuree surun allaa!
 Käyn opissa polloin,
 Veripaita heitetää,
 Silmät vettä vierettää,
 Tuisahtaat tulen kippuunat,
 Poset lainehtiit lattoin.
 Voi ko sie emo näkisit,
 Ku on hauta levviä,
 Yheksän sylen syvvyysse,
 Käsi syltä kymmenää.
 Paljo pantii poikoloja,
 Havvattii hattupäitä,
 Paljo maaha leikoittuna,
 Viel enemmän ammuttuina.
 Oi miun ehtoisa emmoin,

Ehtoisa ehoittajain,
 Elä ite miun emmoin,
 Kaihoele kantajain!
 Sulloita sulloist luojoit,
 Nii paloo parraahat luojoit,
 Päästäis vaivatta polloisen,
 Maan päältä maoittumasta!”

Mäni yötä kaksi, kolme,
 Viipyi viikon, sai nettellä.
 Emoi leipiä tekköö
 Kahen ikkunan välillä
 Pyhääamuna varrain
 Alta jauhoilla sippais,
 Päältä kastoi kyynelällä.
 Hirnahti hepoi kujalla,
 Ruskia ruuna tanhavalla.
 Nii isoi kyssyttellöö:
 ”Mitä kuuluu sottaa,
 Suuren soan sorrakkia,
 Väen suuren väännäkkiä?”
 Halloi vaite vastaeli:
 ”Sitä kuuluu sottaa,
 Suuren soan sorrakkia:
 Siel on verta vyöhön asse,
 Talmata jalan tasan,
 Rattaat veressä vieriit,
 Rummut ulvoot ruumehissa.
 Heittiit joet juoksemasta,
 Suuret vuoret vuotamasta
 Ja palttiit pakenomasta.
 Kaikki tasan tulliit
 Suuren väen väännäkistä;
 Poika oli maaha ammuttu,
 Viel’ on hengissä polloin.”

Emo riensi ikkunaa,
 Emo Hallilta kyseli:
 ”Oi miun Halli-ruunaiseni,
 Oi Halli-heposueni,
 Kuhun heitit poikueni,
 Lakkielit lapsueni?
 Kunne jätit poikueen,
 Kuvvaisit kuvatun polloisen?”
 Halloi vaite vastaeli:
 ”Poikais oli uhkea soassa,
 Aivoin tarkka tappelossa,
 Ku män suuree sottaa,
 Ei kuunnelt emoin sanna,
 Isoin suuren kielläkkiä

Nii mäni ettee muista,
 Nii jäi jällelle muita,
 Ei olt keskellä väkkee,
 Liki lipun kantajaa;
 Suun miun suitsilla revitti,
 Pään väänsi päitsilöillä,
 Kylet katkoi kannuksilla
 Jalat rauta-renkahisse
 Juossessa soassa polloin.
 Tuos hiä veressä makajaa,
 Virruu henkiahieverissä.”
 Emo tuulena tuvasta,
 Juoksi joutusast kujalle,
 Kiirehesti kartanolle.
 Näki poikansa veressä,
 Kannettunsa hurmeheassa.
 Lankes etteesä polvilleen,
 Alko lukuja lukkii,
 Rauvvanvihoja sanella:
 ”Herkii veri vuotamasta,
 Ty’y tyrnä juoksemasta
 Veren tilkka tippumasta,
 Mahla maaha kaatumasta
 Puna maahan puttoomasta!
 Oht’ on vettä mejjen maalla
 Ilma veren vuotamatta,
 Punan puttoomatta.
 Seiso niin kun seinä seisoo,
 Asetu kun Allonjärvi,
 Niinkun kivi kosessa seisoo,
 Tammi Juurteen joess’,
 Kuhu puut päin putosiit,
 Tammen latvat lankesiit.
 Voi sinnuu ruoste rukka,
 ruoste rukka, rauta raukka,
 Teräs vaivainen vihainen,
 Et sie silloin suuri ollut,
 Et sie suuri etkä pieni,
 Hot sie suureksi rupesit.
 Kiusin kasvoit kankiaksi,
 Kui sie kiikuit kätkeyssä,
 Notkuit notrassa vivussa,
 Kuin sie maitona makasit
 Nuoren neitosen nisuissa,
 Kasukkaaisen kainalossa.
 Voi sinua ruoste rukka,
 Ruoste rukka, rauta raukka,
 Teräs neitosen tekemä!
 Et sie silloin suuri ollut,
 Et sie suuri etkä pieni,

Kuin sie jokeina juoksit
 Kylän peltöjen perätse,
 Kylän aittojen alitse!
 Voi sie ruoste rukka,
 Ruoste rukka, rauta raukka,
 Teräs vaivainen, vähäinen,
 Et sie silloin suuri ollut,
 Etkä suuri etkä pieni,
 Kuin siun susi suosta kaivoi,
 Karhu kaivoi kankahasta,
 Repo liivamättähästä.
 Tulkoo se tuli punanen,
 Saakoo se sakia sauvvu
 Siun konnan kuorihesi,
 Ilkiän ikenihesi!
 Lakkaa veri vuotamasta,
 Punanen tipahtamasta!
 Seisotu, ko seiväs suossa,
 Asetu, ko maito suonessa!
 Hyytymää sinun pitää
 Suomen kolmella sanalla,
 Sormella nimettömällä,
 Päättömällä peukalolla,
 Sisästä kivuttomaksi,
 Päältä tuntumattomaksi.
 Maaria, puhas emäntä,
 Kateriina, vaimo kaunis,
 Paa turve tukkeheksi,
 Kanna nurmi katteheksi,
 Paasi paikaksi aseta!
 Sio silkkine sirentku,
 Veä verkkanen räpäkkö
 Kipehille voiteheksi,
 Haavoille parenneheksi!

Heitti veri vuotamasta,
 Kaunoi maaha kaatumasta,
 Punain putoamasta.
 Joutui turkki tukkeeksi,
 Paikaksi Jumalan paita.
 Pajun kuori köytteheksi,
 Koivun kuori tukkeheksi,
 Haavan kuori hauvvuttajaksi!

Virkkoi ehtoisa emoi:
 ”Oi miun lapsein ommaan,
 Sulloitin sulloist luojaioit,
 Nii paloitin parraahat luojaioit,
 Hoittais suuresta soasta,
 Tapahtumasta tappeloo.”

Lauri poika, laatu poika,
 Lauri laatu poisikkainen
 Siitä silmänsä raotti,
 Virkkoi valta vanhemmalleen:
 ”Oi miun ehtosa emmoin,
 Nii ol’ siellä miestä maassa
 Kui kasessa puuta maassa;
 Nii ol’ siellä päätä maassa
 Kui on rannalla kivoja,
 Rannoilla kivekkähällä;
 Nii ol’ siellä hiusta maassa
 Kui on niityllä kullooa,
 Niityllä kulokkahalla;
 Nii ol’ siellä silmäisiä
 Kuite siestarmarjaisia;
 Nii ol’ siellä korvaisia
 Kuite koivun lehtyisiä;
 Nii ol’ siellä sormiloja
 Kuite suossa virvilöjä;
 Nii ol’ siellä sääriluita
 Kui kasessa kantoloja,
 Soan suuren sorrakissa,
 Väen suuren väännäkissä.”

KOLMASTOISTA RUNO

Lauri tekee sukset ja kyselee äidiltään, millä hän voisi maksaa kaiken sen vaivan, jonka äiti on joutunut hänen takiaan näkemään. Äiti antaa Laurille erilaisia tehtäviä, mutta ilmoittaa lopulta, että vaivat tulevat maksetuksi vasta kun Lauri on tuonut kotiin puolison. Lauri lähtee morsiamen etsintään.

*Oht’ on virsiä minulla,
 Miull’ on virret viien vellon,
 Sanat seitsemän sisaren.
 Hot vellon’ venon tekis,
 Seto laivan laatelis,
 Veis mun virteni Venäähän,
 Venään viljoi-vaivasille,
 Tuutarin tusakkahille.
 Lauloin ennen lapsempana,
 Kukuin kulta pienempänä;
 En nyt rahatta laula,
 Suut’ en kullatta kuluta.
 Kun mie saanen laulamaan
 Ja saanen sanelemaan,
 Niin laulan yheksän yötä
 Yhen paian panolla,*

*Yhen vyöni vyötehell.
 Urot mä nurmelle nukutan,
 Pienet miehet pientarelle,
 Kyntäjät kylän välille.
 Ei mun virteni väsyis,
 Sammuks ei sulat sanani.*

Lauri-poika, laatu poika
 Lauri loatu poissukkainen
 Veisti suksia syksyn,
 Kevätkauen kaplahia
 Kesokauen liukumia.
 Suen luista vesti sukset,
 Karhun luista laitto kannat.
 Peitti vuoan vuohen voita,
 Kaks’ vuotta karhun voita,
 Puoli vuotta pukin talia,
 Kuun tallikan tallii;
 Mill’ hän voisi suksiaan,
 Rasvoitteli rautojaan,
 Voisi sukset vuohen voilla,
 Kaplahat tallikan talilla,
 Silmäsi sijan lihalla
 Talmasi pukin talilla.
 Läksi noilla liukumahan,
 Ahoille ajelemahan:
 Liukui soita, liukui maita,
 Liuku maita liukuttuja,
 Liukui liukumattomia,
 Liuku surman suun eitse,
 Kalman kartanon perätse.
 Liuku liukas sille maalle,
 Mill’ on puut punaist,
 Puut punast, maat sinist,
 Keltaist petäjän kerkit,
 Hopijaist hongan oksat.
 Jäi viel liuska liukumatta,
 Korven kolkka koskematta.
 ”La’ liuvun tämänki liuskan,
 Koskettelen korven kolkan.”
 Puuttu tuosta korpisehen,
 Metsän suuren rintehesen.
 Liuku suurehen salohon,
 Hariahan haavikkohon,
 Koriahän koivikkohon,
 Tiheähän tuomikkohon.
 Ei tullt korvelle perusta
 Siit Lauri ajattelloopi:
 ”Mihin jouduin mie poloinen,
 Kuhun jouduin kurja raukka!

Jos lähen suven suksille
 Suvel on siljät sukset,
 Niill en kestä mie polonen.
 Jos lähen revon rekkee
 Revol on reki matala,
 Joka kannon kuapaisooi.
 Jos lähen jänön jälille
 Jänö peittääpi jälen,
 Koukkupolvi polkemaasen.”
 Siit’ kuul’ koiran haukkahuksen,
 Villahännän viukahuksen,
 Koira haukkui korven päässä,
 Penikkainen pellon päässä,
 Liukui koiran haukuntahan,
 Katsoi koiran suuta myöten,
 Haukkujan haventa myötä.
 Kuin on koiran suu veressä,
 Haukkujan have punainen.
 Näki kullat kuusen päästä,
 Hongan latvalta hopean,
 Penninkit petäjän päästä.
 Oli kuudessa orava,
 Näkyi näätä rekkorinta.
 Lauri poika, laatu poika,
 Lauri laatu poissukkinen
 Pyritteli pyssyään,
 Keritteli keihästään:
 ”Istu tässä, ilmoi lintu,
 Kokkota, Jummalan kokkoi,
 Kunis pyyhin pyssyään,
 Ruohin ruosterauastain,
 Pyyhin pyssyni lummeen,
 Ruosterautani ruokkoon!”
 Siinä pyyhki pyssyään,
 Ruokki ruosserautojaan.
 Pyyhki pyssynsä lummeen,
 Ruosterautansa ruokkos’!
 Ampui kerran, käi ylitse,
 Toisen kerran, käi alatse:
 ”Lienekö tämä teossa tehty
 Vaiko oma kova osani?”
 Pyyhki pyssyä lumehen,
 Hauvuksilla harjaeli,
 Kävi kohta kolmannella
 Vielä kerran tähtäsihi,
 Nytpä oikeaan osasi.
 Putosi puhas lumelle,
 Raha hangelle hajosi.
 Siitt’ kokoisi kourahansa,
 Siippaisi sisällehensä.

Sitoi silkkiriepuiseen,
 Pani paijahan povveen.
 Tuli koitonon kotihin
 Emonsa elosioille,
 Vainiolle vanhempansa.
 ”Isoseni, mies tutilas,
 Emoiseni, vaimo vanha!
 Mihinpä panen rahani,
 Kuhun suuren saalihini?
 Ostanenks’ sotaoroisen
 Sekä saarnisen satulan,
 Suitset kullalla kuotut,
 Hopealla huovaellut,
 Miekan urhean urohon,
 Samoan sotarivihin?”
 Emoseni esteheksi
 Sai hälle sanoneheksi:
 ”Elä, poikani omani
 Sekä kauno kantamani,
 Älä ritarein riveihin
 Pyri urhojen pariin,
 Unetta on yöt urohon,
 Pitkät päivät piikkimiehen
 Surkea on sodassa olla,
 Kauhu miekan melskehellä.
 Mont on miekan melskehestä
 Uupunut sotaurosta.
 Hyv’ on huoletta elellä,
 Oman lieden ympärillä.
 Oro on ostama isosi,
 Satula isosi saama,
 Ovat kanssa kankisuitset.”

Lauri poika, laatu poika,
 Heä sano emosellee:
 ”Mihinpä panen rahani,
 Kuhun suuren saalihini?
 Mill’ mie maksan moamon maiot,
 Kossan vaivat vaalijain?”
 Emo vasten vastajel’:
 ”Äsen maksat maamon maiot,
 Kossat vaivat vaalijais:
 Pyhät juokse pyssyn kans’
 Aret atra-sarvikoss’;
 Pyhät syötä pyylihall’,
 Aret atran kyntämäll’!”
 Lauri-poika poikulain
 Pyhät juoksi pyssyn kans’
 Aret atra-sarvikoss’,
 Pyhät syötti pyylihall’,

Aret on atran kyntämällä'.
 Sit' kysy emoseltaas:
 "Emyeen, vanha vaimo,
 Isyeen, mies tutilais!
 Joko maito maksettuna,
 Kovat vaivat kossettuna?"
 Emo vasten vastaeli:
 "Laurueen, poikueen,
 Lauri, laukumaisueen!
 Ei oo maiot maksettunna,
 Kovat vaivat kossettunna,
 Äsen maksat maamon maiot,
 Kossat vaivat vaalijais,
 Ko määät metsoin kesoin,
 Pyhääamun varraan,
 Oravii orren ammut,
 Toisen näätii näpistät.
 Ja tiet emolle turkin,
 Teet turkin tuutialle,
 Seitsemän revoin selästä,
 Kaheksan kärpän kämmenist,
 Panet sulkut suita myöten,
 Verat reunille vetelet,
 Aarnitsat alaisin puolin."
 Lauri poika, laatu poika,
 Lauri laatu poissukkainen
 Otti tuonki tehhäkseen,
 Meni metsähän kesoilte,
 Oravii orren ampui,
 Toisen näätii näpisti;
 Teki emolle turkin,
 Teki turkin tuutialle,
 Seitsemän revoin selästä,
 Kaheksan kärpän kämmenist.
 Pani sulkut suita myöten,
 Verat reunille veteli,
 Aarnitsat alaisin puolin.
 Kysyttel' emoltaan,
 Mairosteli mamoiltaan:
 "Jok on maito maksettuna,
 Kovat vaivat kostettuna?"
 Emo vaste vastaeli:
 "Laurueen, poikueen,
 Lauri, laukumaisueen!
 Äsen maksat maamon maiot,
 Kossat vaivat vaalijais
 Sit vast poikani olisit,
 Jos uuen tuvan tekisit,
 Uuen saunan sammaltaisit.
 Porstuan tuvan etteen,

Kahet kammarit etehen,
 Kahet ukset kammarihin,
 Uuet ukset kumpahankin,
 Uuet linkit uksen päälle,
 Iloikkunat sisään."
 Lauri poika, laatu poika,
 Lauri laatu poissukkainen
 Tek' emoll' uuen pirtin,
 Uuen saunan sammalteli
 Porstuan tuvan etteen,
 Kahet kammarit etehen,
 Kahet ukset kammarihin,
 Uuet ukset kumpahankin,
 Uuet linkit uksen päälle,
 Iloikkunat sisään.
 Sit kysy emoseltaas:
 "Emyeen, vanha vaimo,
 Isyeen, mies tutilas!
 Jok' on maito maksettuna,
 Kovat vaivat kossettuna?"
 Emo vaste vastajel':
 "Sull' on nainen naimattasi,
 Toveritsa tuomattasi,
 Mäne mustalle joelle,
 Siel on neiot kylpömässä,
 Tinarinnat huuhtomassa,
 Pääät vaski valelemassa.
 Katso kuuusta parraimpi,
 Katso selvin seitsämästä.
 Heliämpi helmikaula,
 Soriampi solkirinta!
 Raho neito, tuo kotihin,
 Tuo miule mieli minjä.
 Siitt on maiot maksettuna,
 Kovat vaivat kostettuna."

Läksi silloin poika nuori,
 Poika nuori ja verevä,
 Läksi neion nouantahan.
 Istui Laukin lautasille,
 Harmaan hyvään rekehen.
 Ajoi rannat raksutellen,
 Hiekkapaikat helskytellen,
 Käi kosissa kolme vuotta,
 Etsi neittä neljä vuotta,
 Viivytteli viisi vuotta,
 Kulutteli kuusi vuotta,
 Seisatteli seitsemän vuotta,
 Katseli kaheksan vuotta,
 Ajoi mustalle joelle.

Siell' olliit neiot kylpemässä,
Tinarinnat huuhtomassa,
Vaskipäät valelemassa.

NELJÄSTOISTA RUNO

*Lauri lahjoo neidon ja tuo hänet vaimokseen
kotiin. Nuoren vaimon elämä on vaikeaa
ilkeän anopin vuoksi. Anoppi teettää miniällä
kohtuuttomasti töitä ja haukkuu miniää
mielestään huonosta suorituksesta. Hän
neuvoa Lauria kurittamaan vaimoaan. Lauri
osoittaa kuitenkin myötätuntoa vaimoaan
kohtaan.*

*La mie katson liekkujain,
Kiusaelen kiekkujain,
Onkos veikko liekun tehnyt,
Vai on vierahan tekemä.
Kyll' mie tunnen veikon liekun,
Veikon liekki vaskirengas,
Vieras liekki vitsarengas.
Onkos liekki leppiäinen,
Vain on liekki kankiainen.
Ko on liekki leppiäinen,
Sit on veikkoin tekemä;
Ko on liekki kankiainen,
Sit on vierahan tekemä.
Venäläisen vestelemä,
Karjalaisen kalkuttama.
Ku on liekun veikko tehnyt,
Sit se liekkuu liehkiästi;
Aa ku on vierahan tekemä,
Sit se vualuu vaikiasti.
Kun lie veikko liekun tehnyt,
Keitän keltasen munasen,
Paistan pannukakkaraisen.
Kun on vieras liekun tehnyt,
Mänen metsään kesolla,
Kesk'kesolla hein'ajalla,
Sorianan suntakina,
Taitan vitsan tarvispuusta,
Ajan käärmeheit kokkoo,
Keitän kiärön kiärmeheit,
Kannan liekun kannen piälle.
Tuokaas tuo kylästä kirves,
Tuokaa nyrhi noapurista,
Millä liekki leikataa,
Liekun kanta katkassaa
Aluspuu alennettaa!*

*Veikon liekki liekuttavi,
Vieras liekki langettavi.
Älä liekki langettele
Hopiaista horjuttele!
Liekuttajat, kiekuttajat,
Vaskivitjan voaruttajat,
Hopijaisen horjuttajat,
Pönkijäist, puoluvein!
Älkää vihoin visatko,
Yli orren langetelko!
Ak myö marjat moahan meämmä,
Linnut liekust puttoomma,
Kukas marjat maasta nostaa,
Omenat ylös ojentaa?
Ei uo moast nostajaista,
Allaalt ei ylentäjäistä;
Viel on veikko pikkurainen,
Sitä pienemmät sissoin.
Laa mie koittelen iänjöjäini,
Onkos iäni entiseks,
Kieloi männeeksi kesoiksi.
Jo on iäntä äijä männyt,
Paljo mieltä pois paennut.
Laulakaa aikoinam,
Kukkukaa kertoinam!
Nyt on aika mein iloita.
Ko myö vanhaks valumma,
Ni ei sit miel tehnekää;
Ehtoisen emon ijäl
Emon paitoi paneimma,
Emon vyöhön vyötteleimä.*

*Tytöt lustit luiraelloot,
Lauleloot kotikanaset:
”Oi tytöt, sisarueni,
Mitä työ tytöt surette,
Mitä linnut leinailette,
Kanat kainusta elätte?
Pitäkää sukat surutta,
Paikat mielittä pahoitta,
Saatte sulhoset surutta,
Miehet mielittä pahoitta!
Tyttäret sulat sisoni,
Sulat suuliset omenat,
Miun suliat omani,
Kassapäät emäni lapset,
Ollaan viel kesoi koiss'
Luonna ehtoisan emoomma,
Luonna ismaron isoomma,
Kävvää yhtä kirkkotietä,*

Pietää yhtä pinteli,
 Toinen otsa on toisen päässä,
 Toinen toisen olkapääl!
 Syyvää isoin kyntämää,
 Veikkomma vakoelomaa,
 Pietää sukkaamma surruuta,
 Paiat mielitä pahoita,
 Hyvät rievut hylkimätä!
 Tuumatkaamme yksi tuuma,
 Yksi tuuma ja hyvänen,
 Kaksi tuumaa kaunokkaista:
 Ostamme orihevosen
 Tahi tamman sälkäväisen,
 Tiemmä myö surusta suitset,
 Päitset päivistä pahoista,
 Satulat kylän sanoista,
 Murheista mussan ruunan!
 Paamma varsan valjaisse,
 Mussan ruunan munterisse,
 Tuomme kuorman koivupuuta,
 Toisen tammea tasaista,
 Viätämmä vesihakoja,
 Tehhää myö kivoista linna,
 Tiemmä linnan liivakolle,
 Kastorin kalamäelle!
 Paiskataa myö paasipohja,
 Kivilinna, paasipohja,
 Paasipohja, rautaportti,
 Rautaportti, Ruotsin lukku,
 Rautaiset ovet etteen.
 Männää myö, sisoit, sissää,
 Pannaa kii linnan portit,
 Linnan portil' uudet ukset
 Sekä kaupunkin kalintkat,
 Jottei sais saaren sulhot,
 Ei veis Vennoohen koirat,
 Omat kosjot urkenisi.
 Kuningas kysyttelee,
 Linnan vanhin vaattelee:
 ”Kenen on kylä mäellä,
 Kenen linna liivakolla?”
 Sanoit kyläiset naiset:
 ”Mikä tuoll' ihana linna,
 Mikä tuoll' kivikirikko?”
 Mie vait' vasten vastaelin:
 ”Se on linna linttipäien,
 Kasteri kahen sisaren.
 Se on neion piilospaikka,
 Sinne ei tunne kosjot tulla,
 Piippumiehet pistiellä,

Neiti päätä harjaelloo,
 Päivyt päätä kuivaelloo.”
 Hiien akka hörkkäkorva
 Lemmon akka lettiniska
 Kantoi vettä kappasell,
 Tilkutti tinavaill,
 Kaivolta kylän takana,
 Hovin luonta lähtehestä;
 Jätti auki linnan portit,
 Linnan portil' uudet ukset;
 Tuolta saivat saaren sulhot,
 Omat sulhot otteliit,
 Veivät Vennoohen koirat.

Tytöt lustit luiraelloot
 Nuoren miehen mielhyyiksi;
 Nuoren miehen mieli tekköö
 Sulhasen syän pallaa:
 ”Ko mie saisin mokoman,
 Punaposken puolekseni,
 Sinisilmän sirukseni,
 Nii mie liikun linnateillä,
 Nii mie tunkisin turulle,
 Toisin sieltä tuomusii,
 Kalalleni kauruskoja.”

Lauri-poika, laatu poika,
 Laatukkainen poisikkainen
 Näyttelisi, peittelisi,
 Maanitteli, mairiotteli,
 Kukitteli, kulloitteli,
 Näytteli rahaisiansa,
 Kultasuita kukkaroja,
 Veitsiä hopiapäitä.
 Rahoi neion, sai saanihin,
 Nosti neitonsa rekehen,
 Itse istuisi perälle,
 Ajoin matkaa vähäisen,
 Teki tietä virstan verran.
 Kukitteli, kulloitteli,
 Maanitteli, mairiotteli,
 Kysytteli, kannoitteli:
 Mitkä kolmet kotihen jäivät?
 ”Uni uuninkorvallinen,
 Lämmin leipä, voipatainen,
 Emon heltehet sanaiset.
 Muut kaikki unin unohan,
 Kaikki lauluin lakkaelen,
 Vaan en kolmea unoha:
 Yhtä ilmaista isoa,

Toista ehtoista emoa,
Kolmatta isoin kotia.
Voille haisoit vuoteheni,
Maiolle makoosiani,
Siltani sian lihalle.”

Sai hän neion saaneheksi,
Morsiamen tuoneheksi;
Tuli neito minjäksi talloo,
Perehesse pieni joutu
Perehen vihattavaksi.
Alko tehä aamutöitä:
Olet kanto, heinät kanto,
Toi vettä viijet vetrat,
Kuuvet ämpärit kulutti.
Katsoi lammaskarsinaan:
Karitsall’ ol’ kaula poikki,
Vasikall’ ol’ vatsa halki.
Löi silmät sikkain päälle:
Sika itköö silmäjää,
Porsas poskipuolijaa.
Ei tohi tuppaa männä
Ankaralta anopilta,
Apelta ani pahalta.
Tuli tokkiihe tuppaa,
Appi kipjästi kirosi,
Anoppi makjasti manasi.
Anoppi katu kavala,
Leivät lieltä lukkaa,
Arinalta arveloo,
Sai ei neito sallaa syyä,
Paloin panna tallehil.
Anoppi anin kavala
Akka pahatapainen
Teki poukut Pokrovaks,
Parahiks pakkasiks,
Vinkeämmiksi viluiksi,
Käski minjää sotkemahan:
”Mää, sotke levätessäsi,
Huuho huokaellessasi!”
Mäni minjä sotkemahan,
Minjä sotki suuren poukun,
Huuhto äiän huntuloita.
Tuli tuoalta kotihin
Hyyssä helma, jäässä polvi,
Hunnun sikko hyytehessä.
Anoppi anin kavala,
Mäni katsoi sotkuloi
Tul hää tuuvalt kottii,
Alkoi minjaa torruu:

”Sie huora, homesykerö,
Sotkit poukkuin poros,
Lijos vaattein litkuttelit.”
Alko poikaa torruu:
”Laurueen, poikueen,
Lauri, laukumaisueen,
Emolles ainut poika,
Mist sie tunsit tuhman tuuva,
Oppimattoman osasit?
Kuuntele emon sanaset,
Mää aittaa mäel,
Ota ruoska naulasest,
Ko tiesit tuhman tuuva,
Neuvo siel neitojais,
Opeta omenuttais!”
Lauri poika, mairut poika,
Tottel emon sanaisen,
Otti ruosan naulasest,
Män hää tallii mäel,
Siel hää roimi ruunajaan,
Opetti oroisuttaan:
”Tunsit tuoa tuhman neion,
Oppimattoman osasit?”
Ruuna kielille rupesi
Laatimahan laitteliise:
”Ei oo kaaro ruunan syytä;
Sen ruuna kottii tuop’,
Mikä panna pajul’,
Liimataa liistehel’.
Minkä saitte saanihenne,
Panitte peräpajulle,
Sen ruuna kotihin toi.”
Siit ol’ appi aivan viisas,
Käski minjan kiukualle:
”Nouse, minja, kiukualle,
Lämmittele jalkojasi!”
Anoppi pahatapainen
Käski minjon jauhamahan:
”Mää, jauha levätessäsi,
Puoha huokaellessasi!”
Anoppi pahatapainen
Ei sanont sitä sanaa
Miksi jauhot jauhetaan,
Jauhetaanko jauholoiksi,
Survetaanko suurimoiksi.
Seula siel ol’ sieppo saappo,
Kiv’ ol’ siellä huuru luuru.
Anoppi katukavala
Pani märkiä rukiita,
Pehmiöitä maltasii.

Neito jauho jaaritteli,
 Kivenpäitä pyöritteli.
 Neito jauhoi, kyynel vieri.
 Niin ol' kyyneltä kivellä,
 Ku vettä Herajoessa.
 Anoppi kavala akka
 Läksi kohta katsomahan
 Mitä minnonen tekee.
 Nuori neitonen jauhoo.
 Tuisaht' heä elotuvasta,
 Tuisahti kivituppaa,
 Ensin paino minnon päätä,
 Sitte kiinnitti kivoa.
 Kiven kiitti, jauhot moitti.
 Heä pist jauhoi kättee,
 Toise tokkais tohhuu,
 Koppasi koko jyviä.
 Heä kiros kiintiästä,
 Sekä vanno vaikiast:
 ”Voi huora, homesykerö,
 Pilasit hyvät jyväni,
 Pehmiäin maltasein
 Laskit puolet lastumoiksi,
 Toisen puolen puol'jyviksi,
 Kolmannen ryyniksi rykäsit.
 Jyvä on halki, toinen poikki,
 Kolmas on koko jyväinen.”
 Siitt hän tuisahti tupahan:
 ”Lauri poika, poikueni,
 Ota kultakirvehesi,
 Mäne kultakankahalle,
 Karsi kultanen kataja,
 Karsi kukonkannuksinen,
 Millä neuvot neitoasi,
 Ottamastasi opetat!”

Lauri poika poikulainen
 Ei totellut emon sanaista,
 Emon vanhan vaikutusta.
 Kaaloi itse katsomahan,
 Kanasensa jauhomista,
 Omenansa survomista.
 Kuuloo lintunsa laulavan
 Vaimonsa valittavan:
 ”Miks ei soi soria ääni,
 Ään' ei kaunis kajahtelee,
 Ään' ei kultanen kumaja?
 Mikä sors' eänen sorjan,
 Eänen mairieen makas',
 Eänen koato kaunokkaisen?

Sill' ei soi sorea ääni,
 Ään' ei kultanen kumaja,
 Ään' ei kaunis kaljahtelee,
 Ku ei oo voilla voitajaista,
 Rasvalla rakentajaista.
 Emo ennen voilla voisi,
 Voita suolaelllessaa
 Iso rasvalla rakensi
 Sikkoi lihhoissaa.
 Kun olin isäni kotona,
 Elin emoni luona,
 Olin mie kukkana kujassa,
 Kajavana kaivotiellä,
 Käin mie kielten kellarissa,
 Sipasin sianlihasta
 Sekä voita vuoltasin.
 Ei anna anoppi voita
 Voita suolajeellessais,
 Appein ei sianlihhaa
 Sikkaa lihhoissaas,
 Palasiksi pannessaas.
 Voil' ukset voiteloo,
 Rasvall' saranta-rauvvat,
 Jottei kuuluis nuoren nousu,
 Kui anopp' ylös aijaa,
 Huutasoo hoihkasoo:
 ”Nous' ylös, nokikekäle,
 Havaitse, vesihakone,
 Puhu tulta, turvekorva,
 Lietso, lemmon liekuttama!”
 Kun olin isoini koissa,
 Elelin emoini luonna,
 Oli miul punanen poski
 Sekä leuka leuvan alla,
 Kuutroi tukka liijan pitkä,
 Liijan pitkä ja sakea,
 Ei huolint sukal' sukii,
 Vellon kammal' kampaella,
 Sian harjal' harjaella.
 Olin putrolta punanen,
 Sokurilta sorja tyttö,
 Maitovelliltä verevä.
 Ko mänin toiselaa,
 Tänne toisehen talohon,
 Muutuin mustaksi sijaksi,
 Käännyin kärsän kantajaksi,
 Takkupääksi tallukaksi.
 Kuin olin isäni kotona,
 Vartuin emoni koissa
 Kasvoin ko putki puuta vast,

Saraheinä vuotta vast,
 Olin hoppo huoletoinna,
 Emon varsa vallatoinna,
 Olin kuin orihhevonen
 Tahi tamma sälkeväinen,
 Käin kuin pässi peätä pui'en,
 Lamma sorkkaa sokaten.
 Käin keikkuin kylän katua,
 Tanttsiin käin talon väliä,
 Tein työtä koko väellä,
 Viilsin viikate olalla,
 Haravainen hartijoilla,
 Pesin va'it valkijaksi,
 Lusikat lumivaloiksi.
 Kui uotteli oma emmoin,
 Uotteli osa käessä,
 Osakakku kainalossa,
 Tunsi työstä tulleheeni,
 Niin tunsi väsyneheeni,
 Lähetteli lämpösilli,
 Kiirehtipi kiukoselli.
 Kui se ankara anoppi,
 Tuntoo työstä tulleheini,
 Ei tunne väsyneheini,
 Lähettellöö läävätöille,
 Uhittelloo ulkotöille.
 Olin ennen aikoinaan,
 Olin miä ommeenakukka,
 Kasvoin kukka kumpeleissa,
 Paras mantsikka mäellä,
 Kasvoin puolain punnain,
 Vesa vaaher valkiain.
 Isoi kutsui kukkaiseksi,
 Emoi päivän paisteheksi,
 Velloit sirkuttiit sisoiksi,
 Siso silmän sirkkuseksi,
 Minnoit narkuttiit naoksi,
 Setoi ainoi tyttäreksi,
 Seoin lapset seukkoseksi.
 Sain miä toisin toiselaa,
 Toisin toisee kyllää,
 Rahvahas vierahas.
 Kuin tuln tähän talloon,
 Tuln kuin tulen kipuna,
 Vierin kuin vesipisara,
 Nimi toine annettii,
 Papin pantu heitettii
 Appi kutsuu ahtioksi,
 Anoppi pesinpytyksi,
 Käly kätkyen jalaksi,

Nato naisen pantioksi,
 Kyty kylän kynnykseksi.
 Ei tiä tytöt kotona
 Kysellä kylän akoilta,
 Kumpan' on parempi olla,
 Tyttönä isän kotona
 Vain on miniän' miehelässä.
 Kysyin kyntörastahalta,
 Tiaselta tiiustelin.
 Tianen miull' tiion anto,
 Kyntörastas raksutteli:
 Paremp' on tyttönä kotona
 Kuin miniän' miehelässä.
 Niin tyttö isän kotona
 Kuin kuningas linnassaan,
 Pappi seurakunnassaan,
 Lukkar' perheessään.
 Niin on miniä miehelässä
 Kuin vanki Vennäinmoalla
 Tahi koira kahlehisä.
 Kysymätt' ei käy kylässä,
 Lausumatt' ei noapureiss';
 Kysymättä kuin käy kyllään,
 Soivat sormet suuta vasten,
 Kävvyy käsi poselle.
 Paremmat on orjoin päivät,
 Ku nuoren minnoin päivät;
 Orja saapi vuoan palkan,
 Päivälline päivän palkan,
 Nuori minjä ei mittää,
 Kurja sana kunniaksi,
 Paha sana passipoiksi.
 Senen saapi nuori minnoi:
 Kolahuksen korvallee,
 Sinistämän silmillee.
 Kun olin isoini kojissa,
 Ehtoisen emoni luona,
 Pi'in poskee punaista,
 Käsivartta valkiaista.
 Tuo miun ehoinen emoni
 Ajoi ylös aamusilla:
 "Nouse kohville, kopija,
 Nouse, sorja, suuhkarille,
 Nouse pulkille, punaine!"
 Kun olin isoini kojissa,
 Ehtoisen emoni luona,
 Niin olin kohviltä kopia
 Sekä sorja suuhkarilta
 Sekä pulkilta punaine.
 Kun mänin tänne toiselahan,

Tänne toisehen talohon,
 Tääl anoppi pahan tapaine
 Ajaa ylös aamusilla:
 ”Nouse, lutku, lypsämähän,
 Hetkale, heruttamahan!”
 Ei tiiä emmoikana,
 Miss’ laps’ lauleloo,
 Lintunen likertellöö.
 Kui miun kuulisi emmoi
 Juosten aittaaan männiis’,
 Keukutellen kelleriin,
 Panis poaan tulelle,
 Sipuis sitt’ sianlihaista
 Sekä voita vuolasisis,
 Tekis varin talkkunaise
 Laulavalle lapselles,
 Linnulle likertävälle.
 Kyll’ mie noille konstin tiiän,
 Miss’ on mutkaa vähäsen:
 Anopin susilla syötän,
 Apin karhuilla revitän,
 Kälyn syötän käärmehillä,
 Naon naittelen sioilla.”

Lauri-poika, laatu poika
 Pisti jauhoja käteensä:
 Niin ol’ jauhoa kivellä
 Kuin on lunta kulvehessa,
 Niin oli kyyneltä kivellä
 Kuin vettä Herajoessa.
 Lauri poika lappalainen
 Meni aittahan mäelle,
 Otti kuivii jyvvi,
 Laitto neion jauhamaa.
 Neito jauho joarettel,
 Kivenpäitä pyöritteli
 Kivenpeä kākönä kukku,
 Kivenpuu helmenä heläji,
 Kiven siili sirkkusen.
 Lauri poika, laatu poika
 Läksi kohta katsomahan
 Nuoren neion jauhehia
 Tuli katsoi jauhojaan;
 Kiven laitto, jauhot kiitti,
 Alta höplensi kivoista,
 Päältä päätä silitti.
 Pisti jauhoihin kätesen
 Pisti kiäen kuin utuhun
 Tahi vaahtehen vajotti.
 Hiä män aittaa mäelle,

Voisi voita leivän päälle,
 Sipasi sianlihaista,
 Kanteli kivitupahan,
 Sen kantoi kanaisellensa,
 Toi omenallensa:
 ”Syö tuota levätessäsi,
 Hiero henkäellessäsi!”

VIIDESTOISTA RUNO

*Laurin vaimo lähtee käymään
 lapsuudenkodissaan. Hän tuntee olevansa
 siellä ei-toivottu vieras. Kysyttyään, missä
 hänen äitinsä on, hän saa tietää, että äiti on
 kuollut aikoja sitten. Nainen muistelee
 lämmöllä äitiään ja surkuttelee omaa
 kohtaloaan.*

Mäni viikkoo vähäsen
 Viisi kuusi kuukautta,
 Vuos’ muutama vierähti.
 Katariina vaimo kaunis
 Sotki suolla kostelii,
 Liinavaatetta liotti
 Parin paitoja rakensi,
 Kaks helmusti hametta,
 Parin huuhto huntuloita
 Parin katsoi kalsuloita.
 Oljamiin mennäkseen
 Veikolleen vieraakseen.
 Anoi apelta hevosta,
 Kyvyttä kysy rekkii,
 Nuavolta kysy luppaa,
 Anopilta tuomisii,
 Omaltaan itseään.
 Appi aisal’ tavoitti,
 Kyty kyntörukkehilla,
 Anoppi avvaimiin päil,
 Nato nasta säppälillä,
 Oma oinas ohjaksilla,
 Appi ärjain ärjäeli,
 Kyty kylmää puheli.
 Anoppi kovin kirosi:
 ”Ota piru piirakaks’,
 Vaihtolainen vatruskaks,
 Ota lempo oljanreisu!”
 Mäni tokkii, ei totellut,
 Pani reitensä reeksi,
 Peränsä peräpajuksi,
 Kantapänsä kaplahaksi,
 Sormet suorat ohjaksiksi,

Sääret aisoiksi asetti.
 Oli olkinen oroinen,
 Niuski niininen satula,
 Oli olki ruoskanansa,
 Lehmusniini lettinänsä.
 Kun hiä vierä virstan maata,
 Ei ollut sitä kivoista
 Isänsä ko'in välillä,
 Miss' ei kurjanen levännyt,
 Ei ollut sitä mätäistä
 Isänsä koin välillä,
 Miss' ei pannut paulojansa,
 Ei ollut sitä ojaista
 Isänsä ko'in välissä,
 Miss' ei kurja vettä juonut,
 Ei ollut sitä lähdetä,
 Miss' ei pessyt silmiään.
 Vierä virstan vitsikkoo,
 Toisen virstan tuomikkoo,
 Kolmannen katajikkoo.
 Jo alkoi koti näkyä.
 Ajoin vellon pellon päähän.
 Kukkuivat kuuset kultalatvat,
 Lauoivat lakkapäät petäjät:
 Hongan oksat hoihottivat:
 ”Ei oo täällä siun kottiis,
 Teäl ei synnyntäisiä.”
 Män tokkii, ei totellut.
 Tok hiä tunsu pellon aian,
 Piennä seiväs pistämänsä,
 Lassa aias laittamansa.
 Ajoin vellon portin alle,
 Veikon koirat haukkumaa
 Ennyistä syöttäjäistä.
 Vuotteli hiä veikostansa
 Porttia avamahan;
 Ei tuo tullut tullenkaan,
 Ei kehannut kehatenkaan,
 Itse potki portit auki,
 Särki säärivarsillansa,
 Käi rikki risuiset aiat,
 Tormasi toran veräjät,
 Särki aiat aiaksiset.
 Mäni veikon kartanolle,
 Veikon lehmät amummaa
 Ennyistää syöttäjäistä.
 Veikon poika ikkunassa
 Sanoo nurahuttavi:
 ”Tuolta tulee miun tätini.”
 Veljen nainen naljasilmä

Läimäjäapi lasta peähä:
 ”Ei se ole siun tätisi,
 Sieltä tulee munille murha
 Sekä lehmille levitys
 Sekä laatta lampahille.”
 Ajoin veikon tanhualle.
 Siel hiä huusi veikkojaan
 Rinnustinta riisumaan,
 Päähystintä päästämään,
 Aisoja alentamaan.
 Ei tuo kuullut kurja veikko.
 Itse riisu rinnustimen,
 Itse päästi päähystimen,
 Itse aisansa alensi.
 Meni veikon porstuahan.
 Veikon lapset vastahein
 Sannoot sanoilla noilla:
 ”Älä mee, täti, tuppaan,
 Ennen kun muut murusen syövät,
 Kohtaloisen korjajavat,
 Ottaat osapalasi!”
 Meni tok', ei totellut.
 Tok hiä tunkeisi tuppaan,
 Oven suuhun, orren alle.
 Oven suuss ol' ouvot silmät,
 Pöyvän päässä pyöriväiset.
 Veikko istu pöyän päässä,
 Missä ennen isonsa istui,
 Kun isäntä konsanakin,
 Isän vöillä vyötteleinä,
 Isän paioilla panenut;
 Vellon nainen vierosessa
 Miss' ennen emonsa istui,
 Kuin emäntä konsanakin
 Emon vöillä vyötteleinä,
 Emon paioilla panenut.
 Missä ennen orjat seisoi,
 Siin seiso kotinen neito.
 Seisoi itse liettä vastaan,
 Seisoi viikon viitta päällä,
 Toisen viikon turkki piällä,
 Kaksi kaulavaatteheksa.
 Uotteli hiä vellon naista
 Silkkiä sirottamamaa,
 Piäveraista piästämää.
 Ei tuo tullen tullutkoa.
 Itse silkkinsä sirotti,
 Itse piästi peäverkansa.
 Sanoi vello vaimollensa,
 Kuikutti kullallensa:

”Mist lie meille vieras tullu,
 Kust lie kosti kopsahtant?
 Liekös tullut tuttu vieras,
 Vai lie tullut tuntematon?
 Liekö maalta vai merolta?
 Liek’ venakko vai savakko?
 Joko tullut Turkin maalta
 Vai lie vierryt Venäihe mualta,
 Vai on saanut Saksan maalta?”
 Hän vaa vaste vastaeli:
 ”En mie silloin vieras ollu,
 Kun tehtiin tätä tuvaista,
 Tätä potraa porstuata
 Koroteltiin kornitsoja,
 Paras olin palkin nostajana
 Pökiästi pölkyn nostin,
 Väkevästi hirren väänsin.
 Savesta sotkin kiukoan
 Riihelläsi rinnallasi,
 Kohallasi kuominalla.
 Loin mie suosta sammalia,
 Hyyssä helmoin, jässä polvin;
 Puhui kylmä kynsiheini,
 Pakkanen kätösiheini.
 Olin orren ottajana,
 Lakijaisen laittajana,
 Siltapalkin siirtäjänä.
 En ois uskont olis
 Vellon tulla vellaseksi,
 Venakoksi veikon naisen,
 Tuimaksi emon tupasen,
 Ison aitan ilkijäksi.”

Sanoi vello vaimollens,
 Kuikutteli kullallens:
 ”Tää on siitynen sissoin,
 Heitä viitta vierahalta,
 Paa sie viitta patsahasen!”
 Vellon vaimo vastaeli:
 ”Heittäköhön viitan itse,
 Pankoon viitan patsahasen!”
 Sano veikko vaimolles,
 Kuikutteli kullallens:
 ”Tuo sisolle tuoppi olta!”
 Vaimo vasten vastaeli:
 ”Synny ei tuuva olta juuva:
 Tappi taittu tynnöristä,
 Hiiv’ on alla, vuahto päällä,
 Vuahen alla vuarnikkoi,
 Keskell’ on olut punainen.”

Veikko sanoo naisellensa,
 Kuihasevi kullallensa:
 ”Tie sisolle talkkunaista!”
 Nainen vastaa vastaeli:
 ”Ei tuo synny talkkunainen:
 Ves’ on jäässä, jauhot kylmät,
 Sitä kylmempi tekijä.”
 Sanoi vello vaimollensa:
 ”Puhkase muna pattaan,
 Paa sie maito kattilaan,
 Tie sisolle munapata!”
 Verikoira veikon vaimo
 Tuopa vasten vastaeli:
 ”Ei synny munapatanen,
 Ei muni kana kesällä,
 Heru ei lehmä heinikolla
 Talon tyttären osalle;
 Liies on kivi leveä,
 Ei sovi munapatanen,
 Mahu ei maitokattilainen.”
 Venäläinen veikon vaimo,
 Irvisuu ison minjä,
 Kantoi sisol kylmän koalin,
 Kylmän koalin, vanhan toarin,
 Mist’ ol’ musti murkinoinut,
 Halli haukannut palaisen,
 Merkki ol’ syönt mielin meärin,
 Kopelo kokenut syyä,
 Miss ol’ keärme keänteleynt,
 Sisolieska sierteleynt.

Avas suunsa siso raiska,
 Sitt’ sanoi sanalla tällä:
 ”Miss’ on tästä miun emmoin,
 Kuin ei riehtilät rimaile,
 Kun ei kattilat kalaja
 Eikä pönki pöytän lauvat?”
 ”Jo on kuollut kuusi vuotta,
 Koaunnut kaheksan vuotta.”
 ”Voi minnuu poloista lasta,
 Kui en olt kuolluessa,
 Lässä hengen lähtiessä!
 Kuin mie synnyin synninmaalle,
 Anninmaalle annettiin,
 Palo paari tuohuksii,
 Toinen paari kynttelii.
 Kupo kuivii päreitä;
 Miun synnin synnykillä,
 Armottoman annikilla,
 Meri kuivi kuutta sylvä,

Kaivo kahta arsinaa,
 Lauas lainetta aleni.
 Emyt oli hengettä olilla,
 Maamma maassa kuolijanna,
 Puri puuta, söi kivvee,
 Haukkais vesihakkoi,
 Näri saunan salvamii.
 Saunan maassa maatesaa,
 Ruisolilla ollessaa.
 Kylän nainen, naasti nainen,
 Kylän paapuska pahainen,
 Se jäällä jäähytteli,
 Se vesillä kostutteli.
 Isyt hulkku ikkunalla,
 Sapsi saunan salvamessa,
 Kuuvet kenkäset kulutti,
 Saksan saappaat lahotti,
 Saunantietä käyessä,
 Liivoja lovatessaa.
 Kuin synnyin mie emolle,
 Anto Luoja hautojalle,
 Isyt kysy ikkunasta:
 ”Mitä loi Jumala meille,
 Kumman antoi armolline,
 Loiko Luoja luotinkättä,
 Armolline atrakättä?”
 Emyt petteli isolle
 Sanoi pojan syntyvän.
 Isyt mielille hyville,
 Syämille sirkehille,
 Toi pytyn kesoista voita,
 Toisen talvellist tallii.
 Kylän nain’ ol’ pitkäkieli,
 Se antoi isälle tietää:
 ”Ei luont Luoja luotinkättä,
 Armolline atrakättä,
 Loi Luoja tuvan pesiän,
 Anto astianpesiän,
 Lusikkoin viruttelijan.
 Kevätkankahan kutojan,
 Talvipoukun puksuttajan,
 Sai saunan lämmittäjän.”
 Isyt mielille pahoille,
 Syämille raskahille.
 Isyt suuttu ja vihasta,
 Anto hän suvulle tietää,
 Yli maien ystäville.
 Suku käski suoho viiä,
 Vellet virtoihi visata,
 Sisot lassa lainehesse,

Seot käski seinää särkii.
 Eipä emyt voinutkaan,
 Ei miun emyt raatsinutkaa,
 Ei antant syän emoille
 Eikä vatsa vaalialle.
 Emyt vastasi isolle:
 ”Yhet vaivat tyttärestä
 Kuin tytöstä, niin pojasta.”
 Emyt kääri kätkyee,
 Laati lapsen huntuloihin,
 Vaatsi vaatehen sissää,
 Pikkaraisen peittehiin.
 Emo on nähnyt suuret vaivat,
 Kuoria kovat kipiät,
 Monet yöt oli unetta,
 Monet aamut atriatta,
 Kaheksat hunnut kapalo,
 Kuuat hunnut kuivatteli
 Yhessä kesoissa yössä.
 Liekutti emo minnuu,
 Liekutteli, tuutitteli:
 ”Nuku, nuku, nurmen lintu,
 Väsy, väsy, västäräkki,
 Nuku nurmelle hyvälle,
 Vaivu maalle valkialle.
 Tule, tule, uniukko,
 Pane lapsen silmät lukkoo,
 Sijo silkkinauhallasi,
 Kuro kultalankallasi.
 Tule uni ulkomaalta,
 Torkku toisesta talosta!
 Uni ulkonta kysyvi,
 Unen poika porstuasta:
 ’Onko lasta kätkyessä
 Minun tupaani tullakseni,
 Kätkyehen käyökseni
 Pienen peittehen sisähän,
 Vakahaisen vaattehisin?’
 Nuku, nuku, nurmilintu,
 Väsy, väsy, västäräkki,
 Nuku nurmelle hyvälle,
 Vaivu maalle valkialle,
 Saisin itse maatakseni
 Ja itse levätäkseni,
 Pienet penkit pestäkseni,
 Lattiat lakaistakseni!”

 Kylä karjaa ajoi,
 Emyt oli surman suuruksetta,
 Lipo linnun einehettä.

Imetti miun emoni,
 Imetti, silotti päästä,
 Muut kälyt unet makasit,
 Ky'yt kylin käänteliit,
 Miun emmoi oli minussa käsin,
 Kaksin käsin kätkyessä,
 Viisin sormin vivussa.
 Käsi kääri tytärtä,
 Toinen mursi muuta työtä;
 Jalka liekutti tytärtä,
 Toinen tallasi talloo.
 Luulipa miun emoni,
 Ja luuli ehoittajani,
 Luuli turvan tulevan,
 Varapäivän valmistuvan.
 Ei tult turvaa tuojalleni,
 Varraa vaaliaiselleni;
 Tuli turva toisen naisen,
 Vara toisen vaaliaisen,
 Tuhmalle tulen puhuja,
 Laisan lapsenliekuttaja,
 Veltolle veen vetäjä,
 Kärnäpäälle käskyläinen.

Olin yksin velloillain,
 Olin yksi, maksoin kaksi,
 Seisoin seitsemän siassa
 Olin orja velloilleen,
 Eitsiniekka eitelleen,
 Apusnikka taatalleen.
 Tein työtä koko sylällä,
 Väänsin hartian väellä;
 Syöttelin issoin orroja,
 katsoin velloin kankaroja,
 syötin heinät sormistaan,
 kagrat kahmaloisistaan,
 roppeesta vettä juotin,
 sillan liitosta lisäsin.
 Talli tantsi, läävä läikkyi,
 hopiaiset sillat horjui
 issoin oroin hypyllä,
 velloin tamman tantsikilla;
 kaikki kartano järisi
 miun on syvän syötikillä,
 kaiho-piian katsokilla.
 Luulin turkit tungettavan,
 Luulin aitat annettavan
 tupaset tungettavan.
 Tuolle turkit tungettii
 Sekä aitat annettii,

Miulle kurjalle ei mittää.
 Raha vierä, rauta vierä,
 Mie itse enemmän vierin;
 Niin mie vierin vellostani,
 Sirkenin sisarestani,
 Kui puu pinosta vierä,
 Kivi saunan kiukahasta,
 Halko raitista hajoisi;
 Vierin maille vierahille,
 Tupi tuntemattomille,
 Miss' ei muut minua tunne,
 Mie vait muita tunnustelen.
 Ei ole sitä omaa,
 Kelle kurtan kurjuueni,
 Haastelen halut sanani:
 Haastan puille, haastan maille,
 Haastan haavan lehtoisille,
 Kurtan kuusen oksosille
 Pajatan pajun vesosille.
 Kuin lähen mie tuvasta,
 Kynnys kyynärtä kulukoon,
 Peräseinä hallittukoon,
 Kylkiseinä kylmettyköön!"
 Niin läksi pois lähtemää
 Ja pois pakenemaa.
 Tul' hiä takasii miehelää,
 Talloo vieraasee palasi.

KUUESTOISTA RUNO

*Laurin vaimo synnyttää tyttären, johon suku
 suhtautuu samalla tavalla kuin aikoinaan
 hänen omaankin syntymään. Tytölle pannan
 nimi, Hekko. Hekko kasvaa ja häntä alkaa
 harmittaa, ettei hänellä käy kosijoita. Hekko
 saa pulmaansa neuvoja kissalta. Kosijoita
 alkaa käydä, mutta Hekko osoittautuikin
 nirsoksi niiden suhteen.*

*Kukkuu kakkii kolme
 Kolmen koivun oksasella.
 Kuka kukku kuulusast,
 Se ol' ison käkönen,
 Kuka kukku helskytellen,
 Se oil emon käkönen,
 Kuka kukkui surkutellen,
 Se oil miun poloisen.
 Kuin mie käkenä oisin,
 Kukkusin joka petäjän,
 Joka latvan liehuttaisin,*

Joka varvan vaaruttaisin,
 Huolellista lohduttaisin.
 Mistä tunnet huolellisen?
 Huolellinen lauleloo,
 Huoleton huhhoiloo.
 Kuret soilla riitelööt,
 Kuret soilla, miehet mailla,
 Kälykset kanan munilla,
 Veikokset isän rahoilla,
 Sisarukset sormuksilla,
 Tytöt potrilla pojilla,
 Pojat potrill' tyttöillä,
 Miehet vanhat vaimoloilla.
 Oon mie kuult kummempii,
 Näht oon näitä ouvompii,
 Kuulin mie kummat, näin immeet
 Hämeessä käyessäin:
 Hämeessä härkä poiki,
 Lamma tek' laukkipään orikan.
 Viel' mie kuulin kummempii
 Hämeessä käyessäin:
 Akat ammuut kytkeyssä,
 Lehmät leipoit taikinaa.
 Kirvehellä keitettiin,
 Kattilalla vestettiin.
 Viel mie kuulin kummempii
 Hämeessä käyessäin:
 Hauki haapaa kalusi,
 Jänis söi meren muttaa,
 Sus särke suuren päänsä,
 Karhu kankiat nissainsa
 Sallo hypätessänsä.
 Sika kynti kyllyksensä,
 Juonut ei jouluna olutta,
 Tikka äijän puita pilkkoi,
 Varistant ei kattilaa.
 Meillä lohko keitettii,
 Kualii pantii sekkaa.

Miks on maa murun näkönen,
 Taivas on kalman karvallinen?
 Kuomakset kovin torruit
 Ja kälykset riitelööt.
 Riitelit kälyksen kolmen
 Kolmen kannen kolkkasess',
 Kolmen kynnyksen ylitse,
 Kolmen vellon vuotehess',
 Kolmen naiseen pään alal,
 Kelle tyttö tehtänee,
 Kelle tyttö, kelle poika.

Tehtii lapsi nuoremmalle,
 Nuoremmalle, pienemmälle
 Ja perreen paremmalle.
 Perehen suvaittavalle.

Kuulin mie kurjan kuikuttavan,
 Hättäisen häihättävän
 Honkasessa huoneessa,
 Petäjäisessä pesässä,
 Saunanmaassa maatessaan,
 Ruisolilla ollessaan,
 Puri puuta, söi kiveä,
 Haukki saunan salvamia.
 Kynsin pyöri kynnyksessä,
 Hampain vesihavossa,
 Vastan varpoja purevan,
 Leheksiä leikkelevän.
 Oi Ukko, ylinen herra,
 Mies tarkka taivahinen,
 Pilven päälinen Jumala.
 Tule pian, vällein jou'u,
 Hättäisen huutaissa,
 Pakkoisen parkuissa!
 Taivas päällä halkiaa,
 Maa alla pakahteloo.
 Lase lasta lattialle,
 Pientä sormia pihalle,
 Lyö liukku lihanen portti,
 Avaa verinen arkku,
 Lase lasta lattille,
 Pientä sormii pihalle!
 Empä tarkoin tiiäkkään,
 Liekkö piika vain lie poika,
 Tule, herra Jesus, tänne,
 Päästämään päätteistä,
 Purkamaan puutteista!
 Juokse hiiri hippolasta
 Pieni kelkkanen perästä,
 Pieni kirves kelkkasessa,
 Lyö liukku lihanen portti,
 Avaa verinen arkku,
 Lase lasta lattialle,
 Pientä jalkaa pihalle!
 Päästä luonto, päästä Luoja,
 Päästä päälinen Jumala,
 Päästä näistä päätteistä,
 Synnyttäjän kuormaista!

Lauri poika, laatu poika,
 Sapsoi saunan kynnyksillä,

Kuuvet kenkäiset kulutti,
 Saat saappaat laotti
 Saunateitä käv vessää
 Kysytteli vaimoltansa:
 ”Elina, emäntyeni,
 Katerina, vaimo kallis,
 Mitä loi Luoja meille,
 Mitä antoi armollinen
 Loiko Luoja luotinkättä,
 Armollinen aattrakättä,
 Vai loi Luoja tuvan pesijän,
 Antoi astiain pesijän.
 Emyt petteli isolle
 Sano pojan syntyvännä.
 Isyt mielille hyville,
 Syämille sirkehille,
 Juoksi kiireest kottii,
 Tempas vottimet kättee,
 Juoksi aittaa mäelle,
 Kepsi männä kellerii,
 Rampsu rautahuonehesse;
 Tempas kassurin kättee,
 Otti sieltä ortin reittä,
 Viirsi vinkuvan lihutta,
 Toi pytyn kesästä voita,
 Toisen talvellist tallii:
 ”Oi miun entine emäntä,
 Elina, emäntyeni,
 Katerina, vaimo kallis,
 Syö tästä levätessäsi,
 Haukkaa huokaellessasi,
 Olkeloilla ollessasi,
 Saunan maassa maatessasi!”
 Saatu oli paapuska pahaine,
 Pitkä kieli, pettelikko,
 Vaelikko, kovalikko,
 Tuo anto isolle tietää,
 Sano tytön syntyvännä.
 Isyt mielille pahoille,
 Syämille raskahille.
 Isyt antoi suvulle tietää,
 Suku käski suohon viiä,
 Vellot virtase visata,
 Sisaret kylän kujalle,
 Seot käski seinään särkee.
 Eipä emyt voinutkaan,
 Emyt kääri kätkyee,
 Laati lapsen huntuloihin.
 Emyt vastasi isolle:
 ”Yhet vaivat tyttärestä

Kuin tytöstä, niin pojasta.”
 Emyt on näht suuren vaivan
 Nii pojasta kui tytöstä.
 Istuupi nuori emo,
 Istuu, ajattelloo:
 ”Mist saapi kätyt tytölle?”
 Näki pärnän Pärspähästä,
 Sai kätkyen tytölle,
 Näki koivun Kolkanpäästä,
 Koivun Kolkanpään nenästä,
 Siint saap vipu tytölle.
 Kusta hiinat saatanoo?
 Hiinat hirven suoniloista.

Riiteliit kolmen kälyksen
 Kui tuo nimi pantanoo,
 Kusta tuo sana saatanoo?
 Pannaa Houra, lienöö huora,
 Pannaa nimi Palaga.
 Palaga nimi pahhain;
 Pannaa Nasto, lienöö nagro.
 Prisko, kyläsen käyjä,
 Ei tuota emo suvaitse.
 Tuotii papit Paatitsasta,
 Kirkkoherrat Kirjamoista,
 Lukkarit Luutitsasta,
 Pantii kirjat pöyvvän päälle,
 Haroteltii kirjoja,
 Leviteltii lehtiä,
 Hekko kirjasta helähti,
 Alta kansiin kajahti.

Kylä karjaa ajoi,
 Emyt oli surman suuruksetta,
 Lipo linnun einehettä.
 Muut kälyt unet makasit,
 Ky’yt kylkii käänteliit,
 Emo ol’ tyttäres kiinni
 Emo oli käsin tytössä,
 Jalka liekutti tytärtä,
 Toinen tallasi taloa,
 Käsi kääri tytärtä,
 Toinen mursi muuta työtä,
 Imetti emo tytärtä,
 Imetti, silotti päästä:
 ”Kasva kallis tyttäreni,
 Marjan tuoja mammallesi,
 Karjan kävijä käärijälle!”
 Luuli turvan tulevan,
 Luuli varan valuvan.

Tyhjä tuli turva tyttärestä,
 Vähän varaa on vävystä,
 Tulloo turva tuurosuille,
 Verkkosuille veen vetäjä,
 Laiskalle halon hakija.
 Emyt raukalle ei mittää
 Vaivoin valittuaa.
 Tyhjä jää tytön sijalle,
 Tyhjä tytön emolle.

Hekko kasvoi ja yleni,
 Kasvoi vuu'en, kasvoi toisen,
 Kasvoi kahdeksan vuotta
 Ja yleni yhdeksän vuotta.
 Män hää metsää kesäl'
 Kirjavan katin kanssa
 Puhetes pulpukkaisen,
 Lehenkannon kasvaes',
 Tuomen tulles kukal'.
 Kuul' hää suven ulvovaisen,
 Karhupartin kaljuvaisen.
 Sanoi Hekko kissalleen
 "Oh ko mie oisin tuol'
 Suven suus ulvovaisen,
 Karhun kaljuvan kijas!"
 Katti hänel vastael:
 "Miks' sie suuvit surmajais,
 Saatha sie surman suutimata,
 Kalman ilman kaljumata."
 Hekko vasten vastael:
 "Sil mie suuvin surmajain,
 Miks ei kopsa kosjan kengät,
 Kapsa ei hevosen rauvat,
 Kositaa kuolasuita,
 Napataa nasunenniiä,
 Vua ei minnuu Hekko-parkaa
 Eikä manita marjutta,
 Kaupita kotikanaista,
 Suon kukaista, maan kukaista,
 Pellon pientaran leloista."
 Kissa hänel vastael:
 "Sill' ei sinuista käyä,
 Eikä manita marjutta,
 Kaupita kotikanaista,
 Suon kukaista, maan kukaista,
 Pellon pientaran leloista
 Jott'et pese illoin päätä,
 Kukoin et lauluin kuivattele,
 Etkä aamuna harjaele,
 Etkä pese penkin lautoi,

Tuvan lattiaa lakaise,
 Etk' etsi emoihe päätä
 Kahen ikkunan välissä,
 Kahen kannen kolkkaaisessa,
 Lusikkaisien luvussa,
 Astioisen armiossa.
 Mää sie illall kottii,
 Ota uuvet puiset uhlut,
 Ja tempaa tinakorenta,
 Tuo sie viijet vietrut vettä,
 Tie liukkaat lipiät,
 Tie puisee porroo,
 Ala illoin päätä pessä,
 Sekä aamuin harjaella,
 Ala pessä penkin lautoi,
 Tuvan lattiaa lakaise,
 Etsi emoihe päätä
 Kahen ikkunan välissä,
 Kahen kannen kolkkaaisessa,
 Lusikkaisien luvussa,
 Astioisen armiossa."
 Hekkoi otti kuullaksee
 Alkoi illoin päätä pessä,
 Huomenaisin harjaella.
 Heikkoi tyttö, hemme tyttö,
 Heikkoi hemme neitsyökkäinen
 Etsii emähä päätä,
 Karsii päätä kantajaan
 Veitsellä hopiaisella,
 Kuraksella kultaisella
 Oven suussa, orren alla,
 Kahen ikkunan välillä,
 Kahen kannen kolkkasessa.
 Nii lakkais lattiaja,
 Nii pesi pertin penkkilöjä.
 Jo kopsiit kosjan kengät,
 Raksiit hevosen rauvat,
 Tulliit jo sulhot Tuutarist.
 Neitonen heti virkkoi:
 "En mie lähe Tuutarii,
 Tuima on olla Tuutaris,
 Tuoll' on nälkä, kaiken nälkä,
 Puun nälkä, pärehen nälkä,
 Veen nälkä, vehnän nälkä.
 Tuutariss' on miehet tuhmat,
 Miehet tuhmat, naiset naastit,
 Akat aitoi tekkööt,
 Miehet lasta liekuttaat,
 Piiat pistää seipähii,
 Sisarlieskoill' sittoot,

Käärmehill' kääraisööt.”
 Tultii neittä Kuoritsaa.
 ”Kurja on olla Kuoritsas,
 Ei liene sitä kyläistä,
 Miss' ei liene linnakkoi,
 Ei liene sitä taloista,
 Miss' ei liene linnan lasta,
 Kaksin lapsin kätkyviss',
 Kaksin kätkyvin tuviss',
 Onttona joka ovell',
 Tatjana joka taloss'.”
 Tultii neittä Ropsun maill'.
 ”En mie lähe Ropsun maill',
 Ropsun maill' on maat matalat,
 Maat matalat, suot vetelät,
 Suot ei kannata varista,
 Maat ei nuorta morsianta.
 Ko kerran kevät tulloo,
 Varpuliist maat valluut,
 Tytöt työhön löykätää
 Rissui ritustammaa,
 Varpoi varustammaa;
 Risut ei saata rikkahaks,
 Puuvarvat varakkaaks.”

SEITSEMÄSTOISTA RUNO

*Iknaatta Kojosen poika menee kosimaan
 Konnun tyttäriä, jotka eivät suostu menemään
 hänelle, ennen kuin hän on tappanut
 vaimonsa. Iknaatta tekee tämän, mutta saa
 silti Konnun tyttäriltä rukkaset. Hän menee
 kosimaan Hekkoa ja saa tämän puoliväkisin.
 Hän tappaa tämänkin ja tuo lihat
 appivanhemmilleen. Kissa paljastaa näille
 karmean totuuden. Hekon suku kostaa
 Kojoselle.*

Iknaatta Kojosen poika,
 Antrus suuri saksalaine,
 Uro umpi ruotsalaine
 Mäni Konnulta kossii,
 Konnun korko tyttölöjä,
 Kalaniemen kassapäitä.
 Konnun tyttäret koriat,
 Kalaniemen neiot kauniit,
 Liian korkiit, suuret, potrat.
 Iknaatta Kojosen koira
 Niin, tuo juosseli jälestä.

Nuot vaa vasse vastaeliit:
 ”Siull' on naine enne naitu,
 Siull' on entine emäntä;
 Tapa naine enne naitu,
 Murra entine emäntä,
 Vasta mie lähen sinulle,
 Siis vast tullennen siulle!”
 Iknaatta Kojosen koira,
 Antrus suuri saksalaine,
 Uro umpiruotsalaine
 Mäni kiireest kottii,
 Kysyttellöö lapsilta:
 ”Kuss' on lapset tei'än mamma,
 Kussapa tei'än emonne,
 Kussa armon antajanne,
 Kussa pään silottajanne?”
 Vanhin tyttö vastaeli,
 Lapset vastaan sanelit:
 ”On kylässä kylpömässä,
 Valloissa on valaamassa.”
 Iknatta Kojosen koira,
 Tuo vaan juosseli jälestä,
 Sapsi saunaisen ovelta:
 ”Kylvö, kylvö, Eeva raukka,
 Eline emäntyeni,
 Kateriina vaimoseni,
 Kylvö viime löylyjäsi,
 Kylvö viime vastojaasi,
 Syö viime evähiäsi,
 Elä viime viikkojasi;
 Paa parahat päälle,
 Maahan asti markoitettu,
 Vyöhön asti verkoitettu,
 Heitä hienot hipeällesi,
 Kohta kuolema tulee!”
 Tuo vaan täyty itkemään,
 Tuo vaan vasten vastaeli:
 ”Katsokaa ristin kansa,
 Vaattakaa valtakunta,
 Tulee surma suutimatta,
 Tauti ilman tahtomatta,
 Kalma kauvan kaivamatta!”
 Iknaatta Kojosen koira,
 Tuo juokseli kotiin,
 Lapsia nukuttelee,
 Väkiä väsyttelä.
 Sai ilta kulutetuksi,
 Sai väki nukutetuksi,
 Kauvan kannel soitetuksi;
 Pani pillin pielen päähän,

Kanteleen kammarin ovelle,
 Sai lapset nukutetuksi,
 Sai väen väsytyksi.
 Vei naisen vehkasuohon,
 Saattoi naisen sammalsuohon,
 Leikkas pään naiseltaan
 Niin kuin kannalta kapustan
 Niin kuin naatin nagrielta,
 Pään pani suohon mättähäksi,
 Hiukset niitylle kuloksi,
 Sormet suohon virpelöiksi,
 Silmät siestarmarjasiksi,
 Korvat koivun lehtilöiksi.
 Tuli illasta kotiin;
 Vanhin tyttö kyselööpi:
 ”Oi isoi, vanha isoni,
 Kussapa mei’än emoimme,
 Kuss’ on armon antajamme,
 Kuss’ on pään silottajamme?
 Lapset itkeet emojaan,
 Lapset armon antajaa,
 Eipä oo’kahan emoja
 Eikä armon antajaa.”
 Isoi vaiten vastaeli:
 ”Älä itke, lapsueni,
 Tuon mie viittä viisahamman,
 Kahta, kolmee kallihimman!”
 Vanhin tyttö vastaeli:
 ”Et sie tuo meille emoja,
 Tuot sie naisen itsellesi,
 Antaa kuussa kuudet vitsat,
 Nätälässä neljät vitsat,
 Kahetkymmenet kesossa.
 Kukali päästäni silottaa,
 Sikäli on pääni sininen,
 Kukal’ kertoo kudriani,
 Sikäl’ kuivuut kudraseni.
 Oi kui entistä eloa,
 Oi kui entistä emoja,
 Anto kuussa kuudet armot,
 Nätälässä neljät armot,
 Kahetkymmenet kosossa;
 Kukal’ päästäni silitti,
 Sikäl’ pääni siliä,
 Kukal’ kertti kudriani,
 Sikäl’ kuudrat kullin kasvoit!”
 Iknaatta Kojosen koiraa
 Hyppäs kulta ratsukselle,
 Meni Konnulta kosiin,
 Konnun korgin tyttäriä,

Kalaniemen kassapäitä.
 Konnun tyttäret koriat,
 Kalaniemen neiot kauniit
 Nuopa vasten vastaelit:
 ”Tapoit naisen ennen nai’un,
 Tapoit entisen emännän,
 Tai’at tappaa minutki.”

Iknaatta Kojosen poika
 Antrus suuri saksalainen,
 Uro umpi ruotsalainen
 Mäni Hekkoo kosimaa.
 Kilsahti reki kive’en,
 Sattui saani salvomeen,
 Karahti rekoi kujalle.
 Kuunteloo Hekoin emoi:
 ”Mikä on kumu kujalla,
 Ääni on äijän tanhavalla?
 Vai on varsat vallallasse,
 Suitsita emäheppoist,
 Lehmät liean taittaneet?”
 Mäni emoi katsomaa
 Ei olt varsat vallallasse,
 Suitsita emäheppoist,
 Lehmät ei liean taittaneet;
 On tuo rekoi kujalla,
 Saanut saani salvamoille.
 Heikkoi tyttö, hemme tyttö
 Pisti päätä ikkunasta,
 Suun suuresta lovesta:
 ”Onko utu vai on ummii,
 Onko sae vai on savvu,
 Vaa tulloo sota sotimaa?”
 Emyt vaite vastaeli:
 ”Ei oo utu, ei ummii,
 Ei oo sae eik oo savvu.
 Heikkoin ottajat tulevat.”
 Sanoi Heikkoi emoiselleen:
 ”Kuin tullee tuttu vieras,
 Paa sie polleis portahaks,
 Silkit silloiks levitä
 Vie hursti oven etehen!
 Kuin tullee tuntematon,
 Paa puita poikittain,
 Paa ristiin rissui!
 Lyö sie rikki rintaluista,
 Katki kagaluun kohasta!”
 Nii sanoi Hekoin emoi:
 ”Hekkoi tyttöi, hemmi tyttöi,
 Hekkoi hemmi neitsykkäin,

Mää siä aittaa pakkoo,
 Aittaa mäellissee;
 Paa siä pollet portahaksi,
 Silkit siltalavvaksees!”
 Heikkoi aittahan pakoon
 Yheksän lukun takaakse,
 Takalukun on kymmenäisen,
 Orrelle ylempäiselle,
 Parrelle perimpäiselle.

Iknaatta Kojosen koira,
 Uro umpiruotsalainen
 Nii kysyi ikkunasta,
 Läpi salvamen sanoi:
 ”Onko hevoista myötävänä
 Ja neittä kosittavana?”
 Emoi vaite vastaeli,
 Vaite vastaa saneli:
 ”Tupakkaa turulla myyvvää,
 Varsoi laatalla kaupitaa,
 Heppoisen kauppa kartanolla,
 Neion kaupat kammarissa.”
 Hän kun tuulena tuppaan,
 Savvuna salon sissään;
 Istus raisusti rahille,
 Pöhkeästi pöyvvän päähän,
 Löi vaa kässii yhtee,
 Viittä sormee vipasi.
 Kysytteli, kannotteli:
 ”Missä Hekkoi, kussa Hekkoi?”
 Tuotiin vihaiset viinat,
 Tuotiin mesi makia.
 Ei pysy vihainen viina,
 Ei mahu mesi makia,
 Kun ei saa neittä näh’äkseen,
 Niemen neion tietääkseen;
 Sanoo katti kammarist,
 Kirjoi kivoisen eestä:
 ”Heikkoi on aitassa paossa
 Yheksän lukun takana,
 Takaa lukun on kymmenäisen.”
 Iknaatta Kojosen poika,
 Uro umpiruotsalainen,
 Mies on saaren saksalainen
 Tuli tuulena tuvasta,
 Savuna salon sisästä,
 Meni aittaaan jälestä,
 Nysväis usta nyrkillään,
 Tapas takakannoillaan,
 Katkoi kantarau’oillaan.

Esilukku eestä pakeni,
 Takalukku taittu poikki,
 Helähti helmelukku,
 Kuin Tukholmin tunni-kello.
 Iknaatta Kojosen poika,
 Antrus suuri saksalainen,
 Uro umpiruotsalainen
 Hekon helmistä tapaisi,
 Neion kauniin kaatterista
 Orrelta ylempäiseltä,
 Parvelta perimpäiseltä;
 Sai tuo neion saaneeksi,
 Tempas neion ratsuksellee,
 Vei Hekon rekoseheen,
 Saattoi saanikkoiseheen.
 Sanoi Hekkoi emoiselle,
 Virkkoi kantajaiselleen:
 ”Ennempä mie poloinen
 Su’en suussa ulvovassa,
 Karhun kaljuvan ki’assa
 Kuin konnan Kojosen reessä,
 Raivottoman rattahilla,
 Vallattoman vankkurilla.”
 Emoi vasten vastaeli:
 ”Elkää menkä Torajoelle
 Torajoen kallahalle!”
 Iknaatta Kojosen poika,
 Uro umpiruotsalainen,
 Se vain vaiten vastaeli:
 ”La meemme Torajoelle,
 Torajoen kallahalle,
 Siell’ me torat torumme,
 Siell’ me tappelut tasaamme,
 Mittelemme mieliämme,
 Katselemme kasvojamme,
 Kumpu meistä mielevämpi,
 Kumman kasvo kauniimpi.”
 Ajo matkaa vähäse.
 Neitone kuhertelloo.
 ”Mitäs neitine kuherrat,
 Vai on valju kultaratsus,
 Vai on kultane satula,
 Vai on pääsi kiinteläst,
 Vai on paulasi kovast?”
 Neito vasse vastaeli:
 ”Ei uo valju kulta ratsun,
 Valju kultane satula,
 Ei uo pääni kiinteläst,
 Ei uo paulani kovast,
 Tapoit naisen enne naijun,

Tapoit entisen emännän,
 Taijat tappaa minunki.”
 Saivat nuo Torajoelle,
 Siell’ hän nuo toran torruit,
 Siellä tappelut tasaisit,
 Mittelivät mieliänsä.
 Kumman mieli mielevämpi,
 Kumman kasvo kaunihimpi?
 Hekon mieli mielevämpi,
 Hekon kasvo kaunihimpi.
 Iknaatta Kojosen koira,
 Tempais tinan tupesta,
 Pahan parkkinahkaisesta,
 Helkkäis pään Hekolta,
 Helkäs Hekoilt kulkun,
 Kun naatin nakrehelta
 Lipo kaalin kannaltansa.
 Pesi kolmella veellä,
 Tuon sitoi serenkuhun,
 Sitoi silkkiriepuhun,
 Kääri käsirättihinsä,
 Pani paijan povveen
 Ämmän, äijän tuomiseksi.
 Mäni vierahiseen
 Ämmölleen, äijölleen
 Näpehille näälilleen.
 Katsoi äijä ikkunasta,
 Kojoi kolmena tulee;
 Katsoi ämmä ikkunasta,
 Kojoi kahtena tulee;
 Tuli tuulena tupaan,
 Anto kättä ämmälleen,
 Anto kättä äijälleen,
 Antoi tuomuet käteen:
 ”Mie toin meren kaloja,
 Ihveniä, ahvenia,
 Kaikellaisia kaloja.
 Pese, ämmä, kattila!”
 Ämmä mintä kiirehtii:
 ”Minne menit marjueni,
 Peskää pieni kattilainen,
 Ja valaskaa valanta vaski,
 Saisi keitos keitetyksi!”
 Pestiin pieni kattilainen,
 Sai tuo keitos keitetyksi,
 Valettiin vaakanoiin.
 Äijä syöpi, kiittelee,
 Ämmä syöpi, haastelee:
 ”Söimme monta, ei mojenta,
 Söimme paljon, ei parasta;

Ei syöneet tätä lihutta,
 Vävyen uuen tuomisia,
 Lankoni lähetäkkiä.”
 Sanoi katti kammarista,
 Kirjamoi kiven eestä:
 ”Äiti parka raukkueni,
 Emäni emäntä raukka,
 Et söisi sitä lihutta,
 Jos tietäisit vähäisen,
 Älyäisit muien verran
 Et söis lintusi lihutta,
 Kannettusi kaklaluita,
 Hautomaas hartiota.
 Syöt sie luita syötteltystä,
 Varpahia vaalitustas,
 Kantatois, kapaloimas.”
 Tuo Hekon emo mokoma
 Sano laati, suul läkäsi,
 Sanoi kaksin kannoitteli:
 ”Liekö nääliä tuvas,
 Kaivakaa vävyille hauta,
 Vävy’ hauta rautapohja,
 Täysikkäin, kyllikkään.”
 Ämmä tuulena tupaan.
 Vävy istu laavitsalla;
 Kivi oli musta kiukahassa,
 Vävy muuttu mustemmaksi.
 Vietiin vävy väljän päälle,
 Siellä vävy vämpsittiin,
 Äijän ruosin rampsittiin,
 Ämmän koukuin kohmittiin,
 Näälin nyrkyin nyrsyttiin,
 Naoiin polvin poukittiin.

KAHDEKSASTOISTA RUNO

Lauri lähtee sotaan, jossa ollessaan saa tiedon läheistensä kuolemasta. Vasta tieto vaimonsa menehtymisestä saa hänet palaamaan kotiin. Elettyään aikansa yksin Lauri lähtee kosimaan Merenneitoa. Hän väsyä kuitenkin matkalla ja palaa kotiin neitoa löytämättä. Hän myy kaiken omaisuutensa ja rupeaa rengiksi.

Lauri poika, laatu poika
 Kesän kengitti hevoista,
 Talven laivaa rakensi
 Sotahan on mennäksensä.

Valjasti tulisen ruunan,
 Tulisella tantereella,
 Tulisen re'en etehen;
 Veri kiehui vempelleestä,
 Rasva rahkehen nenästä.
 Lauri sotahan läksi,
 Tinatuppi tappelohon,
 Tinatuppi vyö hopea.
 Tuotihin sana jälestä:
 ”Jo kuoli sinun isosi.”
 ”Kuin tuo kuoli, jous' tuo kuolla,
 En mie kotihin jouda,
 Viel' on Turkki tuntematta,
 Tattarlainen tappamatta,
 Ransuusi rannaamatta,
 Mies musta murentamatta;
 Kyllä miero maahan viepi:
 Kuin lienehe maiset matkat,
 Oroin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin orosin,
 Toisin kuusin kullattomin;
 Kuin lienee vetoset matkat,
 Venoin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin venosin,
 Toisin kuusin kullattomin.”
 Tuotihin sana jälestä:
 ”Kuoli ehtonen emosi,
 Sekä maire maamuesi.”
 ”Kuin tuo kuoli, jous' tuo kuolla,
 En mie kotihin jouvva,
 Viel' on Turkki tuntematta,
 Tattarlainen tappamatta,
 Ransuusi rannaamatta,
 Mies musta murentamatta;
 Kyllä miero maahan viepi;
 Kuin lienehe maiset matkat,
 Oroin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin orosin,
 Toisin kuusin kullattomin;
 Kuin lienee vetoset matkat,
 Venoin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin venosin,
 Toisin kuusin kullattomin.”
 Tuotihin sana jälestä:
 ”Kuoli siitonen sisosi.”
 ”Kuin tuo kuoli, jous' tuo kuolla,
 En mie kotihin jouvva,
 Viel' on Turkki tuntematta,
 Tattarlainen tappamatta,
 Ransuusi rannaamatta,

Mies musta murentamatta;
 Kyllä miero maahan viepi.
 Kuin lienehe maiset matkat,
 Oroin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin orosin,
 Toisin kuusin kullattomin;
 Kuin lienee vetoset matkat,
 Venoin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin venosin,
 Toisin kuusin kullattomin.”
 Tuotihin sana jälestä:
 ”Kuoli vietra vellyesi.”
 Kuin tuo kuoli, jous' tuo kuolla
 En mie kotihin jouvva,
 Viel on Turkki tuntematta,
 Tattarlainen tappamatta,
 Ransuusi rannaamatta,
 Mies musta murentamatta;
 Kyllä miero maahan viepi;
 Kuin lienehe maiset matkat,
 Oroin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin orosin,
 Toisin kuusin kullattomin;
 Kuin lienee vetoset matkat,
 Venoin kuusin vietäköhön,
 Kuusin kultasin venosin,
 Toisin kuusin kullattomin.”
 Tuotihin sana jälestä
 ”Kuoli kurja kumppalisi.”
 ”Jo nyt jouvvan pois kotihin,
 Jo nyt on Turkki tunnettuna,
 Tapettuna tattarlainen,
 Ransuusi on rannattuna,
 Mies musta murennettuna!”

Lauri poika lappalainen
 Leskimies ei aivan nuori,
 Tuumailoo, ajattelloo:
 Voi miun tuota, voi miun taata,
 Kuin miun täytyy yksin maata,
 Yksin maata, yöt levätä.
 Muut kaikki kahen makavat,
 Kaksin puut, kaksin petäjät,
 Kaksin on kalat merossa,
 Kaksin on linnut lentämässä,
 Kaksin on utkat uitimella,
 Kaksin on kanan munaset,
 Kaksin on parvella pataset,
 Mie vaan yksin öitä vietän,
 Katan lauan kappaleita.

Ikäväinen on yksin maata,
 Vaikea vaimota elellä,
 Parku on paian sotkiata.
 En ota omasta kylästä
 Enkä naine naapurista,
 Mie mään etäältä etsimähän
 Kopehilta kolkkamailta,
 Miss on äiä tyttäriä.
 Kesän kengitti hevost,
 sykysyn rekeä rakensi
 Valjasti isän ruunan,
 Pani isänsä satulan,
 Läksi pitkille kosille
 Merineitiä katsomaa.
 Ajoin Lauri matkat pitkät,
 Maa mäkinen, liepo vähäväkinen,
 Kussa näkyy neidon meri,
 Miss on neidon kylpysauna,
 Miss ne neidot valkopäiset.
 Lauri mänj ja väsy,
 Ei löytäänt kylpysaunaa
 Eikä suurta merireunaa.
 Voi voi, ko väsyttää
 Ruuna parkaa hervotonta!
 Minä väsyin satulalla
 Joutenolo istunnassa.
 A mut ruuna sitte väsy
 Neitosaunan etsinnässä.
 Käi hiä kedoll istumaa
 Ruunaparkaa syöttämää:
 Pääsis kottii kulkemahan,
 Emon tuppaa ajamahan.
 Syötti päivän, syötti toisen,
 Ennenkun ruunall virkkoi:
 ”Ruuna, kova juoksijani,
 Eipä Lauri muistanutkaa,
 Kuhu päi lie kulkea.
 Eksyipä korkeelle kedolle.”
 Kysy Lauri ruunaltansa,
 Kuhu mennä pitääpi:
 ”Muistatko viel ison tallin
 Sekä ruokasoimehesi,
 Kuhun kulkee pitääpi
 Kotitielle lähtiessä?”
 Ruuna pani ”höhöhöö!”
 Lauri siitä arvaeli,
 Laittoi satulan selkää,
 Lähti kotimatalle.
 Pyöräytti pari kertaa
 Ruunastansa notkotiellä

Kotimatalle mennessä.
 Nousi Lauri satulahan,
 Antoi ruunaall oman volin:
 ”Mene kottii kuin tahot!”
 Nyt on Lauri kovin hölmö,
 Anto aivot ruunalleen,
 Viisauvet orilleen.
 Läksi kovin laukkaamaan,
 Kotikylällä juoksemaan.
 Ruuna juoksi jolkutteli,
 Pitkin tietä hölkytteli.
 Kulki päivän, kulki toisen,
 Kulupa viel’ koko viikko.
 Lauri vasta alkoi tuntii
 Oman saaren nurmikkoja,
 Vanhaa sammalkotia.
 Ruuna tiesi kotisen
 Vanhan isän kasvannan,
 Mäni vanhan tallin ettee,
 Näki rupun lyhistynnee,
 Pihtipielen kallistunnee.
 Lauri miitti miten olla:
 Vissii mie oon kotosalla.
 Pani ruunan ruuvaselle.
 Ruuna kovin hörhötteli
 Syödäksensä, ajatteli,
 Kaurat jott’ on varustettu
 Kaunoselle syötäväksi.
 Lauri pistäisi tupahan
 Emoansa tervehtimmää.
 Emo oli aikaa kuollut,
 Siltapalkit taittuelleet,
 Tilakii jo maaottunut.
 Lauri istui sekä itki,
 Itkein kävi miittimää:
 Kadonnut on kaikki hyvä,
 Ei oo enää ko kotilyhä.

Lauri poika, laatu poika
 Möi hän maansa, joi elonsa,
 Itse rengiksi rupesi;
 Mitä otti palkastansa?
 Otti pieniä sikoja,
 Kirjavia porsahia;
 Talvet syötti tahtahalla,
 Kesät voilla, vehnäsillä.
 Sika suureksi sikesi,
 Posso kasvoi kauheaksi,
 Selk’ oli seitsentä as’elta,
 Kärä kuutta kirvesvartta.

Läksi ukko tappamahan,
 Kulaisen kurikan kanssa,
 Katajaisen kangen kanssa,
 Haapaisen halon keralla.
 Ukko sikaa sipasi,
 Otsakieroa ol'otti.
 Sika käänsi kärsä'änsä,
 Tölläytti saparoansa,
 Ukko kuusehen pakohon.
 Siitt' ukko uhitteleepi:
 ”Malta, malta, posso parka,
 Et sie tongi toissa vuonna,
 Tongi et toisena kesänä,
 Et tongi Torajokea,
 Torajoen pientaria.”

Ajo Herra tietä myöte,
 Mariaine maata myöte,
 Kaks ol' kanssa enkelii,
 Kolme ol' pyhhää miestä.
 Ol' isäntä tielle kuollut.
 Otettii isännän sielu,
 Talutettii taivahaan.
 Avattii tulinen portti,
 Tuotii tuline tuoli:
 ”Istu tuoss' isäntä parka!
 Jo sait hyväll' istuu
 Isäntännä ollessais,
 Käskyläitä käyttäissäis.”
 Ajo Herra tietä myöte,
 Mariaine maata myöte,
 Kaks ol' kanssa enkelii,
 Kolme ol' pyhhää miestä.
 Ol' orja tielle kuollut.
 Otettii orjan sielu,
 Talutettii taivahaa.
 Avattii kultaportti,
 Tunki sielu sissää
 Muihe sielui sekkaa.
 Tuotii kultane stuoli:
 ”Istu tuossa, orja rukka!
 Jo oot soannu seissaksees
 Orjuuessa ollessais,
 Käyvvä toisen käskylännä.”
 ”Voi sie isäntä koria,
 Ko pahoin maksoit orjan palkan:
 Lyhyvellä arssinalla,
 Saralla mätänneellä,
 Pienemmällä kappasella
 Ja ruumenisilla jyvillä.”

”Ota, ota, orja rukka!”
 ”En ota, isäntä rukka.
 Mahoit silloin palkan panna,
 Kuin mie riihessä rimusin,
 Alla parsien pamusin,
 Olin olkihuonehessa.
 Mahoit silloin palkan panna,
 Kuin mie juotin lehmäjoukun,
 Katsoin lammaskatrahais,
 Kuin mie sotkin sotkujais,
 Räyskytin räpälettäis.
 Mahoit maksella majoilla,
 Kostella isän kotonna.”

LOPPURUNO

La miä laulan laiha lintu,
 Vettelen vähäväkine,
 Helisen heliä metsä,
 Komisen komia korpi
 Heliällä äänelläni,
 Komialla kulkullani.
 Mikä kumma äänelläni,
 Kuka kumma kulkullani,
 Ko ei kulkkuni kumise,
 Hellyt ääneni helise?
 Vaa lie syönt noian voita,
 Katteen kana munia,
 Kovan naisen kuortehia.
 Syököo noita itse voisee,
 Kateus kana munasee,
 Korva kova kuortehese!
 Jääkööt otsat huomiseksi,
 Tutkamet tunaperäksi
 Paremmille laulajille,
 Kummemmille kukkujille!
 Hyvä rahvas, ristin kansa,
 Elkää te pahaksi panko
 Aivan ouoksi otelko
 Miun lapsen laulujan',
 Hullun huutamaisian,
 Hos mie virren väärin lauloin,
 Sanat mie ristihin rapasin;
 Mont on väärää vakoa
 Uron nuoren kynnäkkiä,
 Uron nuoren, uron pienen,
 Niin mun lapsen laulussan',

Hullun huutamaisissan'
 Monta on väärää sanaa,
 Neion nuoren laulamalla.
 Ken tuosta ou'on ollonee
 Miun lapsen laulustani,
 Lempo suuhun lentäköön,
 Siipineen sulkineen!

Oli meitä ennen äijä,
 Ennen äijä, eklen paljo;
 Tuli herra helvetistä,
 Pakana pahoilta mailta,
 Pani uhkeat urakat,
 Mittoi suuret desettinat.
 Jäi meit kahtehen kamanto,
 Kolmehen koko tusina
 Tuli haukka, ne hajoitti,
 Vesilintu vieretteli,
 Vei paremmat parvestamme,
 Julkiammat joukostamme;
 Yhet vei Venäjänmuualle,
 Toiset suatto Suomenmuualle,
 Kolmannen kotihen heitti
 Kultii kuluttamaa,
 Hopehii hoitamaa,
 Loput muailmal ripottel.
 Oli linna, oli lippu,
 Oli lipun liikuttaja.
 Kaatu linna, kaatu lippu,
 Kaatu lipun liikuttaja.
 Jo on Inkerin kansa
 Kaikki unet on unohtant
 Laulut kaikki lakkaellut,
 Älköön vaan kolmea unoha:
 Yhtä en synnyntäsijjaa,
 Toista kasvinkallastaa,
 Kolmatta omia emoja
 Ken emoin unohtanoo,
 Lankoipollen laittanoo,
 Elkää hän mahtua maan alle,
 Maan päällä maoittukaa!

Sanasto

eklen = eilen

haluinen = murheellinen

hiinat = hihnat

holostoi = naimaton

huolia = tarvita

ismaro = myönteinen epiteetti

kagla = kaula

kalatsi, kalutsi = rinkeli (ven. kalatš)

kalintka = veräjä (ven. kalitka)

karjapoissi = paimenpoika (viro karjapoiss)

karmanus = tasku (ven. karman)

kaski = koivu (viro kask)

kauruska = piparkakkuleipä (ven. kovrizhka)

kolt = kolme

konella = puhua (viro konelda)

kotsina = kaalinpää (ven. kotshan)

kuli = iso säkki (ven. kul')

kulkku = kurkku

kulve = lumikinos

kunitsa = näätä (ven. kunitsa)

kutriavoi, kuutroi = kiharainen (ven. kudrjavyi)

käsirätti = käsipyyhe

la, lapos = kehotussana

lahti = auki

liekku = keinu, kehto

liivakko = hietikko, hiekkaranta

läkkä = mennään!

mokoma = sellainen

mosno = saa (ven. mozhno)

nätälä =viikko

nääli = lanko

palttiit = vuorenrinteet

polle = esiliina

poukku = pyykki

pulkka = pulla

päähkönikkö = pähkinäpensaikko

ransuusi = ranskalainen (ven. frantsuz)

rupu = savupiippu (ven. truba)
 saani = reki (ven. sani)
 salka, salkka = sääli, säälistävä, kurja (ven. zhalko, zhalkij)
 saraja = lato (ven. saraj)
 senihka = sulho (ven. zhenih)
 serenku = pyyhe (ven. murt. shirinka)
 seukko = serkku
 soltatti, soltaatti = sotilas (ven. soldat)
 sotkea = pestä pyykkiä
 sulkku = silkki
 suma = (kerjäläis)säkki (ven. suma)
 sumu = melu (ven. shum)
 suuhkari = korppu (ven. suhar')
 säppäli = naimattoman naisen päähine
 säästi = onni
 toittaja = ruokkija (viro toita=syöttää)
 toppara = kirves (ven. topor)
 toveritsa = ystävä (ven. tovarishtsh)
 tuluppa = käsittelemätön sisäturkki, lammasnahkaturkki
 uulitsa = katu (ven. ulitsa)
 ved'ma = noita (ven. ved'ma)
 versot = virsut
 viessat = vaaka
 vietra, vetra = ämpäri (ven. vedro)
 voli = valta
 äijä = vaari, appi
 ämmä = mummo, anoppi